

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Pelin Çift
Erhan Altunay

Pelin Çift
Erhan Altunay

İSTANBUL'UN GİZLİ TARİHİ

İSTANBUL'UN GİZLİ TARİHİ

Pelin Çift
Erhan Altunay

İSTANBUL'UN GİZLİ TARİHİ

DESTEK YAYINLARI: 1030

ARAŞTIRMA: 249

PELİN ÇİFT & ERHAN ALTUNAY / İSTANBUL'UN GİZLİ TARİHİ

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu

Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun

Yayın Koordinatörü: Ebru Yücel

Editör: Özlem Esmergül

Son Okuma: Devrim Yalkut

Kapak Tasarım: İlknur Muştı

Sayfa Düzeni: Cansu Poroy

Kapak Fotoğrafı: Fatih Mehmet Şadoğlu

Arka Kapak Fotoğrafı: Uğur Utku Sezer

Yazar Fotoğrafları: Şeniz Özbey

Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Kasım 2018 (15.000 Adet)

16. Baskı: Nisan 2020

17. Baskı: Kasım 2020

18. Baskı: Ağustos 2021

19. Baskı: Nisan 2022

Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-508-3

© Destek Yayınları

Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul

Tel. (0) 212 252 22 42 – Faks: (0) 212 252 22 43

www.destekdukkani.com

info@destekyayinlari.com

facebook.com/DestekYayinevi

twitter.com/destekyayinlari

instagram.com/destekyayinlari

www.destekmedyagrubu.com

Deniz Ofset – Çetin Koçak

Sertifika No. 48625

Maltepe Mahallesi

Hastane Yolu Sokak No. 1/6

Zeytinburnu / İstanbul

Tel. (0) 212 613 30 06

Pelin Çift ile Gündem Ötesi Kitaplığı - 5

Pelin Çift
Erhan Altunay

Tarihin karanlık geçmişine hapsedilmiş yüzlerce yıllık
sırlar açığa çıkıyor...

İSTANBUL'UN GİZLİ TARİHİ

*Tarih boyunca bu vatan için
samimiyetle mücadele edenlerin aziz hatırasına...*

ÖNSÖZ

İstanbul'un gizli tarihini yazarken neden bu kutsal şehrin güç odaklarının hedefinde olduğunu anlatmaya çalıştık. Bir kez daha gördük ki sembolleri bilmeden, ezoterik tarihi öğrenmeden İstanbul'un neden hep arzu edildiğini anlamak mümkün değil...

Ayasofya'nın Gizli Tarihi ve *Kudüs'ün Gizemli Tarihi* kitaplarını okuyanlar için bu kitap yapbozun eksik parçalarını tamamlayacak ve büyük resmi gözler önüne serecek.

Bu şehri çok seviyorum.

Hepimiz seviyoruz...

O halde sahip çıkmalıyız!

Taşıyla, toprağıyla, kültürüyle, tarihi yapılarıyla, manevi mirasıyla...

Gündem Ötesi'nin sloganını tekrarlayalım:

Bilgi en büyük güçtür!

Güçler savaşı hiç bitmeyecek. Bu büyük savaşı ancak bilginin gücünü kullananlar kazanacak.

Allah kötülere fırsat vermesin.

Pelin Çift

ŞÖVALYE EFSANELERİNİN KÖKENİ

\\ Televizyon programlarında, özel sohbetlerimizde hatta *Masalıcı* adlı romanında sürekli Şövalyelerden söz ediyorsun. “Şövalye” kavramının arkasında aslında neler var, “Şövalye” dediğinde kimleri işaret etmiş oluyorsun?

Günümüz dünya siyaseti, malum, belli toplulukların elinde. Dünyadaki servetin yaklaşık yüzde seksen beşine yüzde onluk bir kitle ve daha da derine inersek belli aileler hükmediyor. Dünya tarihi aslında doğal mecrasında gelişen bir süreç değil, bazı toplulukların hegemonyası hâkim olmuş. Özetle onların şekil verdiği, müdahale ettiği alanlarla dünya bu hale geldi. İşte bu hegemonyanın kökenlerine indim ve eski efsanelerin dünyasına dalmış oldum. Bu aslında kolay bir çalışma değil. Bu araştırmalar insanın yıllarını alıyor; dünyanın birçok yerine, bölgesine yaptığım seyahatlerde bilgi toplamak ve eski kitapları okumak zorunda kaldım, hatta kimseye güvenmediğim için eski dilleri kendim öğrendim.

Bu efsanelerin dünyası öyle internette bilgi aramaya benzemez. Gerçekten gidip, kaynağı yerinde görmeniz, araştırma yapmanız ve ilgili kişilerle konuşmanız gerekebilir. Bir kaynak Roma’da iken öteki Paris’te, bir başkası da Dakar’da olabilir.

Batı’nın hegemonik emperyalist yapısını ben “Şövalye” ismiyle tanımlıyorum, bu gelenek Tapınak Şövalyeleri’nden geliyor.

Bizim akademisyenlerimiz, araştırmacılarımız, ezoterik tarihe “komplo teorisi” gözü ile baktıklarından, dünya tarihini şekillendiren bu konuyu sürekli es geçiyorlar ve tarihi normal

dinamikleri ile gelişen bir olgu olarak görüyorlar. Sanki dünya üzerindeki gelir ve kaynak kullanımı adaletsizliği çok doğal sonuçlarla oluştu; birkaç devletin siyasi ve ekonomik olarak dünya üzerine söz söyleme hakkının bulunması, tamamen normal ve rastlantısal gelişmelerle oldu. Bunun böyle olmadığını, arka planda bambaşka olaylar silsilesinin varlığını, ezoterik örgütlerin ve paranın gizli tarihini bilince anlayabiliyorsunuz. Elbette bu alan da kirlenmeye, dejenere olmaya çok müsait. O yüzden dikkatli seçimler yapmak gerekiyor.

Ezoterik örgütler gizli ve katı yapılarını korudukları için, toplumsal ve ekonomik değişimlerden etkilenmez. Mesela Fransız Devrimi, ezoterik yapıyı etkilememiştir. Ezoterik toplumlar, toplumsal gelişim açısından asimile olmayan yapılar, yani yeraltında, gelişime karşı koyan, statükoyu koruyan ve kendi çıkarları doğrultusunda hareket eden gruplardır.

Çok sorulan bir soru var. Ezoterik toplumlar nasıl bu kadar zengin olabildi? İlginçtir ki, en çok “komplo teorisi” suçlaması da hep bu husus üzerinden yapılır. Ancak 2016 yılı başında çıkan *Ayasofya'nın Gizli Tarihi* adlı kitabımızda belirttiğimiz gibi, Tapınak Şövalyeleri paradan para kazanma konusunda yetenekliydi. Senet kullanımı ile oldukça zenginleşmişlerdi. Tabii ki senet uygulaması antik çağlara kadar uzanan bir yöntem. Ancak bunu günümüzün bankacılık mantığı ile hayata geçirenler ve kâğıt para sürecinin oluşmasında rol oynayanlar Şövalyelerdir. Şövalyeler, Yahudilerin de yardımı ile servetlerine servet katmışlardır. Ancak amaç sadece para değildir. Para, hedeflerini kolaylaştıracak bir araçtır.

Ortaçağ boyunca bu izi süren araştırmacıların karşısına çıkan ilginç bir efsane var. Biz de konuya bu efsane ile başlayalım. Ortaçağ'da çıkmış, gelişmiş ve günümüze kadar gelmiş bir inanç ve efsane yumağı, kuşkunuz olmasın, bazı siyasi gelişmeleri hızlandırmıştır.

BEKLENEN MESİH KUTSAL KAN'IN TAŞIYICISI KABUL EDİLEN HZ. DAVUT'UN SOYUNDAN MI GELECEK?

\\ Efsanenin kökeninde kutsal kitapların olduğunu biliyoruz. Peki bu durumda Şövalyeler Eski Ahit'e mi, Yeni Ahit'e mi inanıyorlar? En önemlisi kutsal olduğunu düşündükleri hangi kehanetleri yerine getirmeye çalışıyorlar?

Öncelikle bir konuyu açıklığa kavuşturalım: Şövalyeler Eski Ahit'e inanırlar ancak Yeni Ahit'te sadece Yuhanna'ya göre İncil'i ve Vahiy bölümünü muteber kabul ederler. Yuhanna'ya göre İncil'in de aslında bir sır içerdiğini, ilk okunuşta anlaşıldığı gibi olmadığını, aslında daha derin bir anlam barındırdığını iddia ederler.

Bu bilgi ışığında, efsaneye geri dönelim. Biliyorsunuz, Eski Ahit'in Yaratılış bölümü, evrenin, insanın ortaya çıkışını ve Hz. Âdem'den itibaren olan soyları anlatır.

Eski Ahit'in Yaratılış bölümündeki bir cümle, bu efsane bağlamında çok önem kazanır. Buna göre:

“Tanrı oğullarının insan kızları ile evlenip çocuk sahibi oldukları günlerde ve daha sonra yeryüzünde Nefiller vardı. Bunlar eski çağ kahramanları, zorba kişilerdi.”

Şimdi bu cümle Yaratılış bölümü içinde çok alakasız ve anlamsız görünmektedir. Ancak Eski Ahit içinde kabul edilmeyen kitaplardan *Enok'un Kitabı*'na baktığımızda bu konu hakkında çok geniş bilgi buluruz.

Bu bilgi de, “gökyüzünden” gelen “gözcü” meleklerin insan kızları ile evlendikleri ve onlara “büyü” dahil birçok sanatı

öğrettikleri şeklinde *Enok'un Kitabı*'nda yer almaktadır. Daha sonra bu "melekler" Tanrı tarafından cezalandırılmış ve hapsedilmiştir. Batı'nın gizemci literatüründe bu melekler "Düşmüş Melekler" diye anılmaktadır. Batı'da, Kraliçe Elizabeth'in "büyücüsü" John Dee gibi, "Enochian" büyü yaptığını öne süren kişiler de çıkmış, Düşmüş Melekler'le irtibatta olduğunu iddia eden önemli isimler olmuştur.

Bu inanç içinde, efsaneye kaynak teşkil eden nokta, bu pasajdan yola çıkarak, ilk zamanlardan beri bir "tanrısal" ya da "göksel" kanın belli bir soya karışmış olmasıdır; yani sözü geçen ve "Tanrı oğulları" ile beraber olan "insan kızları" bir soya kaynaklık etmişlerdir. Ve bu efsaneye göre, bu kanı taşıyan aile, Hz. Davut Peygamber'in ailesidir ya da başka bir deyiş ile, Hz. Davut, bu Kutsal Kan'ı taşıyan aileden gelmektedir.

Yine bu inanca göre gelmesi beklenen Mesih bu kanı taşıyan aileden, yani Hz. Davut soyundan çıkacaktır.

Bir Ortaçağ yazmasında Hz. Davut

Eski Ahit'in "Sayılar" bölümünde de bu soya ve Mesih'e atıfta bulunmaktadır:

*"Yere kapanan, Tanrı'nın gözlerini açtığı kişi bildiriyor:
Yakup soyundan bir yıldız çıkacak
İsrail'den bir Asa (Önder) yükselecek
Moavlıların alınlarını, Set oğullarının başlarını ezecek
Düşmanı olan Edom ele geçirilecek, evet Seir alınacak
Ama İsrail güçlenecek, Yakup soyundan gelen kişi önderlik
edecek
Kentte sağ kalanları yok edecek."*

Bilindiği gibi Hz. Davut, Hz. Yakup'un soyundan gelmektedir ve böylece gelecek Yıldız'ın -buna "Yıldız Soyu" da diyebiliriz- yani Mesih'in, bu soydan geleceği Eski Ahit'te belirtilmiş olur.

Bu bilgiler Eski Ahit'e dayansa da yıllar içerisinde üzerine eklene eklene geliştirilen bir efsane halini almış ve Ortaçağ'da dikkati çekecek bir noktaya ulaşmıştır.

KUTSAL KAN

DEVAM EDİYOR MU?

\\ Hz. İsa'nın doğduğu ve yaşadığı dönemde Filistin bölgesinde Yahudilerin yaşamları ve inanışları nasıldı? Tarih boyunca bir Mesih beklentisi içinde olduklarını biliyoruz. Ayrıca o dönemde Roma işgali var ve zulüm görüyorlar. Bu durum Mesih beklentisini artırmış mıdır?

Hz. İsa'nın doğumuna yakın zamanlarda Ortadoğu'da Yahudilerin yaşamı ve inanışları çok karmaşıktı. O dönemde Yahudilerin büyük bölümü Filistin'de yaşıyordu. Hz. İsa'nın vatanı olarak kabul edilen Celile de Filistin'in kuzey bölgesinde bulunuyordu. Celile halkı, tarım ve göl balıkçılığının yanı sıra ticaretle de geçiniyordu. Yahudi halkı her dönemde olduğu gibi o dönemde de dinine çok bağlı idi. O zamanın belirleyici özelliği, özellikle de Roma işgalinden sonra, Mesih beklentisi idi; her yerde Mesih'in geleceğine dair söylentiler vardı ve ortalarda dolaşıp alametlerin görüldüğünü söyleyenler sokakları dolduruyordu. Bu arada birçok tarikat türemiş ve çeşitli inançlar ortaya çıkmıştı.

İşte böyle bir dönemde ve ortamda Hz. Yahya ortaya çıktı ve Mesih'in geleceğini haber vermeye başladı. Önceleri Hz. Yahya'nın Mesih olduğuna inananlar vardı; hatta bu gruplar o kadar inanmışlardı ki, Hz. Yahya'nın beklenen Mesih olduğunu iddia eden gizli örgütler türemişti. Bu örgütler ilginç bir şekilde günümüze kadar varlığını sürdürmüşlerdir.

Hız. Yahya'nın Hz. İsa'yı vaftiz edişı (13. yy. İngiltere)

Hız. Yahya'nın öğretisi bütün çağlarda çok ilgi çekmiştir. Günümüz yazarları, Hız. Yahya'yı, o dönemde çok popüler olan Yahudi kardeşlik örgütü Essenilere bağlarlar. Esseniler, çok sıra dışı öğretileri olan, Mesih üzerine kurulu bir Yahudi tarikatıdır. Hız. Yahya ile Essenilerin ilişkilendirilmesi çok da nedensiz değildir. Çünkü bir defa bu topluluğun bulunduğu yerle Yahya'nın ortaya çıktığı yer arasında coğrafi bir yakınlık vardır. Luka'ya göre İncil'de şöyle der:

“Tanrı, sözünü çölde bulunan Zekeriya oğlu Yahya'ya duyurdu.” (Luka: 3, 2)

Buradaki “çöl” sözünden belli bir coğrafi konumu da anlayabiliriz; başka bir deyişle çöl burada Kumran ya da Esseni topluluklarının yaşadığı yer anlamında alınabilir. Buna göre Yahya toplulukla

birlikteyken Tanrı'nın sözünü duyduğunu iddia etmiş olabilir. Ayrıca İşaya'da da (40, 3) "Çölde Rabb'in yolunu hazırlayın" denmesi, bütün dindar Yahudi topluluklarını çöle yöneltmişti. Bu ifade, Esseniler ile de ilişkilendirilen Ölü Deniz yazmalarında da geçmektedir.

Hız. Yahya'nın ailesinin de ruhban sınıfından gelmesi, Hız. Yahya'nın bu konuda eğitim almış olma olasılığını güçlendirmektedir. Öte yandan Yahya'nın doğumunda babası Zekeriya'nın şükran ilahisinde (Luka: 1, 67-80) geçen birçok motif de aynı zamanda Ölü Deniz yazmalarında geçmektedir. Matta'ya göre İncil'de (3, 4) "Yahya'nın deve tüyünden giysisi, belinde deriden kuşağı vardı. Tek yediğı, çekirge ve yaban balıydı" der. Aynı şekilde, Ölü Deniz yazmalarında da (Şam Belgesi), çekirge yendiğı yazmaktadır.

Essenilerde de o dönemde bir ezoterik Mesih beklentisi olduğu bilinmektedir. İşte Hız. Yahya da bunu dile getirmiş ve Hız. Davut soyundan olduğunu bildiğı Hız. İsa'ya "Sen Mesih'sin" demiştir.

Mesih sözcüğü köken olarak "yağlanmak" sözcüğünden gelmektedir. Eski İsrail krallarının tahta çıkarken yağlanmaları, gelecek olan kurtarıcının da krallar gibi yağlanacağını düşündürmüştür. Bu Mesih sadece İsraililer için gelecektir ve onları esaretten kurtarıp kral olacak bir Mesih'tir. Yani yeni bir din kuracak olan kurtarıcı, hiçbir Yahudi'nin beklentisi olmamıştır. Bu bağlamda Hız. İsa hiçbir zaman Yahudiler tarafından Mesih olarak tanınmamıştır.

Aynı şekilde Şövalye ideolojisinde de Hız. İsa beklenen Mesih değildir, Hız. Yahya onu Hız. Davut soyundan gördüğü için Mesih zannetmiştir ancak Mesih Hız. İsa'nın soyundan gelecektir. Yani Hız. Yahya bir Mesih geleceğini bildirmiş, ancak o Mesih daha gelmemiştir.

HZ. İSA'NIN SOYU KORUNUYOR MU?

\\ Bildiğimiz kadarı ile Hz. İsa hiç evlenmemiş ve çocuğu da olmamıştır. Ancak günümüzde Hz. İsa'nın evlendiği, çocuğu olduğu ve soyunun gizlice korunduğu ile ilgili çok popüler efsaneler var. Bunlar nereden çıkıyor?

Ortaçağ boyunca ve sonrasında çok bilinen bu efsane, günümüzde iki kitapla epey meşhur oldu. Bunlardan biri Michael Baigent, Richard Leigh , Henry Lincoln'ın yazdığı *Kutsal Kan Kutsal Kâse* adlı kitap, diğeri de Dan Brown'un *Da Vinci Şifresi* adlı romanı... Sonrasında birçok yazar konuyla ilgili yazmaya başladı.

Efsanenin orijinaline bakarsak, Hz İsa, Mecdelli Meryem, yani Maria Magdalena ile evleniyor ve sonrasında Mecdelli Meryem Fransa'ya kaçıyor ve soy buradan yürüyor. Bu tezin savunucuları buna İncil'den de birçok kanıt buluyorlar. Örneğin Hz. İsa'nın suyu şaraba çevirdiği Kana düğününün kendi düğünü olduğunu iddia etmek gibi. Biz şimdi bu tartışmaları bir yana bırakalım ve efsane ile devam edelim.

Meleklerle çevrili Maria Magdalena (15. yy.)

Bu inanca göre, Hz. Davut'un ya da Hz. İsa'nın soyu Fransa'da sürmektedir ve Kutsal Kan Merovenj kraliyet ailesine geçmiştir. Merovenj sülalesi Ortaçağ'da Fransa'da hüküm sürmüş bir hanedandır.

Merovenjler sülalesine adını veren Merove hakkında yeterli bilgimiz yoktur. Efsane onu bir Frank kraliçesi ile bir deniz tanrısının aşklarının ürünü olarak gösterse de, onun gerçekten yaşamış bir kişi olduğu bile şüphelidir.

Aslında Merovenj sülalesi Fransa tarihi için çok önemlidir; çünkü 482 yılında kral olan Clovis, Avrupa tarihinde dönüm noktası olacak bir karar almış ve o zamana kadar Germen inançlarına bağlı olmasına rağmen 496 yılında vaftiz olarak Katolik Hristiyanlığa geçmiştir.

Kral Clovis'in vaftizi

Merovenj hanedanının son dönemlerinde, krallardan çok saray nazırları devleti yönetmiş ve sonunda da Merovenj hanedanından gelenleri manastıra kapatarak iktidarı ele geçirmişlerdir.

Efsane ise Merovenj hanedanının hepsinin manastıra kapatılmadığını ve sülalenin bazı üyelerinin kaçırılıp “Kutsal Kan”ın koruma altına alındığını söylemektedir.

Kutsal Kan, Fransa’nın hâlâ pagan kültürüne sahip, en korunaklı yerine kaçırılmış ve orada “koruyucuların” gözetimine alınmıştır. Bu gizemli yer, Champagne bölgesidir.

Kutsal Kan’ın koruyucuları ise, temeli Kabala’ya dayanan ezoterik bir örgütün mensuplarıydılar.

\\ Champagne bölgesi *Ayasofya'nın Gizli Tarihi* ve *Kudüs'ün Gizemli Tarihi* kitaplarımızı okuyanlar için sürpriz bir yer değil... Kutsal Kan'ın sadece Hz. İsa'nın soyuyla var olduğuna mı inanıyorlar? Yani inançlarına göre bu kanı başka taşıyan başka bir kol yok mu?

Tabii anlattığımız efsane konuyu Hz. İsa ile ilişkilendiriyor ama bir başka söylenti daha, *Kudüs'ün Gizemli Tarihi*'nde ayrıntılarıyla yer alan Bar Kokhba ile ilgili olanıdır. Bar Kokhba isyanı, Titus'un Kudüs'teki Tapınak'ı yıkmasından sonra gerçekleşen en büyük ayaklanmadır ve 132 yılında yaşanmıştır.

Bilindiği gibi Tapınak'ın yıkımı 70 yılında gerçekleşmişti. Daha sonra ortalık biraz sakinleşince Hadrianus şehri yeniden yaptırmaya karar vermiş ancak Tapınak'ın yani Süleyman Mabedi'nin olduğu alana Jüpiter Tapınağı inşa ettirmeyi planlamıştı. Amacı Kudüs'ü Jüpiter adına yeniden kurmak olan Hadrianus'un planını duyan Yahudiler yeniden isyan ettiler.

*Kudüs'te Jüpiter Tapınağı'nda
Jüpiter'i gösteren Antonius Pius sikkesi*

Bu kez isyanın önderi Simon Bar Kokhba idi. Bar Kokhba, etrafına savaşçıları toplamış ve her birinin dayanıklılığını test etmek için sağ ellerinden bir parmak kopartmalarını istemişti. Ancak bu testi geçenler Bar Kokhba'nın savaşçıları arasına katılabiliyordu. Bar Kokhba'nın bu testle 200.000 civarı adam topladığı söylenir.

Bar Kokhba'nın bastırduğu sikke. Sikke'nin ön yüzünde Tapınak figürü bulunmakta. İçeride ise Kutsal Ahit Sandığı görülmekte.

Bar Kokhba, “Yıldız Oğlu” anlamına gelmektedir. Daha önce de söylediğimiz gibi, Eski Ahit'in Sayılar bölümünde Mesih için, “*Yakup soyundan bir yıldız çıkacak*” denmişti. İşte Bar Kokhba “Yıldız Soyu”ndan, yani Hz. Davut'un soyundan geldiği için Mesih olarak kabul edilmiştir. Bar Kokhba Kutsal Kan taşıyor mu bilemiyoruz ama Mesih olmadığı kesindi ve Hadrianus'un kuvvetlerine karşı büyük bir yenilgiye uğrayarak 580.000 Yahudi ile birlikte öldürüldü. Yani büyük bir Yahudi katliamı yaşandı. Söz konusu Kutsal Kan var olmuş bile olsa burada yok oldu diyebiliriz. Hadrianus o öfkeyle, Tapınak temellerini dahi söktürdü ve Mescid-i Aksa alanına Jüpiter Tapınağı'nı yaptırdı, böylece Kudüs, Jüpiter'e adanmış, Ælia

Capitolina isimli bir şehre dönüştü. Bir not daha düşelim: O tarihten itibaren Kudüs'te Süleyman Mabedi'nin izi yoktur, Yahudi devleti yoktur ve Kudüs hiçbir zaman Yahudi devleti başkenti olmamıştır.

Ayrıca Kutsal Kan'ın İstanbul ile ilişkisi vardır. Onu da yeri geldiğinde aktaracağız.

Ælia Capitolina

\\ Hz. İsa'nın soyunu Champagne bölgesinde bırakmış-
tık. Ve “Kutsal Kan” koruyucusu bir örgütten söz etmiştik.
Oradan devam edelim.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, Champagne bölgesi Fransa'nın en “el değmemiş” ve pagan kültürünü en iyi yaşatan bölgesiydi. Burada Kutsal Kan taşıyan aileler daha rahat yaşamakta, Şövalyeler tarafından korunmaktaydılar.

Söylentiye göre, yıllar boyu bu ezoterik örgüt Kutsal Kan'ı ko-
rumuş ve kehanetlerin gerçekleşmesini beklemiştir. *Ayasofya'nın*

Gizli Tarihi ve *Kudüs'ün Gizemli Tarihi* kitaplarında anlattığımız gibi, Champagne bölgesi koruyucularından bir grup İstanbul'a gelmiş ve burada patrik ile görüşerek Tapınak'ı yeniden, Hezekiel kitabına göre kuracaklarına söz vermişlerdir; bu bir efsane olmaktan öte, masonluğun kaynak kitaplarında da yer almaktadır.

Bu gelen “Şövalyeler” aynı zamanda İstanbul'da Bizanslı devlet adamı Michael Psellos tarafından inisiye edilerek, yeni bir tarikat oluşturmuşlardır. İşte Doğu'da “Doğu Biraderleri” kurulurken Batı'da da “Batı Biraderleri” ya da “Hz. İsa'nın Fakir Şövalyeleri” adı altında bir tarikat kurulacak ve bu tarikat Kudüs'e gittiğinde “Tapınak Şövalyeleri” ya da “Tapınakçılar” adını alacaktır.

ŞÖVALYELERİN GÖZÜ NEDEN TÜRKİYE’NİN ÜZERİNDE?

\\ Tapınakçıların tarihini, İstanbul’un 1204 yılında Haçlılar tarafından işgal edildiğini ve Kutsal Emanet adı altında bulabildikleri her şeyi yağmalayıp kaçırdıklarını *Ayasofya’nın Gizli Tarihi*’nde detaylıca anlatmıştık. Ancak şu soruyu belki de defalarca sormak gerekiyor: Bu olayların bizi ilgilendiren en çarpıcı noktası neresi? İnandıkları kehanetlerde bizim özellikle nelere dikkat etmemiz gerekiyor?

Şimdi burada çok önemli bir konu var, o da Mesih beklentisi. Bu grup, Kutsal Kan’dan çıkacak ve dünyanın sonuna kadar hükmedecek bir Mesih beklentisi içinde. Onlara göre bu Mesih’in nasıl geleceği, “Yuhanna’nın Vayhi” kitabında anlatıldığı şekilde gerçekleşecek.

“Yuhanna’nın Vayhi” kitabındaki kehanetlerin gerçekleşmesi için de önce Eski Ahit kehanetlerinin gerçekleşmesi gerektiğine inanıyorlar.

Eski Ahit kehanetleri, Babil saldırısı sonucu yıkılan Yahudi devletinin ve başlayan diaspora sürecinin bir hedefle sonlanması için yazılmış stratejik amaçlardır sadece.

Bu kehanetlerde, Tapınak’ın ve Yahudi Devleti’nin kurulması için olacaklar yazmaktadır. Buna göre kısaca, Babil, Asur, Mısır gibi ülkeler yıkılacak, İsrail devleti kurulacak ve tekrar yıkılacaktır.

Size de ilginç gelmiyor mu? Yakın tarihte İŞİD tarafından, Tevrat’ta adı geçen Babil ve Asur’un başkenti olan Ninova antik şehirleri yıkılmıştır.

Yeni Ahit kehanetleri ise çok daha farklıdır... Yeni Ahit’e göre, bütün bu olaylar olduktan sonra Tanrı kıyameti bildirecek ve son savaşa giden yol açılacaktır. Son savaşta Hıristiyanlığı kabul

etmeyen Yahudiler öldürülecek ve Kutsal Kan'dan Mesih gelecektir. Tabii yukarıda sözünü ettiğimiz ezoterik örgüt ve takipçileri dünyanın ve Kudüs'ün hâkimi olacaklarına inanmaktadırlar.

Şimdi gelelim olayın bizi ilgilendiren kısmına.

Öncelikle, "Yuhanna'nın Vayhi"ne göre, Tanrı'nın kıyame-ti haber vermesi için Yedi Kilise'ye haber göndermesi gerekmektedir. Bunlar, Ephesus (Efes), Smyrna (İzmir), Pergamon (Bergama), Sardes (Salihli), Philadelphia (Alaşehir), Laodikeia (Denizli), Thyateira (Akhisar) kiliseleridir. Bu Yedi Kilise de ülkemizde ve Ege bölgesindedir.

Burada kilise sözcüğü, *ecclesia* yani *topluluk* anlamındadır, bu durumda, yukarıda belirtilen olayların olması için bölgede sözü geçen Yedi Kilise topluluklarının olması gerekmektedir.

Yedi Kilise ve melekleri/Ortaçağ yazması

Tehlike şimdi daha iyi anlaşılabilir mi? Şövalye dediğimiz topluluk, Türkiye'yi işgal edip bu toprakları almak isterken, Yeni Ahit'e inanan ortalama bir Hristiyan için de bu topraklarda Hristiyanların olması bir zorunluluktur. Kutsal kitaplarının bunu bildirdiğine inanıyorlar. Yani topraklarımıza sadece

saldırgan ve emperyalist oldukları için göz dikmiyorlar. Siyasi olayları tek bir yönden açıklayamazsınız, çok boyutlu bakmak gerekir. Hep söylediğim bir söz var, siyasetin rasyonel, yani akılcı açıklaması olmaz, çünkü siyasetçi irrasyoneldir; siyasete duygularını, inançlarını, bağlı olduğu yerleri ve ideallerini karıştırırlar.

Öte yandan Kutsal Emanetler'in bulunması ve kullanılması Şövalye inancı için bir zorunluluktur. Kutsal Emanetler'i ayrıntıları ile *Ayasofya'nın Gizli Tarihi* kitabında anlatmıştık. Bu emanetler ve özellikle de Ahit Sandığı, Mesih'in gelmesi için önemli bir anlam taşımaktadır ve İstanbul'da olduğuna inanılmaktadır. Bu da İstanbul'u işgal etmeyi bir amaç haline getirmeleri için yeterlidir.

Özet olarak, Şövalye amaçlarının bizim topraklarımızla yakından ilgili olduğunu bilmek gerekiyor.

Daha önce de *Ayasofya'nın Gizli Tarihi* kitabında söylediğimiz gibi Şövalyeler Bizans'ı her zaman pagan olarak tanıtmış ve yıkılması gereken bir yer olarak hedefe koymuşlardır.

Doğu ve Batı Kiliseleri/Bizans elyazması

Yani Şövalyelerin gözü hep bu toprakların üzerindeydi ve Dördüncü Haçlı Seferi'nde bunu başardılar. İstanbul'u istila ettiler.

Aslında Dördüncü Haçlı Seferi'nden önce de Haçlılar İstanbul'a uğramıştı. Birinci Haçlı Seferi'nde orduların Galata'da konaklamasından sonra ikincisinde de Haçlı orduları 1147 yılında İstanbul önlerindeydi. Gizli tarih açısından da önemli olan bu ziyaret esnasında ilk kez Kutsal Kan taşıdığı söylenen biri, Akitanyalı Aliénor İstanbul'a gelmişti. Neler yaşanmıştı o ziyarette?

Bu Haçlı Seferi sırasında, ilk kabile Fransa Kralı VII. Louis önderliğinde gelmişti. Louis'nin yanında karısı Eleanora ya da Fransızca adı ile Aliénor vardı. Eleanora'nın Kutsal Kan'dan geldiği rivayet edilmiştir. Kral Louis garip bir adamdı, çok gençti, yirmi dört yaşında idi ama çok dindar ve içi geçmiş bir adamdı, oysa genç karısı Akitanyalı Aliénor daha yaşam dolu bir kadındı, güzelliğinin ve diriliğinin doruğundaydı. Üstüne üstlük Antakya Prensi de Aliénor'un amcası olunca Haçlı Seferi ile bu topraklara gelmek istemesi normaldi. Gerçi amcası ile de aralarında çok yaş farkı yoktu, o zaman ikisi de gençti, sonradan çıkacak dedikodular, Louis ile Aliénor'un boşanmasına da yol açacaktı.

Louis Türklerle savaşırken ve Aliénor'un boşanması

Kral Louis'yi Haçlı Seferi'ne çıkması için ikna eden ise, çok iyi bildiğimiz din adamı Bernard de Clairvaux idi, yani Tapınak Şövalyeleri'nin hamisi. Dönem çok ilginç tabii.

Bizans İmparatoru Manuel Komnenos'un, Haçlı Seferi konusunda çok istekli olmadığını tahmin etmek için dâhi olmaya gerek yok sanırım. Manuel isteksizce Louis'nin gelişini ve bedeli karşılığında erzak desteği vermeyi kabul etmişti.

Fransız orduları da İstanbul'a 4 Ekim 1147'de varmıştı. Manuel'in arası Louis ile daha iyi olduğundan onları daha ilgiyle karşıladı. Louis ve karısı Aliénor, surların dışında bulunan, bizim Balıklı diye bildiğimiz ayazmanın yakınındaki saraya yerleştirildi. Burası Bizans imparatorlarının en sevdiği saraylardan biri idi. Yakındaki ayazma ise o zamanlar "Hayat Veren Kaynak" diye anılmaktaydı ve halk arasında ölümsüzlük verdiğine inanılmaktaydı.

Su kaynakları yanında ve korular içinde bulunan bu saray Aliénor'un çok hoşuna gitmişti. Erkekler gezemese de Aliénor ve diğer kadınlar şehrin içine girmiş ve etrafı gezmişlerdi. Aliénor'un bu şehir gezisinden çok etkilendiğini, Bizans'ın görkemi karşısında şaşkınlığa düştüğünü ve hatta "Biz kendi ülkemizde fare deliğinde gibi yaşıyoruz" dediğini bilmekteyiz.

Akitanyalı Aliénor İkinci Haçlı Seferi'nde

Yaklaşık üç hafta kaldıktan sonra Haçlı ordusunun gitme vakti gelmişti. Norwich (2013), Bizans İmparatoru Manuel'in yaptıklarını ve ruh halini çok iyi anlatır:

“İstenmeyen misafirlerine veda edip onların küpeştelerine kadar silah ve adamla yüklenmiş gemilerinin ardından bakan Manuel, yolculuklarının ikinci etabında onları bekleyen tehlikeleri gayet iyi görmektedir. Bizzat Anadolu seferinden henüz dönmüştür. Her ne kadar yaydığı Türk orduları hikâyesi abartılmış olsa da, yürümekten âciz, ahlak ve disiplinden yoksun Haçlıların ani bir Selçuklu piyade hücumu karşısında hiç şansı olmadığını açıkça fark etmektedir. Haçlılara erzak ve yanlarına rehber de verir ve onları suyun azlığı konusunda uyarır. Ayrıca ana yol yerine, hâlâ Bizans idaresi altında olan sahil yolunu izlemelerini önerir. Elinde başka bir şey gelmemektedir. Eğer bütün bu önlemlere rağmen, Haçlılar toplu katliama uğrarsa, bu sadece onların suçu olacaktır. Manuel kendi adına üzülecektir ama herhalde bu üzüntü teselli edilemez boyutlara varmayacaktır.”

İSTANBUL'UN İŞGALİYLE KUTSAL KAN ARASINDA NASIL BİR BAĞLANTI VAR?

\\ “İstanbul’un Kutsal Kan ile ilişkisi nedir?” sorusunun
tam yeri sanırım.

Evet, İstanbul’un ve işgalin Kutsal Kan ile ilginç bir ilişkisi var.

Kutsal Topraklar’a giden ve dönen soylular, dönüşte de mutlaka İstanbul’a bir kere uğruyordu. Aynı şekilde Flandre Kontu Philip de, 1178 yılında, Haçlı Seferi dönüşünde İstanbul’a uğramış, Bizans İmparatoru Manuel Komnenos da her zamanki konukseverliğini göstermiştir, ancak Philip’ten ilginç bir istekte de bulunmuştur. Manuel o zaman daha on yaşında olan oğlu Alexios’u Philip ile tanıştırmış ve onu Kral Louis’nin kızlarından biriyle evlendirmek istediğini söyleyerek Philip’ten bu konuda yardım istemiştir. Philip de bunu kabul etmiş ve Louis’ye bu mesajı götürmüştür. Bu teklifi kabul eden Louis kızı Prenses Agnes’i İstanbul’a göndermiş ve o zaman daha dokuz yaşında olan Agnes 2 Mart 1180 tarihinde Alexios ile evlenerek Anna adını almıştır. Düğün Büyük Saray’ın *triklinion* bölümünde olmuştur. Belki de bizim yeraltına girip Büyük Saray dehlizlerinde yürüdüğümüz yerlerin çok uzağında olmamıştır bu düğün.

Burada biraz saklı kalan tarihe bakalım. Agnes’in annesi, Fransa Kralı Louis’nin, meşhur Akitanyalı Aliénor’dan yani Eleanora’dan sonra evlendiği Alix de Champagne’dır. Adèle de Champagne adı ile de bilinen bu kraliçe, Champagne bölgesinin en soylu ailelerinden birine mensuptur ve Kutsal Kan’dan geldiği söylenmektedir. Agnes ise soyuna yakışır güçte bir kızdır.

Bu arada Bizans İmparatoru Manuel hastalanır. Kendini doktorlarından çok müneccimlere bırakan Manuel, ölümünün yaklaştığının farkına varmaz. Müneccimler ise bir “felaket” görmüş

ama bunu depreme yormuşlardır. Deprem olmaz ama Manuel 24 Eylül 1180'de ölür. Manuel'in mezarı, Zeyrek Camii'nin altında, 1169'da Efes'ten kendisinin getirttiği bir Kutsal Emanet olan, Hz. İsa'nın mezara taşındığı taşın yakınında bir yerdedir.

Zeyrek Camii ya da eski adı ile Pantokrator Kilisesi, bugün restore edilmiş hali ile cami olarak ziyaret edilmektedir.

\\ Öyleyse efsaneye göre Bizans imparatorluk kanına Kutsal Kan karışmış. Kutsal Kan'ı devam ettiren Agnes'e geçmeden önce, o döneme ait bir bilginin daha altını çizelim istiyorum. Bizans İmparatoru Manuel Komnenos İslam'a karşı hoşgörülü bir imparator olarak anılır, hatta onun devrinde Kılıç Arslan İstanbul'a gelmiştir. Tarihimizdeki bu ilginç ziyareti pek bilmiyoruz.

Hem de çok ilginç bir ziyaret.

Bizans İmparatoru Manuel, Sultan II. Kılıç Arslan'ın Anadolu'da çok güçlendiğini görünce diplomatik hünerlerini konuşturmuştur. Büyük bir siyasi ittifak kurup Anadolu Selçuklu Devleti'ne karşı Anadolu'da kim varsa yanına toplamış ve 1162 yılında Kılıç Arslan'ın yenilgiye uğramasına neden

olmuştur. İşte Sultan Kılıçarslan barış antlaşmasını takiben, Bizans'ı yanına çekebilmek için İstanbul'a gelir.

Manuel'in en büyük amacı ise Sultan Kılıçarslan'a kendini üstün göstermektir. Bunun için de zenginliğini kullanmayı planlamaktadır.

Önce muhteşem bir karşılama töreni düzenler ancak işler umduğu gibi gitmez. Bu ilginç olayı Bizanslı tarihçi Niketas Khoniates şöyle aktarır:

“İmparator, İstanbul'a sultan ile birlikte girmek üzere bir zafer alayı tertiplede. Bu tören büyük bir itina ile planlanmıştı: Harikulade değerli kumaşlar ve pek çok sanatkârane takı bu şehre giriş töreninde özel bir parlaklık bahsedeceklerdi. İmparator, halkın velveleli sevinç çılgınlıkları içinde muzafferane bir şekilde şehir içinden geçecek ve sultan da bu parlak ve imparatorun şanına yakışır törenin bir parçası olarak onun yanında yürüyecekti. Ancak Tanrı bu günün parlaklığını ve ihtişamını yok ediverdi. Yer sarsılmış, birçok muhteşem bina yıkılmış ve alışılmadık şiddette bir fırtına kopmuştu. Bu ve bunların sebep olduğu dehşet, insanları sadece kendi varlıklarını düşünmeye itti ve artık hiç kimse zafer geçidi ile ilgilenmedi. Yüksek ruhaniler ve kilise hadimleri, hatta bizzat imparator, olup biteni meşum bir işaret olarak kabul ettiler. Bunlar, takdis edilmiş tasvirli duvar halılarının, aziz ikonalarının süslediği ve Hz. İsa tasvirinin kutsallaştırdığı böyle bir törene bir inançsızın katılmış olmasına Tanrı'nın kızmış olduğunu söylemekteydiler. Böylece tören geçidi dağıldı ve imparator da buna, gereken formalitenin yerine getirilip getirilmediğine bile aldırmayarak, artık hiç önem vermedi.”

Manuel, Kılıç Arslan'a şatafatlı kıyafetlerle eşlik etmiş, her tarafta mücevherlerini göstermiş ve onuruna eğlenceler ve gösteriler tertiplemiştir. Amacı ona karşı bir güç gösterisi yapmak ve ona imparator ve onun efendisi olduğunu hissettirmektir.

Sonunda da Kılıç Arslan, Niketas Khoniates'in aktarmasıyla *"kendisine çok saygı gösterilen bir konuk olarak bir süre İmparator Manuel'in yanında kaldıktan ve imparatorun hazinesinden, değer ve miktarının çokluğundan, imparatora da acaba aynı miktarda kalıp kalmadığı hakkında kendinde şüphe uyandıracak kadar güzel hediyeler aldıktan sonra, kolu koltuğu bunlarla dolu, sevinçle yeniden ülkesine döndü"*

Manuel'in en büyük hezimetini ise Anadolu Selçuklu Devleti karşısında oldu. 1176 yılındaki Myriocephalon (Miryokefalon) yenilgisi, Bizans için tam bir felaket olmuştu.

Dediğin gibi Manuel İslam'a düşman değil hoşgörülü biriydi; hatta Müslümanlara hakaretlerle dolu din kitaplarından Allah'ı lanetleyen kısımların çıkartılmasını emretmiştir.

\\ Peki Kutsal Kan'ın İstanbul macerası nasıl devam ediyor?

Manuel Komnenos'un ölümünden sonra oğlu Alexios tahta geçer ama yaşı çok küçük olduğundan yönetim fiilen kral nai-besi olan annesi Maria'nın elindedir.

Manuel Komnenos ile 1160 yılında evlenen Maria, Akı-tanyalı Aliénor'un amcası Raymond de Poitiers ile Fransa Kralı I. Philippe'in soyundan gelen Constance d'Antioche'dur. D'Antioche unvanı ise Antakya doğumlu olmasından gelmektedir. Maria'yı da Kutsal Kan ile bağlayan görüşler vardır.

Çok ilginç değil mi? Aslında bir "Batılı" Bizans'ı yönetmektedir. Bu halkta çok olumlu bir görüntü yaratmaz. Hatta halk Maria'yı "Yabancı" diye adlandırmıştır. Tabii halk Maria'ya yabancı derken, içten içe de bir yabancı düşmanlığı yükselmiştir.

Bu durumdan en iyi faydalanan olan, İmparator'un akrabası, yine bir Komnenos olan Andronikos'tur. Zaten kehanetler de onun geleceğini söylemiştir. Bizans tarihçisi Niketas Khoniates ilginç bir tanıklıkta bulunur:

“O günlerde gökyüzünde bir kuyruklu yıldız belirdi ve gelecek için çirkinlikleri gösterdi ki, bu da açıkça Andronikoş’a işaret ediyordu. Ateş topu sanki bir yılan gibi uzamıştı ve sonra yuvarlanıp sarılıyordu. Bazen de sanki aşağıdaki her şeyi yutacakmış gibi kocaman bir delik açılıyordu; adeta insan kanı istiyor gibiydi ve her göreni dehşete düşürüyordu. Kuyruklu yıldız o gün ve ertesi gece böyle şekilden şekile girerek göründü ve sonra kayboldu.”

Niketas Khoniates başka işaretlerden de söz eder, sanki her şey kaderin bir yazısı gibi olmaktadır.

Andronikos 1182 yılında İstanbul’a doğru yola çıkmış ve halkın desteğini alarak sarayı ele geçirmiştir. Andronikos’un yabancı düşmanlığından yararlanmasının ve kışkırtıcılığının en vahim sonucu, İstanbul’a girdiğinde yapılan Latin katliamıdır. Andronikos geldiğinde halk, şehirde bildikleri bütün Latin kökenlileri katletmiştir.

Andronikos artık planını uygulamaya koymuştur. İlk iş olarak Maria’yı öldürmüş ve Alexios ile ortak imparator olmuştur, ancak bu durum uzun sürmemiş ve 1183 yılı sonunda Alexios boğularak öldürülmüştür. Bu olay sonrası için sözü Niketas Khoniates’e bırakırsak:

“Bu iğrenç olayın üzerinden daha çok zaman geçmemişti ki, Andronikos, Fransa Kralı’nın kızı ve İmparator Alexios’un karısı Anna ile evlendi. Karanlık devir kokan bu yaşlı adam, yeğeninin kırmızı yanaklı, taptaze ve daha 11 yaşına girmiş karısı ile yatmaktan hiç utanç duymadı.”

Andronikos’un saltanatı da uzun sürmez. Kehanetler bu kez İmparator’un yeğeni Isaakios Angelos’u göstermektedir. Halk tarafından nefret edilen Andronikos, İsaakios Angelos tarafından

tahttan indirilir ve başarısız bir kaçma girişiminden sonra halkın elinde parçalanarak öldürülür.

Andronikos'un öldürülmesi

Agnes, Alexios ile evliliğinden daha bir şey anlayamadan Alexios öldürülmüş ve tahta geçen altmış küsur yaşındaki Andronikos ile evlenmek zorunda kalmıştır. Ama Andronikos'tan sonra 1190'da âşık olduğu ve 1204'te evlendiği kudretli Bizans generali Theodoros Branas en büyük aşkı olmuştur.

Theodoros ilginç biridir. Bizans'ın asil bir ailesinden gelmekle birlikte, hem Bizans döneminde etkin olmuş hem de Latin işgali sırasında yıldızı parlamış, İstanbul Valisi gibi bir unvan ile şehrin yöneticisi olmuştur. İşin ilginç kısmı ise Agnes'in, Latin

istilacıların üzerinde baskı kurarak, bütün Bizans komutanları öldürülürken, kocasını “Vali” yapabilmesidir. Bu olayın Kutsal Kan’ı tanıyan Şövalyelerle alakası da malumdur.

Oldukça tuhaf değil mi? Champagne ailesinden bir kız, âşık olduğu kocası, İstanbul’u istila eden Latinler ve Şövalyeler. Agnes de onların üzerinde egemen. İstanbul’dan ayrılmayı reddediyor ve eşiyle aslında İstanbul’da bir tür kraliçelik yapıyor, hem de eski bir Bizans kraliçesi olarak. Çok incelenmesi gereken bir isim. Türkiye’de bu konuda makale bile olmaması bence çok acıdır.

\\ İstanbul’daki Latin istilasının son bulması da tuhaf bir şekilde gerçekleşiyor. Burada da Şövalye parmağı olduğunu düşünüyor musun?

Biliyorsun, İstanbul Latin egemenliği altına girince, Bizans İmparatoru ve soyluları İznik’e kaçmışlardı. Burada Theodor Lascaris isimli komutan imparatorluğu ele geçirmiş ve Bizans, İznik merkezli olarak yaşamına devam etmiştir.

Bizans, İznik’te yaşamaya devam ederken, İstanbul’daki Latin İmparatorluğu da sürekli saldırılar ve parasızlıkla boğuşmaktadır. İmparator Baudoin para bulmak için çok uğraşmış ancak bulamamıştır. Son çare olarak, ordu toparlayabilmek için, İstanbul’daki Kutsal Emanetler’in en önemlilerinden biri olan, Hz. İsa’nın başına konan Dikenli Taç’ı rehin bırakarak para bulur. Paranın ödenme zamanı geldiğinde parayı ödeyemediği için Fransa Kralı Aziz Louis buna el koyar. Louis sırf bu emanet için, bugün Paris’te Notre Dame’daki Sainte-Chapelle’i yaptırır. Yolunuz oraya düşerse İstanbul’dan kaçırılan bu kutsal emaneti anımsarsınız.

Ortaçağın en önemli yazmalarından Très Riches Heures de Duc de Berry ve haziran ayı resminde en sağda Sainte Chapelle

1261 yılına geldiğimizde, Latin İmparatorluğu saldırılar ve parasızlıktan iyice perişan bir hale düşmüştür.

İznik'te ise, Lascaris hanedanının yanında, güçlenen bir aile daha vardır. O da Paleologos sülalesi. Adı Yunancada "Kadim

Kelam” anlamına gelen bu ailenin öyküsü oldukça ilginçtir. Kendi çıkarttıkları söylentiye göre bölgedeki en eski ailelerden biridirler ve soyları Roma’ya kadar uzanır. Aile üyeleri soylu ailelerle ve özellikle Komnenos ailesi ile yaptıkları evliliklerle soyluluk kazanmaya çalışmışlardır. Bugünkü tarih bilgimizle karanlık olan bir şekilde, Kutsal Kan’ın Paleologos ailesine geçtiğine inanılır. Bunu Batı’da bazı metinlerde görmek olasıdır.

Çökmekte olan Latin İmparatorluğu’nun çok fazla hayatta kalmayacağına inanan Şövalyeler, Bizans’a ve Paleologoslara bir şans tanırırlar. Paleologos ailesinin üyesi genç Michael o dönem çok parlak gelecek vaat eden bir askerdir.

Ioannes Lascaris ile ortak imparator ilan edilen Michael Paleologos, bu avantajı kullanarak Şövalyeler ile anlaşır. Bu anlaşmaya göre, Michael Paleologos ordusu ile İstanbul’a saldıracaktır ve önceden anlaşılan bir kişi şehrin kapılarından birini açarak Bizans ordusunu içeriye alacak, böylece Michael şehri ele geçirecektir.

Michael Paleologos orduyu toplayarak İstanbul’a gider. Ancak ne olduysa, şehrin kapıları açılmaz. Michael bu kez Galata’ya saldırır ancak gördüğü direnç karşısında geri dönmek zorunda kalır.

Bu plan başarısızlığa uğramış olsada Latin İmparatorluğu’nun kaderi bellidir.

İşte burada başka bir plan devreye girer. 1261 yazında, Michael Paleologos, komutanlardan Aleksios Strategopulos’u hem Bulgaristan sınırını kontrol etmek hem de İstanbul’u yoklamak için sefere gönderir.

Aleksios Strategopulos seferde iken Latin ordusunun Kefken Adası’na saldırmak için şehrin dışında olduğunu öğrenir. Bir başka deyişle Bizans askerleri gelmek için tam da Latin ordusunun İstanbul dışında olduğu zamanı seçmişlerdir.

Böyle büyük bir şansın üzerine başka bir “şans” daha olur ve oradan bir kişi, şehre hangi “açık” kapıdan girilebileceğini söyler.

Aleksios Strategopulos böyle büyük bir “fırsat”ı değerlendirir ve gece o “açık” kapıdan askerlerini sokar. Askerler nöbetçileri öldürür ve 25 Temmuz 1261’de Bizans askerleri şafakla birlikte şehre girerler.

Şehirde Aleksios Strategopulos’a karşı koyacak kimse yoktur. Latin İmparatoru Bauldin, sarayını ve tacını bırakarak, hatta yaya olarak bütün şehir boyunca kaçarak bir Venedik gemisi ile gider.

Son Latin İmparatoru Bauldin'in sikkesi

Geri dönen ordu savaşmak yerine kaçmayı tercih eder. Şehirdeki Franklar ise ya manastırlara ya da kanalizasyonlara sığınmışlardır.

Peki, bu arada Michael Paleologos ne yapmaktadır? O da Manisa yakınlarında, bugün Medar diye anılan Meteorion'da, kampa uyumaktadır. Şehrin alındığı haberi ilk olarak ablası Eulogia'ya verilir. İlginçtir, ablası Eulogia, Michael'i küçükken uyuturken hep imparator olacağını söylemiş, onu buna hazırlamıştır.

Eulogia, Michael'in yanına gider ve onu ayaklarını gıdıklayarak uyandırır. Michael hemen İstanbul'a gitme hazırlıklarına başlar ve 15 Ağustos 1261'de şehre girer.

İlginç bir not olarak, Michael'in şehirdeki Franklara dokunmadığını, isteyenlerin gidebileceğini isteyenlerin de kalabileceğini söylediğini belirtelim.

Michael Paleologos, kendisiyle birlikte imparator olan Ioannes Lascaris'in de gözlerini oydurup onu manastıra gönderdiği için tek başına tahta geçmiş ve İstanbul'da Paleologoslar dönemi başlamıştır.

Latin İmparatorluğu sona ermiştir ama İstanbul tamamen bir yıkıntı halindedir, eski görkemli binalardan bir iz yoktur, 1204 yılında işgal sırasında çıkan yangının izleri hâlâ durmaktadır. Hatta yanan binalar odun ve taş ihtiyacı için kullanıldığından etraf yer yer boş toprak araziye dönüşmeye başlamıştır.

Bizans bu durumundan hiçbir zaman kurtulamaz. Paleologosların başa geçmesinden itibaren Türk akınları ve ekonomik zayıflık, şehrin eski günlere dönmesini engelleyecektir.

Bizans tarihi denilince tartışmasız en önemli isimlerden Semavi Eyice Bizans'ın son zamanlardaki manzarasını şöyle anlatır:

"Son yüz yıllarda, Byzantion'un iç kısımlarındaki mahallelerin çoğu boşalmış, bunların yerlerini, etrafları bağ, bahçe ve ağaçlarla çevrili büyük manastırlar almıştır. Şehrin

yakınlarındaki sayfiye bölgelerine gitmek artık tehlikeli bir hal aldığından, bu manastırlar büyük bir revaç görmüştür. 1403'te Byzantion'a gelen Ruy Gonzales de Clavijo, şehrin bu harap ve boş manzarasını açıkça belirtmektedir. Eski birçok kilise yıkılmış olduğundan bunların yerlerini ancak bazı ayazmalar belirlemekte idi. İskânın bu son devirde kıyılar ile şehrin orta ve doğu kısımlarına inhisar etmesine karşılık iç kısımlar tamamen boştu. Son günlerinde Byzantion nüfusunun ancak 50.000 kadar olduğu tahmin edilmektedir."

İşte ortada böyle bir Bizans vardır ve artık, İstanbul'un yükünü taşıyabilecek durumda değildir; oysa Anadolu artık güçlü, imanlı ve genç bir devletin eline geçmektedir.

1453 baharında, Türk ordusu İstanbul civarına konuşlandığında artık surların içine hapsolmuş Bizans için de sonun geldiği belli olmuştur.

Constantinos Paleologos elinden geldiği kadar Papa ve krallıklar dahil her yere haber gönderir ancak Batı'dan ne kadar yardım istese de umduğu yardım hiçbir zaman gelmeyecektir. Batı bir anlamda Bizans'ın ipini çekmiştir. İmdadına Venedik ve Galata'daki Ceneviz gençleri yetişse de, onlar da etkili olamayacaklardır.

29 Mayıs 1453 tarihinde İstanbul'un kaderi belli olur. Sabahın erken saatleri ile Türk kuvvetleri surlara abanmaya başlar. Sonunda surların en zayıf yerlerinden olan Kerkoporta Kapısı'ndan ilk Türk kuvvetleri girmeye muvaffak olur ve gerisi malum... İmparator Constantinos Paleologos'un savaşıarak öldüğü ve cesedinin kaybolduğu biliniyor. Hakkında birçok efsane çıksa da İmparator'un cesedi kayıptır.

Constantinos Paleologos

Son Bizans İmparatoru Constantinos Paleologos'un ölümü ile Paleologos hanedanı yok olmamış, kardeşleri Demetrius ve Thomas ile Mora'da devam etmiş, Thomas'ın kardeşi Zoe'nin III. İvan ile evlenmesi ile Rusya'ya geçmiştir. Ailenin bir başka kolu da, II. Andronikos'un soyu olarak Montferrat Markiliği'nde devam etmiştir. Ailenin sonraki nesilleri 16 ve 17. yüzyıllar boyunca izlense de, sonradan kaybolmuştur. Daha sonraki dönemlerde kendilerinin Paleologos hanedanından geldiğini iddia eden çok kişi çıkmıştır.

Söylentiye göre Paleologos soyu hâlâ devam etmektedir ve aile Avrupa ile Rusya'da yaşamaktadır. Tabii ki günü geldiğinde İstanbul'a gelip hüküm sürmeyi beklemektedirler. Ve daha da sonsuza kadar bekleyeceklerdir.

İSTANBUL'UN FETHİNDEN SONRA OSMANLI DEVLETİNDE ŞÖVALYELER VE MASONLAR

FATİH SULTAN MEHMET İÇİN YAPTIRILAN MADALYONLARIN SIRRI NE?

\ Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethini, Şövalyelere nasıl mesaj verdiğini ve dehasını *Ayasofya'nın Gizli Tarihi* kitabımızda anlatmıştık. İstanbul'un fethi sonrası Şövalyelere ne oldu? Durumları değişti mi?

Fatih, iyi bir Müslüman olduğu kadar Batı'yı ve özellikle de Rönesans'ı çok iyi tanıyan bir padişah'tı ve *Ayasofya'nın Gizli Tarihi* kitabında anlattığımız gibi Batı'ya gerekli mesajları anlayacakları dilde vermişti. Kuşkusuz Şövalyeler Fatih'ten çekiniyor, onunla iyi geçinmeye çalışıyorlardı.

Tarihteki ilginç bir ayrıntıdır ama Fatih, Napoli ve Venedik'ten sanatçı talep ettiğinde aralarında meşhur Bellini'nin de olduğu en iyi sanatçılar gelmiş ve Fatih'e hizmet etmişlerdir. Bu sanatçılar Fatih'e madalyon da hazırlamışlardır. Yunan ve Roma dönemindeki bazı özel madalyonlar dışında Avrupa'da ilk madalyon verilen kişi, kiliselerin birliği için Avrupa'ya giden Bizans İmparatoru İoannes Paleologos'tur.

Bu olayın ardından teşekkür ifadesi olarak Lorenzo de Medici, Bertoldo di Giovanni'ye bir madalyon yaptırır. Bu madalyon Avrupa'nın Fatih'i nasıl gördüğünü göstermesi açısından ilginçtir.

Madalyonun bir yüzünde Fatih portresi ve "Asya, Trabzon ve Yunanistan" yazıları bulunurken, diğer yüzünde zafer arabasında Fatih betimlenmiştir. Madalyonun arka yüzündeki resmin pagan ve Rönesans öğeleri taşıması çok dikkat çekicidir.

Bertoldo di Giovanni'nin yaptığı madalyon

Ancak Fatih Sultan Mehmet 4 Mayıs 1481'de Gebze yakınlarında aniden vefat etmiştir. Zehirlendiğini düşünenler kadar, aşırı kilosunun ve gut hastalığının getirdiği ani bir ölüm olduğunu düşünenler de vardır. Ölümünün asıl nedenini bilemiyoruz ancak çok zamansız olduğu kesindir.

II. BAYEZİD VE CEM SULTAN ARASINDA YAŞANAN TAHT KAVGASINA RODOS ŞÖVALYELERİ NASIL KARIŞTI?

\Fatih Sultan Mehmet'in ölümünden sonra oğlu II. Bayezid tahta geçiyor. Ancak kardeşi Cem Sultan hakkının gasp edildiğini düşündüğünden, taht mücadelesinden vazgeçmiyor. Cem Sultan vakası trajik bir konu olarak tarihimizdeki yerini almış. Şehzade esir hayatı sürmüş, Osmanlı bu konu yüzünden Rodos Şövalyeleri ve Papalık ile pazarlıklara girmek zorunda kalmış.

Fatih'in ani ölümü üzerine Sadrazam Karamanlı Mehmet Paşa, Bayezid ve kardeşi Cem Sultan'a ulaklar göndermiş fakat Cem Sultan'a gönderilen ulak yolda alıkonmuştur. Böylece hemen yola çıkan Şehzade Bayezid 22 Mayıs 1481'de Osmanlı tahtına oturmuştur.

Şehzade Cem'i gösteren minyatür (Meşâirü'ş-şuarâ)

Tabii Cem Sultan'ın bu durumu kabullenmesi çok kolay olmayacaktı. Cem, ağabeyinin kuvvetleri ile savaşarak Bursa'ya geldi. Burada kendi adına hutbe okutarak ve para bastırarak padişahlığını ilan etti. Ancak işler beklediği gibi gitmedi ve Yenişehir Ovası'ndan, önce Tarsus'a, sonra Kahire'ye kaçmak

zorunda kaldı. Cem, geri dönerek şansını bir kere daha denediysen de yine yenilmiş ve önce Ankara'ya sonra Rodos'a kaçarak canını kurtarmıştır.

İşte Cem Sultan'ın trajik öyküsü burada başlıyor. Cem Sultan'ın 30 Temmuz 1482'de Rodos Şövalyeleri'nin büyük üstadı Pierre d'Aubusson tarafından karşılanması, Şövalyeleri bu taht kavgasının içine sokacak ve istenmeyen olaylara neden olacaktır.

Pierre d'Aubusson ve Rodos Şövalyeleri

Rodos Şövalyeleri, Kudüs'teki Hospitalier ya da bilinen adı ile Saint Jean Şövalyeleri'nin (asıl adı Hospitaliers de Saint Jean) devamıdır. Tarikatın kökeninin, Kudüs'ün 1099'daki Haçlı istilasından öncesine dayandığını biliyoruz. Haçlılar buraya geldiğinde, hacıların sağlığı ile ilgilenen bu "hastaneyi" bulmuşlardı. Hatta hastanenin başrahibi Gerard kuşatma sırasında Müslümanlar tarafından işkence görmüş, sonra da Haçlılar yanında savaşmıştır. Bu "sağlık" teşkilatı zamanla zenginleşmiş ve bir Şövalye tarikatına dönmüştür. 1291'de Akra'daki son kalenin düşüp Müslümanların Haçlı krallıklarına son vermesiyle, önce Kıbrıs'a kaçan Şövalyeler Ege adalarına yönelmiş ve birçoğunu ele geçirmişlerdi. Anakarada ise Bodrum Kalesi bu Şövalyelerindi. Şövalyeler, 15 Ağustos 1308 tarihinde Rodos'u ele geçirmiş ve buranın yönetimini almışlardır. Zamanla çok zenginleşmiş olan bu tarikat, o dönemde kendi iç grubunda ezoterik çalışan Tapınakçılar gibi bir topluluk olmuştur.

İşte Cem Sultan böyle bir topluluğun eline düşmüştür. Rodos Şövalyeleri için Cem, her zaman iyi para getirecek, başarılı olurlarsa Türkleri Avrupa'dan atmayı sağlayacak bir esir olacaktı.

*Cem Sultan, Rodos Şövalyeleri üstadı
Pierre D'Aubusson ile, 15. yy.*

Rodos Şövalyeleri'nin büyük üstadı Pierre d'Aubusson, Cem Sultan ile padişah olması konusunda yardım etmek üzere iyi bir anlaşma yapmış ve bu bahane ile Papa'dan bir Haçlı ordusu kurulmasını istemişti. Şövalye üstadının amacı Türkleri Avrupa'dan sürmek olduğu kadar o bölgelerde güç kazanmak da olduğundan, Cem Sultan onun için iyi bir koz olmuştu.

Sultan Bayezid ise, Cem'i yanlarında tutmaları karşılığında Şövalyelere her yıl 45 bin duka altını vermeyi taahhüt etmişti. Şövalyeler büyük bir ikiyüzlülükle bu teklifi de kabul etmişler ve Bayezid'e de söz vermişlerdi. Ne yazık ki, Sultan Bayezid sadece para vermekle kalmayacak, Osmanlı için büyük koz olan Kutsal Emanetler'den bazılarını da Şövalyelere verecektir.

Şövalyeler, Cem'i emniyeti için Fransa'ya götürmeye karar verince, Cem Sultan'ın Rodos'tan Fransa'ya geçirilmesi Sultan Bayezid'in de işine gelmiş, hatta Fransa'da kalmasını kendisi bizzat istemiştir. Elimizdeki belgelere göre, II. Bayezid Fransız Kralı'na, elçisi Hüseyin vasıtası ile Kutsal Emanetler'den vermeyi de teklif etmişti.

Cem Sultan da Fransa'ya gittiğine memnundu çünkü oradan, Macaristan üzerinden yeniden Rumeli'ye gelip taht kavgasına devam edebileceğini umuyordu. Oysa iş beklediği gibi olmayacak ve sürekli oyalanacak, koz olarak kullanılan bir esir olarak yaşamına devam edecekti. Cem Sultan yıllarca Fransa'da çeşitli şehirlerde tutuldu, her zaman pazarlık konusu oldu. II. Bayezid'in düzenli ödeme yapmasına rağmen bu para ile yetinmeyen Rodos Şövalyeleri, Cem'in annesi Çiçek Hatun'u da kandırarak ondan da para aldılar. Hatta Şövalyeler Memluk Sultanı Kayıtbay'ı bile dolandırmışlardı. Böylelikle, Rodos Şövalyeleri Cem Sultan hadisesi sayesinde hem çuvalarca altına kavuşmuş oldular, hem de Sultan II. Bayezid'den Osmanlı topraklarında ve sularında serbest dolaşma ve ticaret yapma izni kopardılar.

Şövalyeler sonunda iyi bir bedel karşılığı Cem Sultan'ı Papa'ya vermeyi kabul ettiler ve Cem'i Papa'ya gönderdiler.

Bu arada Sultan Bayezid yeniden Fransa Kralı'na elçi gönderip Cem Sultan'ın orada tutulması karşılığında iyi bir para ve kalan Kutsal Emanetler'i önerince Kral, Papa'nın yanına giden Cem Sultan'ı geri çağırttı. Sultan Bayezid aslında Kral'a

sadece Kutsal Emanetler'i değil, Kudüs'ü aldığı takdirde Kutsal Kabir'in yönetimini de teklif etmişti. Böylelikle daha önce Şövalyelere verilmiş Kutsal Emanetler'in kalanı da ikinci defa Fransa Kralı'na sunulmuş oluyordu.

Papa'nın amacı ise, Cem Sultan'ı tamamen ele geçirmek ve Türklere karşı bir Haçlı Seferi için kullanmaktı. Cem Sultan'ı bu konuda ikna etmeye uğraştı, hatta rivayete göre, Hıristiyanlığı kabul ederse bütün Avrupa'nın ona saltanatı ele geçirmesi için yardım edeceğini söyledi. Ancak Cem çok iyi bir Müslüman'dı ve bu teklifi kabul etmedi.

Bu arada İstanbul'dan gelen Kristifano adında bir adam su-yuna zehir atarak Cem Sultan'ı öldürmeye kalkmış ve Papa'nın adamları tarafından öldürülmüştü. Yine aynı zamanlarda, Sultan Bayezid'in elçisi Koca Mustafa Paşa elçi olarak Papa'ya gelmiş ve Cem'i tutması için para teklif etmiş; bir rivayete göre de, öldürmesi için 300.000 duka altını vaat etmişti.

1494 yılına girildiğinde, Sultan Bayezid'in elçisi Ekim ayının ilk günü parasını vermek için Papa'yı ziyarete gelmişti. Yanında Papalık'ın İstanbul elçisi Georgio Buzardo vardı. Buzardo o gün ani olarak ölmüş ve rivayete göre üzerinden Papa'ya hitaben Latince bir mektup çıkmıştı. Bu mektubu yazdıran Sultan Bayezid idi ve Cem'in öldürülmesi karşılığında 300.000 altınlık teklifini tekrarlıyordu.

Papa uzun pazarlıklar sonucu, Cem Sultan'ı Fransa'ya göndermeye razı oldu. Cem yola çıktıktan kısa süre sonra hastalandı, vücudu şişti ve öldü. Büyük olasılıkla Fransa Kralı'na bu kozu vermek istemeyen Papa tarafından zehirlenmişti.

Cem Sultan'ın on iki yıldan fazla süren Avrupa macerası Papa tarafından zehirlenmesiyle sona ermiş, şehzade, 25 Şubat 1495 tarihinde vefat etmiştir. Cenazesi de büyük maceralar sonucunda, ölümünden 4 sene sonra, 1499'da Osmanlı topraklarına gelebilmiştir.

Şövalyelerin Fatih'in oğullarından almak istedikleri intikam böylece suya düşmüş ancak Sultan Bayezid'den alınan Kutsal Emanetler yanlarına büyük kâr kalmıştır.

\\ Cem Sultan'ın ölümünün ardından Osmanlı ile Rodos Şövalyeleri'nin ilişkileri hakkında neler söyleyebiliriz? Osmanlı için bu durum bir intikam vesilesi olmuş mudur?

Cem Sultan'ın ölümünden sonra Rodos Şövalyeleri Venedik-Osmanlı çatışmasında Venedik tarafına geçme hatası dışında, Osmanlı ile barışı koruyup görünürde iyi geçinmeye çalıştılar.

Yavuz Sultan Selim zamanında da barış korundu. Hatta Mısır'dan dönen Osmanlı donanması 31 Ağustos 1517 tarihinde Rodos'a uğrayarak barış mektubunu getirdi.

Aslında Yavuz, ada ile uzun süreli bir barış düşünmüyordu; artık oradaki Şövalye varlığına son vermenin zamanı gelmişti; ancak, 1520 yılında tam savaş hazırlıklarına başlayacakken Eylül ayındaki ani ölümü nedeniyle bu düşüncesi gerçekleşmedi.

Kanuni Sultan Süleyman için Rodos en büyük öncelik değildi ama bir gün halledilmesi gereken bir meseleydi. 31 Mayıs 1522'de Osmanlı donanması İstanbul'dan hareket ederken yolda takviye de alması kararlaştırılmıştı.

Donanma adaya ulaşip karaya çıktığında, Padişah da karadan yola çıkmış, Marmaris'e gelmişti. Kanuni 28 Temmuz 1522'de adaya çıktı. Şövalyeler için yapılacak bir şey yoktu, daha ilk saldırıda yenileceklerini anladılar; adadaki Rumlar da barıştan yana olunca anlaşma yaparak adayı boşalttılar. Şövalyelerin giderken ellerindeki Kutsal Emanetler'i de götürdükleri kayıtlara geçmiştir. Cem Sultan'ın ölümünden sonra çocukları vaftiz edilmiş ve torunları da vaftiz edilmiş birer

Hıristiyan olarak yetiştirilmişlerdi. Bir kısmı Kanuni'nin Rodos kuşatmasında Şövalyelerin yanındaydı. Ancak Osmanlı adayı ele geçirince Şövalyeler son bir şeytani plan daha yaptılar. Cem Sultan'ın torunlarını arkalarında bıraktılar. Elbette Osmanlı onları bağrına basmadı. Bahtsız Cem Sultan'ın zamanı geldiğinde kullanılmak üzere yanlarında tuttukları torunları da Şövalye planlarının kurbanı oldu. Şövalyeler 1523 yılında ise Bodrum Kalesi'ni boşaltarak Osmanlı topraklarından çıktılar.

Bundan sonra Şövalyeler için 1530'da Malta dönemi başlayacak ve Malta Şövalyeleri adını alacaklardı.

Ancak bir ayakları hep İstanbul'da olacaktı.

İSTANBUL'DA EZOTERİK ÖRGÜTLER NASIL BOY GÖSTERMEYE BAŞLADI?

\\ İstanbul'un gizli tarihinde etkili olmuş örgütlenmeleri, toplulukları konuşalım. Sabetaycılık ve masonluk en çok merak edilen ve sorgulanan yapılar olmuştur. Önce Sabetaycılıkla başlayalım. Zira olayda din değiştirme, gerçeği gizleyerek yaşama gibi son derece ilginç ama bu haliyle bile bakıldığında tehlikeli olabilecek hususlar var. Sabetaycılık Osmanlı topraklarında nasıl ortaya çıkıyor?

Sabetaycılık aslında Türkiye'nin en önemli konularından biri olmakla beraber en az incelenen fakat hakkında en çok spekülasyon yapılan konulardan biridir. Ama diğer yandan da Türkiye'nin bir gerçeğidir.

2000'li yılların başında Ilgaz Zorlu'nun büyük çabaları ile popüler olan bu konu sanırım günümüzde büyük bir bilgi kirliliği ile yine sulandırılıyor. Şimdi biraz geçmişe dönelim ve Sabetaycılığın tarihsel seyrine bakalım.

Sabetay Sevi

Yıl 1626, Sabetay Sevi dindar bir tüccar ailenin çocuğu olarak dünyaya gelir. Sabetay Sevi de aile geleneğini bozmaz ve oldukça dindar yetişir. Ancak Sabetay zamanla bu dindarlığını daha da ileri götürüp önce Yahudi mistisizmi, sonra da Kabala ile ilgilenmeye başlar. Burada Kabala'nın hep yanlış anlaşılan bir kavram olduğunu belirtmekte fayda var.

Kabala İbrani dilinde “gelenek” anlamına gelen “Kaballah” sözcüğünden gelmektedir. Bu terim Yahudi mistisizminin ve ezoterik geleneklerinin metinlerini belirtir. Kabala, Yahudilere göre, Tanrı’nın nitelikleri, evrenin doğası ve insanın kaderi hakkında mistik öğretileri kapsar. Yani Kabala çeşitli metinlerden oluşan bir öğretilerdir; yoksa bazılarının söylediği gibi Kabala diye bir kitap yoktur. Kabala sözcüğü Ortaçağ’da ezoterik ve majik bir anlam kazanmıştır ve öyle kullanılmaya başlanmıştır. Kabala’nın asıl ezoterik yanı insana, doğaya ve Tanrı’ya ait düşünceleri semboller ve gizli anlatımlar ile anlatmasındadır.

İşte Sabetay Sevi Kabala öğretilerine dalmış, kendini bu konuda geliştirmişti. Sabetay’ın yaşadığı zamanlar Yahudilerin en acılı dönemlerinden biriydi. Polonya başta olmak üzere birçok yerde katliamlar olmuştu, Yahudiler büyük eziyet görüyordu.

Kabala’da birçok “işaret” bulan Sebatay Sevi, 1666 yılında kıyametin kopacağına inanmıştı. Sadece kıyametin kopacağına inanmakla kalsaydı sorun yoktu ama gelecek olan Mesih’in kendisi olduğunu “anlaması” ve bu olayın tarihini 1648 olarak “tespit etmesi” bütün hayatını değiştirdi.

Bu tarihten itibaren Sabetay Mesihliğini artık açıktan ilan etmeye başlamış ve İstanbul, Selanik, Gazze, Kudüs gezileriyle, kendisine inanan büyük bir takipçi kitlesi toplamıştı.

Bu ortamda, Sabetay Sevi, 1665’te, Nathan diye biriyle tanıştı. Nathan eski Tevrat kehanetlerine göre Mesih’i tanıyacak

kişiydi ve Sabetay'a onun Mesih olduğunu söyledi. Sabetay hem Nathan'ın etkisiyle hem de Kabala'ya dayandırarak 31 Mayıs 1665'te Mesihliğini bir daha ilan etti.

Belki de ortamın etkisiyle, bir anda Sabetay'a inanan bir büyük topluluk oluşmuş, Gazze'den Polonya'ya kadar inananlar çoğalmıştı. Nathan'ın da katkılarıyla bu topluluk büyüdü. Duruma karşı çıksa da başlangıçta pek de önemsemeyen hahamlar işin büyüdüğünü fark edince müdahale etmek gereğini duydular ve Sabetay Sevi'yi Padişah'a şikâyet ettiler.

Sabetay 1666 yılında tutuklandı, önce İstanbul'a getirilip burada bir dayak yedi. Ancak Padişah IV. Mehmet Girit'te olduğundan Gelibolu'ya getirildi. Burada etrafındaki insanlarla yaptığı tartışmalar sayesinde daha çok mürit topladı.

Gelibolu'dan Edirne'ye getirilen Sabetay bir heyet karşısına yargılanmaya çıkartıldı. Burada alaycı bir şekilde kendisine mucize göstermesi konusunda ısrar edildi ve çırılçıplak soyunup okçuların hedefi olması istendi. Okçulardan kurtulursa Mesih olarak kabul edileceği söylendi.

Sonunda ölüm ile yaşam arasında bir seçim yapan Sabetay, Sultan'ın da iradesiyle Aziz Mehmet adını alarak Müslümanlığı kabul etti; daha doğrusu öyle gözükmeyi seçti. Onunla birlikte inananların büyük bölümü de Müslüman olmuş gözüktüler; aslında hiçbiri Müslüman olmayacak, inançlarını saklayacaklardı.

Padişah'ın önünde Aziz Mehmet adıyla Müslüman olan Sevi, huyundan vazgeçmedi ve Mesih gibi davranırken yakalandı. Sonunda Arnavutluk'a sürgün edildi ve orada öldü. Sabetaycılar onun öldüğüne inanmadılar ve yeniden geleceği günü beklemeye başladılar.

Bazı Sabetaycılar, belli zamanlarda deniz kenarlarına gelerek, *"Aspero a Ti!"* (eski İspanyolca) *"Seni bekliyorum!"* diye şarkı

söylerler. Çünkü inançlarında bülbül sesleri arasında Mesih'in denizden geleceği rivayeti bulunmaktadır.

Sabetay Sevi ölünce, rivayete göre, onun yolundan giderek Müslüman olmuş gibi gözüken 200 aile Selanik'e yerleşir. Tam sayı bu olmasa da büyük bir topluluğun Selanik'e yerleştiğini düşünebiliriz. Tabii başta İzmir olmak üzere diğer şehirlerde de Sabetaycılar kalmıştır.

Yahudi kalmak gibi büyük bir sırrı saklayan bu topluluk üyeleri, bazı anlaşmazlıklar yüzünden üç farklı kola ayrılmış olsa da, kendi aralarında ticaret ve anlaşmalar yaptılar. Birbirlerini kollayarak büyük bir zenginliğe ulaştılar. Bu ailelerin çocukları en iyi okullarda okudu, Avrupa'da tahsil gördü. Sabetay cemaati aynı zamanda çok iyi okullar açmış, cemaate mensup olmayan öğrencileri de kabul etmiştir. Bilindiği gibi Atatürk'ün gittiği Şemsi Efendi okulu aslında bir Sabetaycı okuldur ve Şemsi Efendi'nin asıl adı Simon Swidir.

"Dönmeler" denilen bu topluluğun Osmanlı tarihi içinde bu kadar önem kazanmasının nedeni ise, Selanik'teki rahat ortamdan yararlanıp mason localarına, sonra da İttihat ve Terakki Partisi'ne girmeleridir. İttihat ve Terakki'nin önemli isimlerinden birçoğunun Sabetaycı olması siyaseti de etkilemiş, bu ailelerin 1924 mübadelesi ile Türkiye'ye gelmeleri, Cumhuriyet tarihinin Atatürk'ün pek istemediği bir şekilde gelişmesine neden olmuştur.

Burada dikkat edilmesi gereken bir husus, bu Mesihçi düşüncenin Şövalye ideolojisi ile olan benzerliğidir. Bu bağlamda Şövalyeler Sabetaycılarını her zaman müttefik olarak kullanmışlardır.

\ Masonluk da ülkemizde en çok tartışılan konulardan biri olmuştur. Kimlerin mason olduğu, mason localarının etkisi, sembolleri, ayinleri, gizli amaçları, inançları merak edilir... O yüzden masonluğun gizli tarihini öğrenmek pek çok açıdan önemli. İlk önce, “Masonluk nedir?” sorusu ile başlayalım.

Bunun için tarihte geriye dönelim ve Tapınakçılara bakalım.

Bilindiği gibi, doğuda Latin krallıkları çok uzun ömürlü olamamışlardı. 16 Haziran 1291’de son kale de Müslümanların eline geçtiğinde sadece 16 Tapınak Şövalyesi kalmış, kalan Şövalyeler de Fransa’ya yerleşmişlerdi.

Belli bir amaç için Kutsal Topraklar’da toplanan Tapınak Şövalyeleri’nin Fransa’da tarikatın varlığını sürdürmeleri için hiçbir neden yoktu. Artık tarikat görünürde bu şekilde ömrünü tamamlamıştı. Ancak bazı Şövalyeler bunu kabul etmek bir yana, zenginlikleriyle ayrıcalıklı bir konumda varlıklarını sürdürüyordu.

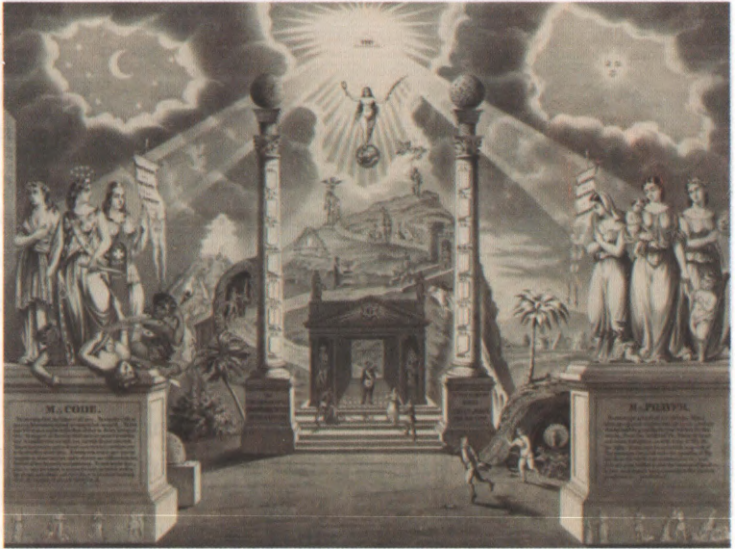
Tapınak Şövalyeleri’nin bu zenginliği, paraya ihtiyacı olan Fransa Kralı Güzel Philippe’in (Philippe le Bel) dikkatini çekmekteydi; kendisi de onlardan borç almıştı ve ödeyemez duruma gelmişti. Bu arada Tapınak Şövalyeleri hakkında çıkan söylentiler de Kral’ın işini kolaylaştıracak gibiydi. Sonunda Kral ustaca bir komplo ile 13 Ekim 1307’de Tapınak Şövalyeleri’nin büyük bir bölümünü tutuklamayı başardı.

Uzun mahkemelerden sonra Tapınakçıların bir bölümü aralarında Üstat Jacques de Molay de olmak üzere yakılmış, diğerleri de başta İskoçya olmak üzere daha özgür ülkelere kaçmışlardı.

Ancak Tapınakçıların Papa tarafından aforoz edilmiş olması, Avrupa içine geri dönmelerini engelliyordu.

Avrupa'da 12. yüzyıldan sonra, önceleri Kilise kontrolünde olan inşaat ve mimarlık sanatı artık bu konudaki ustaların eline geçmiş ve bununla ilgili loncalar kurulmuştu. Bu loncalardaki inşaat ya da daha bilinen deyişiyle duvar ustaları Avrupa içinde, "permi" dedikleri özel belgelerle rahatça seyahat edebiliyorlardı; böylece her yerde katedral, kilise, saray inşaatlarında çalışabiliyorlar, istedikleri prensliklere girebiliyorlardı.

Avrupa'nın çeşitli yerlerinde irtibatları ve hazineleri olan Tapınakçılar için ise Avrupa içlerinde dolaşmak bir zorunluluktu ve bunun için duvarcı ustaları ile anlaştılar. Avrupa'da özgürce dolaştıkları için "hür" olan masonlara, meslekten olmadığı halde para ile bu unvanı alan "kabul edilmiş" duvarcı ustaları eklendi. Böylece Tapınakçıların getirdiği ezoterizm ile ezoterik "Hür ve Kabul Edilmiş" masonluk doğmuş oldu.

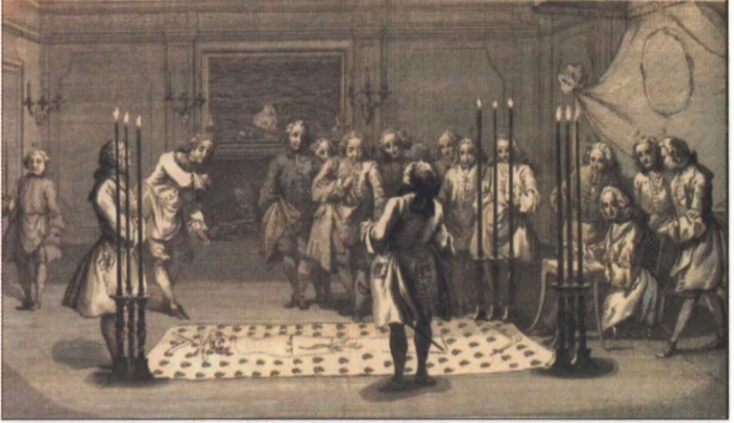

Masonik Tablo, 19. yy. Amerika

Masonik terminolojide, “Spekülatif Masonluk” olarak adlandırılan, bugünkü anlamdaki masonluk, 24 Haziran 1717 tarihinde Londra’da dört locanın bir araya gelmesinden doğmuştur. “Büyük Loca” unvanını alan bu yapı, daha sonra İngiltere Büyük Locası’na dönüşmüştür.

Masonluğun kurallarını belirleyen Anderson, kendi adıyla anılan Nizamname’sini hazırlarken, masonluk tarihini çok eski kaynaklara dayandırarak, Eski Ahit’teki Yaratılış’a kadar indirmiştir. Anderson’a kaynaklık eden yazmaların 1718 yılındaki bir yangında yok olduğu söylenmiştir. Ancak kurtarılanlar ve farklı yerlerde saklanmış yazmalar söz konusudur. Benim de gördüğüm bu yazmalar, İstanbul hakkında da çarpıcı bilgiler içermektedir.

İngiltere’yi 1725’te İrlanda, 1736’da İskoçya takip etmiş ve localar dünyaya yayılmışlardır.

Masonluk prensip olarak ezoterik örgüt kurallarına göre çalışmalarını yapar, ancak ezoterik yapısı Tapınakçılara göre oldukça basitleştirilmiştir.

Masonlukta üç derece vardır ve her derece kendi ritüellerine göre açılış ve kapanış yaparak çalışmalarını gerçekleştirir. Bu

üç derece Çırak, Kalfa ve Üstat dereceleridir. Bunlar masonluğun kadim dereceleridir, bunlardan sonra gelen dereceler, daha sonra çıkartılmış ritlerin dereceleridir. Örneğin 33 dereceli Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin Üstat derecesinden sonra gelen dereceleri Albert Pike tarafından yazılmıştır ve kabul edilmesi nispeten yenidir.

Derecelerine göre kelimeler, işaret ve dokunuşlar masonların kendi içlerinde kullandıkları şifrelerdir ve dışarıya verilmesi yasaktır.

\\ Peki masonluk Siyonizm ile bağlantılı mı?

Masonluk kökenlerini aslında Tapınakçılardan almıştır ancak ezoterik köken olarak kendilerine Eski Ahit'te adı geçen ünlü mimar Hiram'ı ata olarak belirlemişlerdir ve masonik efsaneler bu kişi üzerine kurulmuştur. Amaç alegorik olarak Süleyman Tapınağı'nı inşa ederken, insanın kendi ham taşını yontması, yani ruhsal tekâmülüdür. Aynı şekilde masonluk, sembollerini ve alegorilerini de Eski Ahit üzerine kurmuştur.

Daha önce söylediğimiz gibi, Şövalye ideolojisinde, Eski Ahit, Yuhanna'ya göre İncil ve Yunanna'nın Vahyi, Kutsal Kitap olarak kabul edilir. O nedenle Avrupa localarında çalışma yapılırken, Kutsal Kitap açılan yerde Yuhanna'ya göre İncil açılır.

Masonluk Şövalye ideolojisine göre kurulan bir örgüt olduğundan, Eski Ahit sembollerini kullanması ve amaç olarak Tapınak sembolizmini benimsemesi normaldir. Ancak bu, masonluğun Siyonizm'e hizmet ediyor oluşundan değil, Mesih düşüncesine bağlılığından gelir. Hiram da bu bağlamda bir "Proto-Mesih" olarak kabul edilebilir. Sonuç olarak masonluk,

Tapınakçı/Şövalye ideolojisine bağlı, onların düşünceleri ve amaçları doğrultusunda çalışan, ancak daha basit bir ezoterizmi olan ve daha çok kişiye açılmış bir örgüttür.

Bu bağlamda masonluğa girmek daha kolay ve istenen bir şey olduğundan, masonluk, bir ülkede ya da bir toplulukta insanları Şövalye idealleri doğrultusunda etkilemek için en mükemmel araç olmuştur. Bu şekilde baktığımızda ilk localar kurulduktan sonra masonluğun birden Osmanlı topraklarında neden ve nasıl yayıldığını çok daha kolay anlayabiliriz.

OSMANLI DEVLETİ'NDE MASON LOCALARI NASIL OLUŞTU?

\\ Osmanlı'nın son dönemini ezoterik tarih açısından in-
celendiğimizde hangi çarpıcı bilgilere ulaşıyoruz?

Ezoterik tarih, Osmanlı'nın son dönemiyle ilgili olarak bu-
güne kadar ihmal edilmiş bir alan. Doğal olarak amacımız yeni
bir tarih kitabı yazmak değil, ezoterik tarih açısından ana baş-
lıkları verebilmek. Bilinmeyen hatta yanlış bilinen ezoterik ör-
gütlerin ve masonluğun etkisini daha iyi ortaya koyabilmek. Bu
etkiyi iki noktada inceleyeceğiz. İlk olarak imparatorluk top-
rakları içindeki ezoterik örgütlerin faaliyetleri, ikinci olarak da
Avrupa'da gelişen olaylar karşısında ezoterik örgütlerin aldıkları
tavır ve Osmanlı'ya olan etkileri.

Olayların merkezine koyduğum, sürekli dillendirdiğim Şö-
valyelerin İstanbul'daki varlığı ise her açıdan çok önemli. Latin
istilas döneminde, Bizans döneminde ve Osmanlı döneminde
hep buradaydılar. 18. yüzyıldan itibaren daha geniş kitlelere
ulaşmak için, bir Şövalyelik alt kuruluşu olan masonluk dev-
reye giriyor. Bir başka deyişle, Osmanlı'nın son dönemlerinde
Şövalye misyonunun bir bölümünü masonluk üstlenmiştir, Şö-
valye faaliyetleri ise daha çok finansal konularda olmuştur.

Türkiye'de masonluk hakkında birçok araştırma yapılmış olma-
sına rağmen, bana göre siyasi tarihin içinde masonluğun ve ezo-
terik örgütlerin etkisi tam olarak ortaya konamamıştır. Bir dönem
masonluk siyasetin tam göbeğinde iken sonra etkisini kaybetmiş ve
sıradanlaşmıştır. Ancak teşkilatın içindeki gizem, her şeyi masonlar
yaptı diye efsaneleşmiş bir söylemin doğmasına neden olmuştur.
Şimdi tarihsel arka planı da gözeterek yolculuğumuza başlayalım.

Osmanlı'da ilk mason locasının ne zaman kurulduğunu ke-
sin bir tarihle söylemek çok zor; ancak elimizde belgeler olmasa

da 1730'lu yıllarda, Arap Camii yakınlarında bir loca olduğunu biliyoruz. Arap Camii çevresini ilginç bir bölge olarak tanımlayabiliriz. İstanbul'un fethinden önce büyük oranda Latin nüfusun yaşadığı bir yer. Fatih zamanında Müslüman ve Hristiyan nüfusun dengeli olması için bölgeye Araplar yerleştiriliyor. Hatta Arap Camii adı buradan gelmektedir. Bildiğimiz kadarı ile locanın üyeleri Latin kökenli vatandaşlardan oluşuyor. Kişisel olarak bu locanın Türk üyesi olduğunu sanmıyorum. Şimdi diyeceksiniz ki locanın adı bile günümüze ulaşmamış, neden söz ediyoruz? O tarihlerde buralarda bir loca olduğunu bilmek önemli bir bilgi, çünkü masonluğun temeli olan Anderson Yasaları'nın yayımlanmasından hemen sonra İstanbul'da bir loca kurulması manidardır. Ve buradaki Şövalye varlığı ile alakalıdır. Başka bir deyişle, o zamanlardan bir altyapı hazırlanmış, tohumlar atılmış ve bu sayede masonluk burada hemen yeşerebilmiştir.

Arap Camii, 1830'lar (Amadeo Preziosi)

İlk Türk masonlarına gelince, elimizdeki belgelere göre bu kişiler, 1720 yılında Fransa'ya elçi olarak giden Yirmisekiz Mehmet Çelebi'nin oğlu Sait Çelebi ve İbrahim Müteferrika'dır. Biliyorsunuz İbrahim Müteferrika, Sait Çelebi ile aynı zamanda Osmanlı'da ilk matbaayı kurmuştur.

Bu dönemde Halep, İzmir ve İstanbul'da localar kurulduğunu biliyoruz. 1767'de İstanbul'da kurulan bir locanın adı da oldukça ilginç: Saint Jean de Levant... Bu isim benim sürekli dillendirdiğim İstanbul'daki Saint Jean Şövalyeleri'nin varlığını anımsatmıyor mu?

\\ **Mason localarının kurulduğu bu tarihler bize Osmanlı'nın önemli bir dönemini işaret ediyor: Tarihte eğlenceleri ile anılan Lale Devri. Bu dönemin özellikleri neler? Ve en önemlisi masonların ya da Şövalyelerin varlığına hangi kritik noktalarda rastlıyoruz?**

Tarihe III. Ahmet'in saltanatı, Nevşehirli Damat İbrahim Paşa sadareti ile Lale Devri olarak geçen dönemdeyiz. İlginçtir, dönemin Lale Devri olarak anılması aslında çok daha sonra gerçekleşecektir. Yani kendi zamanında Lale Devri olarak anılmamıştır; Lale Devri ismi ile anılmasına net bir tarih vermemiz gerekirse 1913 yılı diyebiliriz. Bu ismi ilk olarak Yahya Kemal Beyatlı kullanmış, Ahmet Refik Altınay da ondan almış, isim böylece popüler olmuştur.

Tarihimize “zevk ve sefa günleri” olarak geçen bu dönem aynı zamanda Osmanlı'nın Batı ile gayet açık ilişkiler kurduğu zamanları kapsar. Osmanlı'nın Avrupa'yı tanınması için

Yirmisekiz Çelebi Mehmet Efendi Paris'e gönderildiği gibi, Avrupa'dan da Türkiye'yi tanımaya gelenler vardır. Dönemin değerlendirmesine geçmeden önce, özellikle bu dönem için "Yeniçerilik ve Bektaşilik" yapılarının çok dikkatle incelenmesi gerektiğini söylemeliyiz. Ülkemizde Yeniçeri Teşkilatı'nın Bektaşiliği hakkında araştırmalar yapılmış olmakla birlikte çok derine inilmemiştir. Oysa Batılılar masonlukla kurdukları benzerlikler yüzünden Bektaşi tarikatlarına büyük ilgi duymuşlardır. Bu sıra dışı ilgi, Baron von Sebottendorf'a kadar gidecek bir geleneğin de yolunu açmıştır: Osmanlı'ya gelen Şövalye/mason casuslar mutlaka Bektaşi tekkeleri ile ilişki kurmuşlar, yeniçerilerin arasına sızmışlardır. Bu konu tarihçiler tarafından mutlaka araştırılması gereken bir konudur. Zaten yeniçeriliğin geldiği ya da getirildiği son hal herkesin malumudur.

Üstelik bu ilgi Bektaşi tekkeleri kapatıldıktan sonra da devam etmiş, gizli çalışan tekkeler yabancıların uğrak yerlerinden olmuşlardır. Örnek vermek gerekirse 19. yüzyılda Amerikan Konsoloslugu'nda baş tercüman ve müşavir konumlarında bulunan John P. Brown'dan söz edilebilir. Brown, Bektaşilikle ilgilenmiş, bu konuda kitaplar yazmış ve Bektaşilerin aralarına girerek, dil bilgisi sayesinde ajanlık yapmış bir isimdir. 1869 yılında Tokat'ta bir süre kalan Henry John Van-Lennep gibi isimler de araştırılmalıdır. Ayrıca İngiliz-Alman kayıtlarında Bektaşilikle ilgili özel bilgilerin olduğunu söylemeliyiz. Bektaşiliğin kaynağı, yeniçeriliğin kuruluş amacı bambaşka olsa da, sızılan ve ele geçirilen alanların nasıl çürütüldüğünü, değiştirildiğini göstermesi açısından konuyu ele almalı ve incelemeliyiz. Zaten tarihsel açıdan baktığımızda Yeniçeri Ocağı, ordunun içten zayıflamasına, çağın gerisinde kalmasına neden olmuş, ayaklanmaların da başını çekmiştir. O yüzden bu ilişkiler mutlaka tarihçiler tarafından araştırılmalıdır.

Nitekim Osmanlı'nın askeri ıslahat hareketlerinin önündeki en önemli engel Yeniçeri Ocağı olmuştur. Tabii ki burada yeniçerilerin kişisel menfaatlerine örnekler verilebilir, hatta menfaatlerin önemli bir etkisi olduğu söylenebilir ama her yeniliğe karşı kolayca kışkırtılmaları asla göz ardı edilmemelidir.

Yeniçerilerin olumsuz davranış geleneği, Damat İbrahim Paşa zamanında da bozulmamıştır. İbrahim Paşa'nın Yeniçeri Teşkilatı'nı kaldırmayı düşünüp düşünmediğini bilmiyoruz ama Avrupa usulü düzenli bir ordu kurmak istediği aşikârdır. İbrahim Paşa bu amaçla 1727 yılında 300 kadar askeri öğrenciyi alıp Haydarpaşa'da yetiştirmeye başlamıştır. Ancak bu teşebbüs yeniçeri isyanı ile sona ermiş, 300 askeri öğrenci yeniçeriler tarafından öldürülmüştür. 300 askeri öğrenciyi öldürmenin ne din, ne tarikat, ne de askerlik ile izah edilecek bir yanı vardır.

Sadrazam Damat İbrahim Paşa, mason olduğunu bildiğimiz Sait Çelebi ve İbrahim Müteferrika ile de iyi ilişkiler içinde olmuştur. Daha önce de söylediğimiz gibi Sait Çelebi ve İbrahim Müteferrika ilk Türkçe kitap basan matbaayı kurmuş isimlerdir. İlk Türkçe basan diyoruz çünkü İstanbul'da daha önce de matbaa kurulmuş, ancak Türkçe değil, Latince, Rumca, Ermenice, İspanyolca ve hatta Arapça kitaplar basmıştır.

Lale Devri'nde İstanbul yeni baştan imar edilmiş, Boğaziçi ve Sadabad çevresinde yeni saraylar inşa edilmiştir. Bahçe tanzimleri adeta bir sanat haline getirilmiş, daha sonra döneme adını verecek lale yetiştiriciliği ön plana çıkmıştır. Kısaca mimarların, nakkaşların ve şairlerin önem kazandığı, tercüme heyetleri kurularak çeşitli dillerden eserlerin Türkçeye kazandırıldığı bir dönem olmuştur bu dönem.

Ünlü Oryantalist ressam Vanmour'un İstanbul'da Lale Devri'nde yaptığı resimlerden...

\\ Bu arada Padişah'ı eğlencelerle vakit geçirmeye iten Damat İbrahim Paşa, iktidarı kendi ukdesinde toplamış ve kendi düşüncesine göre ıslahat hareketlerine girişmiş. Sadrazam -Avrupa ile iyi ilişkiler kurulduğu için- çok uzun sürmeyecek de olsa "Bir barış döneminin yolunu açmıştır" diyebilir miyiz?

Bir barış dönemi oluşturmuştur. Osmanlı'da uzun süren savaşlar yüzünden halk perişan olurken, tefeciler ve karaborsacılar çok iyi paralar kazanmışlardır. Doğal olarak bu barış dönemi, en başta kara para ile ilgilenenleri huzursuz edecektir.

Burada ezoterik tarih açısından şu tespiti yapmamız önem kazanıyor: 18. yüzyıldan itibaren, masonluk siyasetle uğraşırken, İstanbul'daki "Şövalye" faaliyetleri para ile sınırlı kalmıştır

demiştik. Bugün Karaköy ve Galata tarafında yapılacak “dikkatli” bir gezi, bu ilişkilerden kalanları görmemizi sağlayacaktır. Bu konuyu ileride ayrıntılarıyla aktaracağız, şimdi kaldığımız yerden devam edelim...

Damat İbrahim Paşa'nın yarattığı barış ortamı karaborsacıları ve savaşlardan para kazananları memnun etmemiş, halk kitleleri kışkırtılmaya başlanmıştır. Elbette on iki yıl boyunca Batı ıslahatlarına ağırlık verilen bu süreçte birçok kesim Paşa'ya düşman kesilmiştir. Ve her açıdan ilginç bu dönem, Patrona Halil isyanı ile sona ermiştir.

Bu noktada olayların perde arkasını dikkatlice incelemek gerekiyor. Damat İbrahim Paşa'ya olan isyanın anlık bir öfke patlaması olduğu ve bir tellak olan Patrona Halil'in Padişah'ın hal edilmesine kadar varan olaylara neden olduğu açıklaması büyük resmin görülmesine engeldir. Çünkü bu olayın büyük bir hazırlık safhası vardır. İsyanı başlatan kıvılcım Tebriz Kalesi'nin terk edilmesi olarak görülse de, bütün hazırlıklar bitmiş, zaten bir bahane beklenmektedir.

Tarihçi Abdi Efendi bize o günlerin havasını şöyle aktarıyor:

“Sadrazam İbrahim Paşa hazretlerinin Tebriz'i gizlice Kızılbaş'a verdiği haberleri halk ağzında açıkça söyleniyordu. Herkes kendisinden nefret ediyordu. Büyük bir fitnenin kopması bir bahaneye bakıyordu...”

İsyanı başlatan ya da azmettirilen Patrona Halil'e gelince... Halil, Yeniçeri Ocağı'nın on yedinci bölüğüne kayıtlıdır, yanındaki arkadaşı Muslu Beşe de Zağarcı Bölüğü'ndendir. Ezoterik örgütlerin olayları yönlendirme biçimi göz önünde bulundurulduğunda, bu isyanın anlık ve rasgele bir isyan olmadığı muhakkaktır.

Vanmour'un fırçasından Patrona Halil

25 Eylül 1730 Pazartesi günü bir araya gelen Patrona Halil ve arkadaşları sözüm ona “şeriatın emrettiği hususları yerine getirmek için” 28 Eylül Perşembe günü isyan etmeyi kararlaştırdılar. Reşad Ekrem Koçu'nun *Patrona Halil* kitabından, olaylara bir göz atalım:

“Hicri 12 Rebiyülevvel 1143 ve Miladi 25 Eylül 1730 Pazartesi günü, Osmanlı saltanatı ananesince padişah, ecdadının ve bunca kazalarda şehit düşenlerin ruhları için mevlit okuttu. Sultan III. Ahmed'in anası Gülnuş Sultan'ın hayır eseri olan Üsküdar'daki Yeni Valide Camii'nde, haşmetli abidede büyük

bir dini cemiyet oldu. Orada Kuran ve Süleyman Çelebi'nin emsalsiz şiiri okunurken ve huşu içinde dinlenirken, camiin kubbesinde tekbir sesi akislenirken, İstanbul'da Çardak İskelesi'ndeki yeniçeri kahvehanesinde de üç kişi baş başa vermiş fitneyi konuşuyorlardı. Bunlar Patrona Halil, Halil'i o gün o kahvehane-ye götüren Muslu Beşe ve o gün Halil ve Muslu'yla anlaşarak bir ihtilal komitesini tamamlayan 56. Orta Çorbacısı Kahveci Ali Usta'ydı. [...] Fitne ateşini parlatıp uyandırmak için 28 Eylül Perşembe gününü tayin ettiler. Perşembenin seçilmesinin sebebi, o zamanlar perşembe ile cumanın resmi tatil günleri olmasıydı. Ayaklanma karşısında hükümetin harekete geçmesi çok zor olacaktı. Toplantıda Patrona Halil, 'Bir işaretim beklenir... Merdi meydan olup dalkılıç çıktığım gibi, ayağı yalın bağı yanık 3 bin dilaver ol anda kılıcımın yanındadır' diye konuşmuştur ancak perşembe sabahı Bayezid Camii önünde toplananlar 30 kişiyi geçmez. Üç bayrak altında toplanan asiler Kapalıçarşı'ya dağılıp propaganda yapmaya başlarlar, 'Şeriatı tatbik etmek için' nidalarıyla çarşı esnafını kışkırtırlar; dükkânları zorla kapattırırlar. Kendilerine katılanlarla birlikte, Divanyolu'ndan Et Meydanı'na doğru yürüyüşe geçerler. Buradaki yeniçeri kışlalarında kalan bir kısım yeniçeri de aralarına katılır..."

Dikkatli gözlerden kaçmayacağı gibi isyan ilk anda bastırılabilir. Ancak tüm unsurlarıyla iyi organize olmuş plan tıkr tıkr işleyecek ve isyan, işler çığırından çıkacak noktaya kadar ulaşacaktır. Asilerin hareket ettiği gün Padişah ve devlet ileri gelenleri İran seferi için Üsküdar'dadırlar. İsyanın cılız saatlerinde üzerine gidecek kudrette hiç kimse İstanbul tarafında değildir. Sadece sadrazamın kethüdası Mehmed Paşa, kızının düğünü için şehre indiğinden, olaylardan haberdar olur. Asilerin sadrazamı ve kendisini öldürmek için ayaklandığını duyunca, yeniçeri ağasıyla, kaymakama isyanı bildirir, kendisi

Eyüp'e kaçar. Ancak yeniçeri ağası da, kaymakam da isyanı bastıracak herhangi bir girişimde bulunmazlar!

Üsküdar'da bulunan Padişah durumu haber alınca Hatice Sultan'ın Kavak Sarayı'nda bir meclis toplar, sadrazamın şiddet kullanarak isyanı bastırma fikrine, ulemadan bazıları, "Müslüman kanı dökmenin doğru olmadığını" söyleyerek karşı çıkınca bir sonuca varılamaz. Özetle Padişah'ın kararsızlığı, hatta bu noktadaki basiretsizliği sonun başlangıcı olmuştur.

İkinci gün Patrona Halil isyancıları yeniçerilerin namaz kıldığı Orta Camii'nin önüne gelir, namazdan çıkan yeniçeri subaylarını bayrakları altına alırlar. Acemi oğlanların da asilere katılmasıyla isyancıların sayısı artar.

Reşad Ekrem Koçu'dan biraz daha destek alalım:

"Cebecilerin, topçuların ve Patrona'nın peşine takılan kalyoncuların kol kol, bayrak bayrak Et Meydanı'na koşup toplanması, meydana yeniçeri çadırlarının kurulması ve meydanın tam göbeğine de 'Hacı Bektaş Kazanı' denilen Birinci Ağa Ortası kazanının konması üzerine meşru hükümetin elinde silahlı kuvvet olarak yalnız Bostancı ve Zülüflü Baltacı saray muhafızları ile Enderun'un eli silah tutar gençleri kalmıştı."

"İhtilalcilerin tek noksanı ulema ve şeyh efendilerdi" diyen Reşad Ekrem Koçu yanılmaz, isyancılar ulemadan bazı kimileri de aralarına katmış ve fetvalarını almışlardır. Bu noktadan sonra Patrona ve yandaşları Sultanahmet Camii'ne gelir ve ayaklanmayı oradan yönetirler. İşlerin kan dökülmeden halledilemeyeceğini anlayan Sultan III. Ahmed, Sancak-ı Şerif'i sarayın kapısının önüne diktirerek halkı asilere karşı koymaya çağırır. Ancak çok geç kalınmıştır. Düşünebiliyor musunuz, en mukaddes emanet bile isyancıları durdurmaya yetmez.

İsyancılar çeşitli cezaevlerindeki mahpusları salmış, isyan giderek büyümüştür ve Damat İbrahim Paşa'nın boğdurulması ve Padişah'ın hal edilmesi ile bitmiştir. Dönemin sarayları ve köşkları büyük zarar görmüştür.

Bu kritik dönemde, İstanbul'da mason teşkilatı kurulmuş, yabancı seyyahlar gelmiş ve Bektaşilerle ilişki kurmuş ve Batı ile kültür alışverişi başlamıştır. Özetle kaos ortamları oluşturmada uzman, devlet idaresinde ve kamuoyunda zafiyet yaratıp en büyük sızmaları bu zamanlarda gerçekleştiren bir yapıdan söz ediyoruz.

Üçüncü Ahmet'in hal edilmesinden sonra neler yaşıyor? Asayiş sağlanıp mason localarına karşı tedbirler alınabiliyor mu?

III. Ahmet'in hal edilmesinden sonra yeğeni I. Mahmut tahta geçmiştir. Payitahtta asayiş sağlanmış, Patrona Halil ve arkadaşları yakalanarak idam edilmiştir.

Patrona Halil'in öldürülmesi (Vanmour)

Mason localarına karşı tedbirler alınması, hatta 1748 yılında locaların kapatılması, I. Mahmut döneminde; ancak öyle bir iş yapılmıştır ki, devletin en önemli görevlerinden biri bir masona verilmiştir.

Bu kişi Fransa doğumlu Claude Alexandre, Comte de Bonneval'dir. Soylu bir aileden gelen Comte de Bonneval, askerlikte çok başarılı olmakla birlikte, dik başlı tavırları ile başını derde sokmuş, sürgün cezası almış, sonunda da Osmanlı'ya sığınmış, burada paşalığa kadar yükselmiştir. Bu kişi Müslüman olduktan sonra Ahmet ismini alan, bizim de Humbaracı Ahmet Paşa adıyla bildiğimiz kişidir.

Sultan I. Mahmut, İslam'ı seçen Humbaracı Ahmet Paşa'yı çağın gerisinde kalan Osmanlı askeriyesinde iyileştirmeler yapması için görevlendirmiştir. Ahmet Paşa bu iş için Bosna'dan üç yüz humbaracı getirtir, bunların yanında Müslüman olmuş üç Fransız subayı da vardır. Ahmet Paşa'nın gayreti ile Yirmisekiz Çelebizade Sait Efendi de Fransa'dan 20 topçu subayı getirtmiştir.

Böylece Osmanlı'nın topçu ocağı iki mason tarafından kurulmuş olur. Humbaracı Ahmet Paşa'nın ölümünden sonra topçu ocağının başına gayrimeşru oğlu olduğu söylenen Süleyman Paşa geçmiş, ancak şaşırtıcı olmayan bir şekilde, yeniçeri ayaklanması ile tarihe karışmıştır.

Bu noktada özellikle konuşmamız gereken padişahlardan biri III. Selim olacaktır. İyi eğitilmiş, ilme düşkün ve bestekâr olan Padişah, kendisini kötü gidişe dur diyecek bir kurtarıcı olarak

görüyordu. Ancak devletin birçok kurumu artık çok farklı noktalardaydı. III. Selim daha tahta çıktığında Osmanlı tarihinde eşi benzeri görülmemiş askeri bir boykotla karşılaştı, ordu düşmanla mücadele etmek istemiyor, derhal barış imzalanmasını istiyordu. Sultan bu boykot sonrası, savaşa katılan ancak savaşmak istemeyen ordu kumandanlarının hepsini değiştirdi, kumanda zincirini bozdu, ocak dışından tayinler yaptı.

Sultan III. Selim, Nizam-ı Cedid Ordusu'nun kurulması, Humbaracı Ocağı'nın yeniden hayat bulması ve yeniden bir donanma yapılması işini büyük bir başarı ile devam ettiriyordu. Ve elbette bu nedenle, azimli Padişah birçok gizli yapının hedefindeydi. Devleti her anlamda yenilemeyi arzulayan Padişah için işler çok iyi gitmedi. Bu dönemde ilk kez Sırp'lar isyan etti, Vahabiler 1803 yılında Mekke ve Medine gibi kutsal şehirleri ele geçirdi, katliam yapmaları ve hac ziyaretine engel olmaları III. Selim'in saltanatını sarsacak boyuta geldi. Sultan III. Selim'in her anlamda yoğun saldırıların olduğu bir dönemde tahtta olduğunu söylemeliyiz.

Payitaht bile bu dönemde büyük bir tehlikeyle karşılaşmıştır. 19 Şubat 1807'de Amiral Sir John Thomas Duckworth komutasındaki İngiliz donanması Çanakkale Boğazı'ndan Marmara Denizi'ne girerek Osmanlı donanmasını yok etmiş ve İstanbul'a ulaşarak Adalar önünde demirlemişti. İstanbul ilk olarak böyle sine büyük bir tehlikeyi o dönemde yaşamıştı. Aslında bu olay, gelecek olan İstanbul işgalinin 100 yıl önceden bir habercisi olarak tarihe geçmiştir. Bu tarihi vakada dikkat edilmesi gereken çok önemli bir nokta vardır: Sultan III. Selim'in tehlikenin farkında olması ve Çanakkale Boğazı'nın tahkimine yönelik ardı ardına yazdığı emirlerin, devlet adamları tarafından aynı ciddiyetle ele alınmamasıdır. Çanakkale Boğazı'nın tahkimat çalışmalarının aksaması, İstanbul'u büyük bir tehlikeyle karşı karşıya bırakmıştır.

Sultan III. Selim'in Osmanlı Devleti'nin kötü gidişine dur demek için yaptığı işler sadece orduyla sınırlı değildir; Padişah birçok alanda yenilik hareketleri içindedir. Bu yeniliklerin maddi külfeti için ek vergiler konulmuştur. Bilindiği gibi 1807'de Kabakçı Mustafa isyanı bu vergiler dolayısıyla çıkmış görünmektedir. Ve elbette "Askere kâfir elbisesi giydiriyor" diyenler de isyanın kışkırtıcıları arasında süratle yer almışlardır.

İsyan ayrıca Nizam-ı Cedid askerlerinin Ruslara karşı savaştığı zamana denk getirilmiştir. Bu isyan sonucunda tahttan indirilen Padişah'ın yerine IV. Mustafa tahta çıkarılır. Yaklaşık bir yıl sonra Sadrazam Alemdar Mustafa Paşa III. Selim'i kurtarmak için Edirne'den İstanbul'a askerleriyle yürür. IV. Mustafa tahtın tek erkek üyesi olarak kalma planını devreye sokmak için III. Selim'i öldürtecek, II. Mahmut'u da öldürmek için adamlarını yollayacaktır. Olayların sonucunda II. Mahmut kurtarılarak tahta geçirilir.

Burada durup bir kere daha düşünmek gerekmektedir. Yeniçeri Ocağı'nın isyanlarının imparatorluğu ne kadar güç durumunda bıraktığı ve askeri başarısızlıklarda oynadığı rol açıktır. Her isyanda yeni kurulan ordu mensuplarının öldürülmesi ve tarumar edilen İstanbul da işin başka boyutlarıdır. Ordunun bir tarikatın elinde olması ise, orduyu dışarıdan gelen bütün etkilere açmış ve olabildiğince yönlendirilmesine neden olmuştur. Tarih aynı olayları yaklaşık iki yüzyıl sonra bir kez daha kaydedecektir.

Yeniçeri Ocağı'nın yok edilmesi her anlamda imparatorluğun hayrına olacağı gibi, tarikatların rolü de II. Mahmut tarafından sorgulanacaktır.

Masonluk zaten değindiğimiz gibi çok erken zamanlardan beri İstanbul'da yer bulmuş, incelediğimiz süre içinde sürekli büyümüş ve özellikle Latin kökenliler arasında çok yayılmıştır.

Çoğu sorunun kaynağında Yeniçeri Ocağı'nı gören Sultan II. Mahmut ocağı kaldırmaya karar vermiş, ancak başarısız Sekban-ı Cedid denemesinden canını zor kurtarmıştır. 1826'da bu kez elindeki bütün orduyu kullanarak kanlı bir biçimde yeniçeri isyanını bastırmış ve kalanları idam ederek bu ocağı yok etmiştir. Vakayı Hayriye diye anılan bu olayın akabinde Bektaşî tekkeleri kapatılmış, önemli Bektaşî babaları idam edilmiş ve dergâhlar yıkılarak içindekiler hapse attırılmıştır. Padişah, Bektaşî tarikatını kapatırken, Bektaşilik ile benzer, belki de ilişkili gördüğü mason localarını da kapatır. Sultan'ın her iki kurumu bu kadar benzer görmesi ilginçtir, çünkü bu benzerlik yıllar sonra Baron von Sebottendorf tarafından da kitaplaştırılacaktır. Tarihin ortaya çıkarılmayı bekleyen belgeleri, Yeniçeri Ocağı ile masonluk ve casuslar arasındaki ilişkilere ait belgelerdir. Bu gözle bakıldığında deliller bulunacaktır.

Baron von Sebottendorf İstanbul'da. Yanında şüpheli bir biçimde kendi silah ve mühimmat fabrikasındaki patlamada ölen, Enver Paşa'nın kardeşi Nuri Killigil var.

Bu devirdeki en ünlü mason ise kuşkusuz 1839'da Gülhane Hatt-ı Hümayunu'nu ilan eden, yani Tanzimat dönemini başlatan, Sultan Abdülmecid'in mason sadrazamı Mustafa Reşit Paşa'dır. Londra'da sefir olduğu yıllarda mason olması muhtemel olan Mustafa Reşit Paşa Osmanlı'nın en önemli mason isimlerinden biridir. Devletin her kademesinde yaptığı görevlerde İngiliz yanlısı olmakla suçlanan Mustafa Reşit Paşa aynı zamanda İngiltere'nin lehine olan Baltalimanı Ticaret Anlaşması'nın da mimarıdır.

→

Mustafa Reşit Paşa aslında Sultan II. Mahmut tarafından görevden el çektilirilmiş ve İstanbul'a dönmesi istenmiş hatta hakkında idam kararı yazılmış bir isimdir. Ancak Londra'dan İstanbul'a dönerken hakkındaki idam kararını haber almıştır. Bir padişahın idam kararı verdiği bir ismin daha sonra Osmanlı'nın önemli bir dönemine etkin bir şekilde imza atması üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur.

\\ Tanzimat fermanı ezoterik tarih açısından önemli olmalı. Gerekçesi neydi? Aradan yıllar geçmesine rağmen yine de Fransız İhtilali'nin Osmanlı üzerinde etkisi olmuş mudur?

Fransız İhtilali, Osmanlı topraklarında her bakımdan çok etkili olmuştur, hem milliyetçi akımların ve imparatorluğun çözülmesinin kökeninde vardır hem de Tanzimat ve sonrası aydınların beslendiği önemli bir kaynak olmuştur. Sadece Osmanlı topraklarına gelişi gecikmiştir.

Fransız İhtilali Eylül 1782'de başlar ve on yıla kadar yayılan bir süreci kapsar. Bu süreç içinde Kral XVI. Louis 21 Ocak 1793'te, Kraliçe Marie Antoinette ise 16 Ekim 1793'te idam edilmiştir. Fransız İhtilali'nin genel karakteri masonizmden alıntı olan "Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik" sloganıdır.

→

Gerçi bu ihtilali oluşturan gücün Rönesans'tan beri yükselen burjuvazi ve Aydınlanma çağı filozofları olduğunu söylemeliyiz, ancak çoğunluğu mason olan bu düşüncüler, yükselen burjuvazinin arzuladığı özgürlük ortamını da savunmuşlardır. Bir burjuva hareketi olan ihtilal sonunda kendi evlatlarını yemiş ve yaklaşık on senelik bir istikrarsızlık süreci yaşanmıştır. İhtilalin etkilerinin Osmanlı topraklarında yer bulması tabii ki daha geç bir sürede olmuştur. Osmanlı aydınları ve gençlerini etkilemiş ve monarşiye karşı yapılan bu ihtilali Osmanlı için düşünmeye başlamışlardır.

Tabii bu konuda ciltler yazıldığı için çok derinine inmeyeceğiz ancak konumuz itibariyle incelemek önemlidir. Bu düşüncelerin yayılmasında kuşkusuz masonluğun büyük etkisi olduğu gibi, yüzünü Batı'ya dönmüş Osmanlı aydını ve içten içe Batılıların tesiri altında kalan imparatorluk içindeki gayrimüslim topluluklar da önemli rol oynamışlardır.

Ancak burada ilgi çekici ve gözden kaçırılmaması gereken bir nokta daha vardır. Osmanlı içinde Fransa'daki ihtilali yaratan burjuva sınıfı gibi bir sınıf yoktur. Osmanlı'da burjuva olmayışının en büyük nedeni, ticaretin gayrimüslimlerin elinde olmasıdır. Öte yandan imparatorluk içinde ağalık ve aşiret düzeni hiç yıkılmamıştır, özellikle bazı bölgelerde olduğu gibi devam etmektedir. Aşiret yapısının varlığına dair çarpıcı bir örnek Kırım Harbi esnasında yaşanmıştır. Mustafa Reşit Paşa, Kırım Harbi'nde Çukurova, Kozanoğulları aşiretinden asker "rica" etmiş, ancak aşiret göndermeyi reddetmiştir. Özellikle Çukurova bölgesinde aşiretler o kadar güçlü ve başına buyruktur ki, bu

duruma tedbir olarak sonunda Ahmet Cevdet Paşa önderliğinde 1863 yılında Fırka-i İslahiye adında bir komisyon oluşturulmuş ve emrine askeri birlik verilerek düzen sağlanmıştır.

Bu çerçeveden baktığımızda aslında Fransız İhtilali ile gelen düşüncelerin Osmanlı topraklarında bir ekonomik ve sosyal altyapı bulamadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. O yüzden devrim fikirlerinin aslında yukarıdan aşağıya doğru yayıldığını ve zorla Osmanlı'ya adapte edilmeye çalışıldığını görürüz.

Osmanlı'nın Batı tarzı bir burjuvaziye sahip olmaması aslında imparatorluğun çöküş sürecini hızlandıran da bir etkidir. Milli burjuvazinin olmayışı, gayrimüslim unsurların ticaretle aşırı zenginleşmelerine, bunun yanı sıra Müslüman halkın geri ve fakir kalmasına yol açmış, Türk kökenliler arasında huzursuzluk yaratmış, okuyan kesim ve askerler arasında ise milliyetçi fikirlerin daha da gelişmesine neden olmuştur. Gayrimüslim halklar daha çok eşitlik isterken, bu topluluklar sayesinde imparatorluğu zayıflatacağını düşünen Batı da onların yanında yer almıştır. Bu arada Fransız obediyanına bağlı mason locaları boş durmamış, bu topluluklar arasında Fransız İhtilali fikirlerini yaymıştır.

Tanzimat'ın getirdiği en büyük sonuç, kuşkusuz, zaten kapitülasyonların koruması altında olan gayrimüslim ticaretinin bu kez ferman ile güvenceye alınması ve Müslüman unsurlara ait bir burjuvazinin oluşmasının yolunun tamamen kapanmasıdır.

Mustafa Reşit Paşa

Ayrıca Müslüman halkın hayatında Tanzimat'ın bir anlamı yoktur, Tanzimat Fermanı'nın birçok maddesi gayrimüslim unsurları ilgilendirmektedir. Halk aslında, Yeniçeri Ocağı isyanlarını ya da bazı ayaklanmaları kendi lehine hareketler olarak görmüş, siyasetin dışında yaşamıştır. Hatta halk, Vakayı Hayriye ile şaşırmış, kendini güvensiz hissetmiş, Tanzimat ile de iyice tedirgin olmuştur.

Bu noktada Sosyolog Niyazi Berkes'in koyduğu teşhis çok önemlidir:

“Tanzimat'ın asıl amacının, yönetenle yönetilen arasındaki bağları kurmaktan çok, hükümdarın mutlak yetkisinin

halk ya da onun temsilcileri karşısında değil, hükümet karşısında kısıtlanması olduğu sonucu çıkar.”

Tanzimat'ı suçlayanlardan biri de Sultan Abdülhamit'tir. İsmail Kemal Bey hatıratında, yaptıkları bir sohbette, Padişah'ın *“bütün talihsizliklerin, babasının Büyük Britanya'nın güçlü desteğini arkasına alan Reşit Paşa'nın ilan ettiği Tanzimat'a boyun eğmesinden kaynaklandığını”* söylediğini belirtir.

Zaten Tanzimat ve Islahat Fermanı'nı Kuleli Vakası izler. *“Gülhane Hattı ile ve Islahat Fermanı ile Hristiyan tebaaya verilen hukuk müsavatını şeriata mugayir görerek şariat ahkâmının meydana çıkarılması”* için Şeyh Ahmed bir cemiyet kurar ve Tanzimat karşıtı bir hareket örgütler. Olay Abdülmecit'in öldürülmesi tertibine kadar gidince, 13 Eylül 1859'da Serasker Rıza Paşa, Sultan Abdülmecit'in huzuruna çıkar ve kendisine suikast düzenleneceğini bildirir. Padişah hemen tertipçileri tutuklatır. Tutuklanan kişilerden bir bölümünün yargılaması Kuleli Askeri Lisesi'nde yapıldığı için bu tertibin adı *“Kuleli Vakası”* olarak anılacaktır.

Aslında Kuleli Vakası'nı küçümsememek gerekir çünkü *“Genç Osmanlılık”* ya da *“Yeni Osmanlılık”* akımını etkileyecek bir vaka olarak tarihte yerini almıştır; öyle ki Namık Kemal bile yeri geldiğinde bu olayı övecektir.

\\ Kırım Savaşı'ndan yani 1856'dan sonra locaların yeniden faaliyete geçtiğini görüyoruz. Bu dönemin özelliği nedir? Hangi ülkelerin mason locaları aktif olarak çalışmaya başlıyorlar?

Bu dönem gerçekten de masonluk için bir yeniden doğuş oluyor. Baktığımızda en önemli localardan biri Fransızlar tarafından kurulan L'Etoile du Bosphore locasıdır. Bir fikir vermesi açısından söylüyorum, locadaki on beş Fransız'ın içinde, bir mimar, bir

bira imalatçısı, bir tüccar ve terzilik yapan bir açık deniz kaptanı vardı. Bu kadar maceracının nasıl İstanbul'da bir araya gelip loca kurdukları da ayrı bir araştırma konusudur herhalde. 1858'de kurulan loca, 1860'ta üye sayısını otuz dokuza çıkartmıştı. Fransızların yanında Yahudi cemaatinden de üye alan loca, Kâtip Hilmi Efendi adında bir Türk'ü de sütunları arasına katmıştır.

L'Etoile Du Bosphore'un yıldızı sönerken yeni bir loca parlıyordu, o da L'Union d'Orient locası idi. Önceleri sadece Fransızları çeken loca zamanla popülerleşmiş, Yahudi ve Ermenilerin yanı sıra Türkleri de içine almıştır. 1863 yılında kurulan loca, 1865'te 73 üyeye sahipken bu sayı 1869'da 143'ü bulmuştur. Türk masonlar arasında çoğunluk subaylar olmak üzere, müfettişler, hâkimler hatta valiler vardır.

Türk siyasi hayatında etkili olan Ser Locası'nı da unutmamak gerekir. 1866 yılında kurulan loca Ermenice "Sevgi" anlamına gelen "Ser" adını almıştır ve locanın en önemli başarısı Ermeni cemaatinin önemli isimlerini bünyesinde toplaması olmuştur. Ermeni cemaatinin önemli isimleri ile neden bir ticari ve siyasi güç oluşturulmak istendiği tarihin akışı içinde daha net anlaşılmıştır. Bir dönem önemli bir güç odağı olan Ser Locası, kendi iç çatışmaları yüzünden 1894 yılında kapanmıştır.

Localar aynı zamanda açan ülkeler için, bir etki alanı yaratmaları açısından önemliydiler. Mesela İtalyanlar 1863 yılında İtalyan Locası'nı kurduklarında, o zamanlar mason olan İtalyan sefiri "bu locanın oluşumunu himaye etmek" ile görevlendirilmişti. İtalyan Locası başarılı olmuş, çok kısa zamanda üye sayısı 100'ü geçmiş ve sadece yabancılar değil Müslüman Osmanlı vatandaşları da bu locaya katılmışlardı. Locanın faaliyetleri o dönem İtalyan etkisinin dorukta olmasını sağlamıştır. Abdülhamit ve sonrası dönemdeki İtalyan etkisi araştırılması gereken bir konudur.

Burada asıl önemli olan, Dumont'un dediği gibi bu locaların dışarıya bağlı birer "sömürge" locası olmalarıdır ve bağlı

oldukları yerin etkisini yaymışlardır. Devrin ünlü mason isimleri bu düşünceleri taşımıştır. Mason localarına mensup ünlü isimler arasında Sadrazam Keçecizade Fuat Paşa, Sadrazam Mithat Paşa, Sadrazam Ahmet Vefik Paşa, Sadrazam Tunuslu Hayrettin Paşa, Sadrazam İbrahim Hakkı Paşa, Namık Kemal, Ziya Paşa, Şinasi, Şehzade Nurettin ve Kemalettin Efendi vardır. Bu isimlerin mason localarına üye olmaları bile, dönem tarihinin farklı bir gözle incelenmesini gerektirmektedir.

Tabii bu arada İstanbul'da kurulanlar kadar Selanik'teki locaları da unutmamak gerekir. Osmanlı sınırları içindeki bu "özgür" topraklarda localar hem Türkleri hem dönmeleri etkilemişlerdir.

19. yüzyılda bir mason

OSMANLI TAHTINDA BİR MASON: SULTAN V. MURAT NASIL MASON OLDU?

\ Dönemin ünlü masonları arasında sadrazamları şehzadeleri sayarken tarihi belgelerin bir mason padişahın söz ettiğini de görüyoruz. İhtilafı bir konu olarak da görülüyor. V. Murat nasıl mason oldu?

19. yüzyılda masonluk oldukça popülerdi; özellikle de Avrupa'da hem kraliyet aileleri hem de devlet adamları arasında oldukça yaygındı. Bu yüzden özellikle kraliyet ailesinden olanları özel bir statü ile masonluğa almak, aslında kurallara aykırı olsa da, çok sık rastlanan bir uygulama idi ve bu tür uygulamaların kayıtları günümüze kalmıştır.

V. Murat, döneminin en iyi yetişen şehzadelerindendi. Fen, yabancı dil ve müzik alanında çok sıkı dersler almıştı. İnsan ilişkilerinde de oldukça başarılı olduğu biliniyordu. Zamanında kayda geçen en büyük sorunu içkiye olan düşkünlüğü idi ve bu onun sonunu getirecekti.

*Sultan Abdülmecit'in oğulları şehzadeler Mehmet Reşat,
Murat ve Ahmet Kemalettin*

V. Murat'ın veliaht iken, amcası Sultan Abdülaziz ile 1867 yılında Avrupa seyahatine çıktığını ve Şehzade Abdülhamit ile Paris ve Londra'ya gittiğini biliyoruz. Burada yabancı devlet adamları ile oldukça samimi ilişkiler kuran veliahdın, amcası Abdülaziz'in de dikkatini çekmesi kaçınılmazdı ve bu geziden sonra her hareketi kontrol altına alınmıştı.

Veliaht Murat'ın Londra gezisi sırasında samimi olduğu kişilerden biri de İngiltere veliahdı Prens Edward idi. Prens Edward'ın Veliaht Murat'a göndermiş olduğu bir mektup var. O mektupta Prens Edward Veliaht Murat'tan mason olmasını ister:

“Buradaki mülakatınız sırasında size gizli bir cemiyetten bahsetmiştim ve bu cemiyet hakkında da bazı izahat vermiştim. Hatta sizin de bu cemiyete dahil olmanızın çok münasip olacağını söylemiştim. O zaman alelade bir tavsiye-den ibaret olan bu teklifimi şimdi size daha kuvvetle tavsiye ediyorum. Bu hususta size müracaat vuku olacaktır. Sakın reddetmeyiniz.”

Bu mektuptan hemen sonra Proodos Locası Üstadı Muh-teremi Cleanthi Scalieris’in Veliaht Murat’ı ziyaret ettiğini ve masonluk teklif ettiğini biliyoruz. İronik olarak Proodos söz-cüğünün Osmanlıca karşılığı *terakki* demektir. Veliaht Murat aslında Rumca çalışan ancak belli günlerde Türkçe toplanan bu locada tekris olmayı kabul etmiş ve 20 Ekim 1872’de, söylentiye göre, saraydan bir Ermeni balıkçı kılığında ayrılarak, Proodos Locası Hatibi Doktor Louis Aimable’in Kadıköy’deki evine gitmiş ve burada özel bir törenle tekris olmuştur. Daha sonra da Scalieris’ten ikinci ve üçüncü dereceleri alan veliahdın bundan çok duyulandığı, Scalieris’in Fransız Büyük Maşrıkı’na yazdığı mektupta yer almıştır:

“8 Aralık Pazar günü, saat akşamın altısında, Beyoğlu Ağahamam Sokağı 12 No.lu mahaldeki masonik lokalde toplandık ve aynı gizlilik içinde ve bütün şekillere uyarak veliahda ikinci ve üçüncü sembolik dereceleri verdim. Veliaht o kadar duyulandı ki, çalışmalar kapandıktan sonra sabahın ikisine kadar, masonluğun memleketimizde yayılması çarelerini konuşmak için kaldı.”

Veliaht Murat, tekrisi sırasında, neden mason olmak istediği sorusuna ise şu şekilde yanıt vermiştir:

“Masonik organizasyonun bütün dünyada, sadece insanlık sevgisini yaydığını değil, fakat onu bizzat uyguladığını bildiğim için ruhum ve bedenimle, onun üyesi olmak istiyorum. Bu görevleri tamamlayabilmek için, iktidara geldiğim zaman prensiplerimin bunlar olacağına inanıyorum.”

Ancak bilindiği gibi iktidarında bu prensipleri uygulayamamış, daha ilk dönemlerinden itibaren sinir bozukluğu ve delilik belirtileri göstermiş, ata ters binmiş, havuza atlamış, sinir krizleri geçirmiş ve sonunda da henüz üç aylık bir padişah iken, 31 Ağustos 1876'da tahttan indirilmiştir. Çırağan Sarayı'ndaki hapis hayatında ise, okuma ve müzikle vakit geçirdiği bilinmektedir. Masonların onun hayatta kalması için mücadele verdiğini de biliyoruz. Zaten Sultan II. Abdülhamit onu öldürecek tarzda biri de değildir ve sabık sultan Murat bu olaydan sonra 28 yıl daha yaşayıp 29 Ağustos 1904'te vefat etmiştir.

MASONLUK VE OSMANLI ALEYHTARI HAREKETLER

\ Mason olan bir kişi devletine bağlılık hissetmiyor mu? Yani devletine, milletine, dinine bağlılık duymuyor mu? Her şeyin önünde masonluk mu geliyor?

Masonluğun temelinde Anderson Yasaları ya da Anderson Nizamnamesi denilen ve 1723 yılında yayımlanan prensipler vardı. Bunlara göre, mason, devletine bağlıdır ve *“bir mason, nerede oturur ve ne işte çalışır olursa olsun, devlet otoritesi için barışıl bir unsurdur ve hiçbir zaman ulusun barış ve refahına karşı entrikalar ve suikastlar içinde bulunmayacağı gibi, görevli olmadıkça devlet iradesine müdahaleden kaçınır”*

Yani Anderson Yasaları masonun devlete karşı entrika ya da başkaldırıda bulunmasını reddeder. Ancak daha sonra bu maddeye bir cümle eklenir ve siyasal erke karşı tavır almanın locadan ilişik kesilme nedeni olmayacağı belirtilir. İşte bu cümle ile masonlar kendilerini siyasal otoriteye karşı eyleme geçmekte serbest görmüşlerdir.

Bunun en önemli örneği Filiki Etairia Locası’dır. 1814 yılında Yunanistan topraklarında kurulan bu loca, aynı zamanda Yunanistan bağımsızlığı için mücadelenin de merkezi olmuştur; başka bir deyişle Osmanlı egemenliğine başkaldırı bu locada planlanmıştır.

Masonluğun Osmanlı aleyhindeki hareketlerin merkezi olduğu konusundaki tartışmalara iki yönden bakabiliriz: Birincisi sözünü ettiğimiz dönemlerde, Osmanlı içindeki Müslüman olmayan unsurların serbestçe toplandıkları, kendilerini ifade ettikleri ve sosyal ilişkiler kurdukları en önemli yerler mason locaları olmuştur. Burada hem toplantılarda hem de konferanslarda Avrupa'daki gelişmeler, milliyetçilik fikirleri ve Osmanlı tartışılıyor, hem de örgütlenmelerin önü açılıyordu. İkinci önemli nokta da az önce belirttiğim gibi, locaları kurduran devletlerin localar üzerine fikri etkisi oluyor ve bazen buradakileri Osmanlı Devleti aleyhinde yönlendirebiliyorlardı.

SULTAN ABDÜLHAMİT, MASONLARIN OSMANLI DEVLETİ İÇİN BİR TEHDİT OLUŞTURDUĞUNU DÜŞÜNÜYORDU

\ Sultan Abdülhamit'in öngörülerinin isabetli olduğunu biliyoruz. Masonluk hakkında ne düşünüyor? Masonlar II. Abdülhamit ile ilgili hangi faaliyetler içerisinde?

Öncelikle inanılacak bir yönü bulunmasa da Abdülhamit'in de mason olduğu yönünde rivayetler çıktığını söylemeliyiz. Bu rivayeti çıkartan, mabeyincisi Faik Bey'dir. Hiçbir yerde loca kaydı olmadığı için buna inanmamızı gerektirecek bir neden yoktur. Tarihe baktığımızda zaten V. Murat'ın yerine gelen II. Abdülhamit'in mason localarına hiç de iyi bakmadığını ve bunların devletin güvenliğine bir tehdit oluşturduğunu düşündüğünü biliyoruz.

Masonların daha ilk bu zamandan itibaren Abdülhamit yönetimi için baskıcı yönetim algısına başladıkları düşünülebilir. Burada Proodos Locası Üstadı Muhteremi Cleanthi Scalieris'in, V. Murat'ı tahta yeniden çıkartma çabalarını ve bu nedenle Sultan Abdülhamit'e cephe almasını da unutmamak gerek. Hatta 1878 yılında mason olan Ali Suavi'nin başarısız bir girişimi olmuş, V. Murat'ı yeniden tahta çıkarmayı denerken kendisi de hayatından olmuştur.

Sultan Abdülhamit

Üstelik Abdülhamit tahta geçtiğinde, toplumdaki masonluk algısının da iyi olduğu söylenemez. Paris'te mason olmuş bir Rum doktorun Osmanlı'da masonluk üzerine 1863 yılında hazırladığı bir rapor özellikle dikkat çekicidir:

"Bu memlekette masonluğun yalnız adı bile, dehşet, korku ve nefret uyandırıyor. Mason kelimesi, ateist, ihtilalci, dinsiz manasına geliyordu. Masonları cehennemlik diye adlandırıyorlardı. Rumlar, Ermeniler, Katolikler, Museviler ve Türkler bütün masonları, dinsiz, imansız, uğursuz kimseler sayıyorlardı. Bugün bile aşağı tabaka, kötü bir adamı anlatmak için mason olduğunu söyler; bu peşin hükme, bu aptalca taassuba karşı yapılacak her müdahaleyi, rezilce bir davranış olarak görür ve masonları cehennemlik cemiyetine mal eder."

Sultan Abdülhamit'in masonluk hakkındaki düşünceleri de olumlu değildir. Orhan Koloğlu, *Moniteur Oriental* gazetesine dayanarak, Abdülhamit'in yakını Vehbi Bey'e atfen, onun masonluk değerlendirmesini şöyle belirtir:

“Masonlar, yüzeysel Avrupa terbiyesi görmüş bir avuç insandan ibaret olup, her çeşit hürriyet fikirlerini Türkiye’de yaymayı amaç edinmişlerdir. [...] Hürriyet de imparatorluğumuzu törpüleyecek bir prensiptir, çünkü halkı bölücüdür ve disiplin duygusundan mahrum edicidir. Şu halde masonlar, Ermeniler ve Rumlar ile beraber hareket ederler ve bilhassa İngiltere ile imparatorluğu yıkmak ve kendisini devirmek konusunda mutabıktırlar.”

Bu dönemde masonlar arasından, Paul de Regla adını kullanan ama asıl adı P. A. Desjardin olan bir doktor çıkar ve erişebildiği bütün mecralarda Sultan Abdülhamit’i hakarete varan derecede kötüler. Bu dönemde masonlar arasında sabık sultan Murat’ı görmek için bir hareketlenme başlamış, hatta görüşmek için Saray’a başvuruda bulunulmuştur. Bütün bunların üzerine, masonların bazı siyasi ve diplomatik konulara karışması Sultan Abdülhamit’in iyice öfkesini çeker. Masonluk faaliyetleri izlenir, hafiyeler kısıp daraltır. Bunun sonucunda İstanbul’da mason localarına devam azalmış ve masonlar açısından zorlu bir dönem yaşanmıştır. Ancak masonların yine de bir yolunu bulup faaliyetlerini sürdürdüklerini söylemeliyiz.

İktidarının 93 Savaşı ve büyük toprak kaybı ile sonuçlanan Berlin Antlaşması ile başlamış olması, ayrıca Kanun-u Esasi’yi askıya alması Sultan Abdülhamit’i, belki de mason localarına karşı çok daha sert tedbirler almaktan alıkoymuştur.

Fakat bu durum localarda hafiyelerin olduğu gerçeğini değıştirmez, oralarda olan biten her şey Sultan’a bildirilmeye devam eder. Ancak 1880’li yılların sonuna geldiğimizde her şeye rağmen mason locaları Anadolu’nun ücra köşelerine kadar yayılmış durumdadır.

Osmanlı kurulan tuzaklarla cebelleşirken Avrupa'da neler oluyordu?

Çok yerinde bir soru. Kesinlikle Avrupa'yı her zaman yakından gözlemlemeliyiz. Konuşmalar ve konferanslar sırasında en çok dikkatimi çeken, gençlerimizin Avrupa tarihini çok iyi bilmemeleri ve Avrupa'yı yüzyıllar boyu tek blok olarak kabul etmeleri oldu. Oysa Avrupa, II. Dünya Savaşı'na kadar kendi içinde sürekli savaşıp, hâlâ da Avrupa Birliği'ne rağmen tek blok olamamıştır. O yüzden Avrupa'nın halini biraz açmamızda fayda görüyorum.

İşte o dönemde de Anglosakson ve Töton-Germen çatlağı daha da büyüyor, bu da Avrupa'yı büyük bir kutuplaşmaya götürüyordu. Şövalyeler arasındaki bu kapalı çekişme Avrupa'da da çatlaklara yol açacak, bu da Osmanlı İmparatorluğu'nu çok yakından ilgilendirecektir.

İngiltere, Fransa, İspanya ve Portekiz güçlü bir sömürgeleşmeye girmiş, Almanya bu alanda oldukça geri kalmıştı. Kendi birliğini bile sağlayamayan Alman devletleri, sanayi devriminden hız alarak, ekonomik olarak da kendilerini yükseltecek bir ivme bekliyorlardı.

Dönemin en büyük Alman devleti olan Prusya'nın başına 1861 yılında I. Wilhelm geçmişti. Parlamentoda sürekli liberalerin engeline takılan Wilhelm, 22 Eylül 1862'de göreve başlamak üzere, soylu bir aileden gelen Otto von Bismarck'ı şansölye, yani başbakan olarak atamıştı. Bu Avrupa'nın kaderini değiştirecek bir atama olmuştur. Ve Bismarck prensipleri aslında bir şekilde günümüze kadar gelmiştir.

Bismarck'ın, şansölye olarak en büyük başarısı kuşkusuz 1870 yılında Sedan Savaşı ile Fransa'yı yenilgiye uğratarak Alman birliğini kurmasıdır. Böylece I. Wilhelm de Kayser Wilhelm olmuştur. Avusturya ve Rusya ile güçlü bir birlik oluşturan Bismarck Almanya'yı Avrupa'da agresif ve güçlü bir devlet haline getirmiştir.

*Bismarck (sağda) ve III. Napoléon Sedan Savaşı sonrası görüşüyorlar.
III. Napoléon, Sedan yenilgisinden sonra iktidarı kaybetmiştir.*

Bismarck Afrika sömürgeciliği yanında Osmanlı ile de yakından ilgileniyordu. 93 Harbi'nden sonra, Ayastefanos Antlaşması'nı kabul etmeyen Avrupa devletlerinin hoşnutsuzluğu sonrasında, Osmanlı'nın büyük toprak kaybına neden olacak Berlin Antlaşması'nın imzalanmasında büyük rolü vardır.

1888 yılında II. Wilhelm'in tahta çıkması ve Bismarck'tan desteğini çekmesi ile Bismarck siyaset sahnesinden çekilmiş ve Avrupa'da bambaşka bir Almanya etkili olmaya başlamıştır.

II. Wilhelm'in "Dünya Hâkimiyeti" amaçlı agresif siyaseti ve İngiltere'ye karşı tutumu, Dünya Savaşı'nın koşullarını oluştuyordu. Bu arada II. Wilhelm'in Osmanlı İmparatorluğu'na özel bir önem verdiğini, bu nedenle geziler düzenlediğini de belirtmeliyiz. Osmanlı ticari hayatında o güne kadar çok zayıf bir rol oynayan Almanya, bankaların da yardımı ile denizcilik ve demiryolları alanında bir ilişki tesis etmek arzusundaydı. İlk yakınlaşma Islahat hareketleri esnasında oldu. Askeri ve mülki alanda yapılan işbirliği, Almanya ile Osmanlı'nın ilişkilerini güçlendirdi. Almanya daha sonra düşük kaliteli mallarını satarak Osmanlı pazarına girecektir.

II. Abdülhamit en büyük düşman olarak gördüğü İngiltere'ye karşı Almanya'nın desteğini almayı umuyordu. Bu bakımdan Sultan Abdülhamit'in, II. Wilhelm ile güçlü bir ilişki kurmak istemesi doğaldı. Bu arada Alman-İngiliz husumeti doruk noktasındaydı ve İngiltere'nin 17 Kasım 1869'da Süveyş Kanalı'nı açması karşısında Almanya Bağdat Demiryolu projesini hayata geçirmek için artık sabırsızlanıyordu.

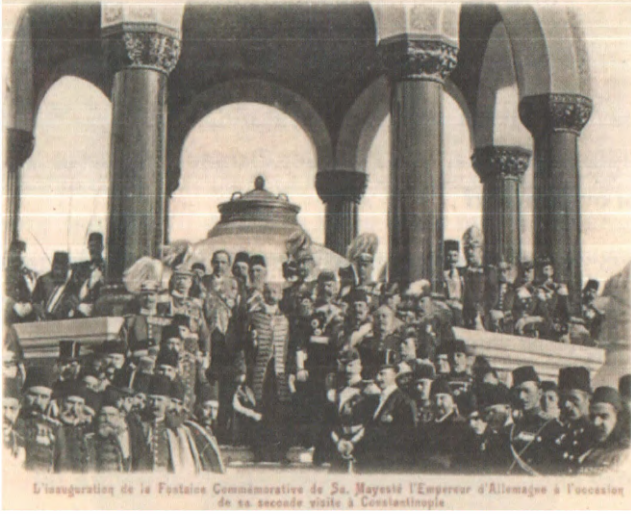
\\ **Kayser II. Wilhelm'in Osmanlı'yı ziyaretlerinin o dönemde tüm dünya tarafından yakından ve merakla takip edildiğini biliyoruz. Bu ziyaretler Osmanlı siyasetinde nasıl bir rol oynamıştır?**

1898 yılının Ekim ayında Wilhelm Kudüs'e gitmek için ailesi ile birlikte yola çıkmıştı. Bu ona, İstanbul'a uğrama ve burada gövde gösterisi yapma fırsatı da verecekti.

Sultan Abdülhamit ile II. Wilhelm'i beraber, "dost" olarak gösteren çizim. Çizer özellikle, Abdülhamit'i, Wilhelm'den destek alıyor gibi göstermiş.

II. Wilhelm İstanbul'a geldiğinde uzun turistik gezilerden sonra demiryollarının imtiyazını alıp Kudüs'e hareket etmişti. Kendini burada hem Katoliklerin hem de Protestanların koruyucusu olarak gören Wilhelm, Osmanlı ve Alman subayları arasında tam bir gövde gösterisi yapmıştı.

Alman Çeşmesi'nin açılışı

Bu gezinin Wilhelm'e bir başka büyük getirisi, askeri uzmanlarının Osmanlı ordusunda "eğitim" adı altında varlık gösterecek olması ve Osmanlı'ya yapacakları büyük silah satışı idi. Osmanlı ile iyi ilişkiler, Alman subayların Osmanlı ordusuna katılması ve "askeri işbirliği" ile devam edecekti.

II. Wilhelm, Sultan Abdülhamit ile olan dostluğuna, daha doğrusu işbirliğine büyük önem vermiştir ama istediği her şeyi Sultan Abdülhamit'e yaptırmasının zor olduğunu bilmektedir. Bu nedenle İttihat ve Terakki ile de ilişkileri ilerletmiş, tam bir Alman hayranı olan Enver Paşa ile bağları sıkı tutmayı ihmal etmemiştir.

Wilhelm'in bundan sonraki İstanbul ziyareti ise savaşın sonlarına doğru, 15 Ekim 1917'de olacaktır. Bu ziyaretinde Türk ordusundaki Alman subaylarla da görüşen Wilhelm, Sultan Mehmet Reşat'ı Almanya'ya davet eder. Ancak yaşlı padişah yerine bu ziyarete Veliâht Vahdettin katılacak, yanında da Mustafa Kemal'i götürecektir.

Sultan Reşat'a takılan nişana dikkat.

EZOTERİK ÖRGÜTLER OSMANLI'YI NASIL BORÇ BATAĞINA SÜRÜKLEDİ?

\ Burada önemli bir başlığa daha giriş yapmamız gerekiyor. Osmanlı'nın mali durumu ve aldığı borçlar aslında kaderini belirliyor. Osmanlı ekonomisini çıkmaza sürükleyen unsurlar arasında bankerler ve kredi verenler için neler söylenebilir?

Osmanlı tarihini mali tarihten ayırırsanız, gizli kalan ilişkiler ağını ortaya dökmezseniz, yazılacak her türlü tarih eksik olur. Osmanlı'nın mali ilişkileri incelendiğinde Şövalyelerin yaptıkları daha net anlaşılacaktır. Özetle mali tarih bilinmeden, İstanbul'daki ezoterik tarih yazılamaz, Şövalye ilişkileri tam olarak ortaya konamaz.

Osmanlı İmparatorluğu, daha 16. yüzyılın sonlarından itibaren borçlanma ile tanışmıştı. Önceleri padişah, sadrazam ve üst düzey yöneticiler devlete borç verirken bu zamanla iç borçlanmaya dönüşecek ve iltizam düzeni ile vergilere istinaden borçlanılacaktı. İltizam sistemi vergilerin bir bölümünün devlet tarafından uygun bulunan kişilere devredilmesine dayanıyordu. İltizam alan kişiye mültezim deniliyordu. Bu mültezimler açık artırma usulü ile belirli bir bölgenin vergi toplama hakkını satın alırdı. Devlete ödemesini peşin yapar, daha sonra adamlarıyla beraber vergi toplamaya çıkardı. Devlet güçlü iken iltizam sistemi sadece merkezden uzak eyaletler için ve sıkı kontroller eşliğinde uygulanırdı. Bu son derece pratik bir yöntemdi ve imparatorluğun kasasında sürekli nakit

para bulunmasını sağlıyordu. Ancak duraklama ve gerileme döneminde işler değişti. Borçlanma miktarı giderek büyüme-ye başladı. Bu borçlanma daha sonra sarraflardan alınan borç- lar ile daha da artacaktı.

Yazar Onnik Jamgoçyan'ın sarraf tanımı bana göre en iyi tanımdır:

“Sarraf, para ile ilgili etkinliklere ilişkin bir sözcüktür. Avuçlarının içlerindeki bakır ve gümüş paralarla sokaklar- da gezerek para değişimi yapanlar, tefecilik yapan para ta- cirleri, vergi genel mültezimi, han ve bedestenlerdeki küçük dükkânlarda oturan sarrafların hepsi bu isimle anılır. Bu söz- cük, para uzmanı, madeni paraların bileşimine garanti veren ve tedavüldeki parayı sanki ‘denetleme hakkı’na sahip olan otorite gibi anlamları da içerir.”

Bu sarraflar Osmanlı'nın vergi toplamadaki sorunları ve ticari işlemlerin sadece bazı kesimlerce yapılmasından dolayı daha da güçlenmiş ve önem kazanmışlardır. Tabii, Osmanlı tebaası arasında en zenginleri olan Ermenilerin başını çek- tikleri bu grup içinde Rumlar ve Yahudiler ve hatta Latinler vardı.

Osmanlı'da Rumlar ve Ermeniler ticaretle ve hayvancılıkla zengin olurken, Türkler daha çok askerlik ve tarım ile uğra- şıp belli bir zenginlik elde edemiyorlardı. Özellikle dış ticareti ellerinde bulunduran ve ayrıcalıklardan yararlanan bu top- lulukların zenginliği Türk unsurların fakirliği ile tezat teşkil ediyordu. Ancak Feroz Ahmad'ın çok isabetle belirttiği gibi *“ne Rumlar, ne Ermeniler, Osmanlı Devleti’ni kendi çıkarları- nın temsilcileri olarak görüyorlardı”* Nitekim ileride bu soru- nu gören İttihatçıların en önemli hedefi de milli bir ekonomi yaratmak olacaktı.

Sarraflar iç piyasada para ve altın, mücevher işi yaparken, dışarıda da Avrupalı büyük altın ve mücevher tüccarları ile ilişkiye giriyor, bankerlerle görüşüyorlardı. Sarraflar aynı zamanda, kapitülasyonların bir sonucu olarak yabancılara verilen “berat”ların da ticaretini yapıyorlardı. Bu beratlar vergi muafiyetinden yargı muafiyetine kadar birçok yerde etkili olduğu için, çok değerliydi. Elçiliklere belli sayıda verilen bu hak, dışarıda satılmaya başlanmış ve bu durum sarrafların hem para kazanmasını hem de Latinlerle çok “derin” ilişkiler kurmasını sağlamıştır.

Sarrafların bu yükselişi “Şövalye Parası”nın Osmanlı topraklarına nüfuz etmesine neden olmuştur.

Tanzimat döneminde sarraflık kurumu işlevini yitirmeye başlamış ve zamanla tarihe karışıp yerini Galata bankerlerine bırakmıştır. Önemli sarraflar ise bankerlere dönüşmüşlerdir. Ünlü Camondo ailesi buna bir örnektir. İronik olarak “Şark’ın Rothschild’i” diye anılan bu ailenin aynı zamanda Rothschild’in işlerini takip ettiği konusunda da söylentiler vardır.

*Karaköy’deki ünlü Kamondo Merdivenleri’ni yaptıran banker
Abraham Salomon Camondo (solda)*

Şövalye parası bu dönemde dış borçlanma ile Osmanlı topraklarına girmiştir. Musevi ve Hristiyan zenginlerin İstanbul'daki önemli yerleşimlerden Galata-Pera bölgesine taşınmaları ve buranın Avrupa tarafından "keşfedilerek" Avrupalılaştırılması, derinlemesine incelenecek bambaşka bir tarihtir.

Osmanlı Devleti'nin Kırım Savaşı'ndan sonra ekonomik durumu çok bozulmuş ve dış borçlanmaya gidilmiştir. Bankerlere olan borçlanmalarda, paralarını Yahudiler vasıtası ile kullandıran Şövalyeler bu kez dış borçlanmada direkt muhatap olarak devrededir. Bu dönemde Osmanlı Devleti onlarca defa borç almak zorunda kalmıştır.

Böylece Galata bankerlerinin rolü daha da artar. Para, Galata bankerlerinin elindedir ve Osmanlı'nın borç almak için çalışacağı kapı onlardır. Burada bir şeye dikkat etmek gerekiyor: Bu bankerler önceleri "alaylı" dediğimiz çekirdekten yetişme kimselerken, sonraki nesil Avrupa'da okumuş, tahsilli ve Avrupa ile ilişkileri sağlam kişiler olmuşlardır. Üstelik ilişkide bulundukları gruplar itibariyle daha kuvvetli olarak devletin karşısına çıkmışlardır.

Osmanlı maliyesinin Galata bankerlerinden yüksek miktarda borç aldığını biliyoruz. Kayıtlara baktığımızda bu rakamın 1860 yılında 250.000.000 frank yani 10 milyon Osmanlı altını olduğunu görüyoruz. Bu borcun yüzde yirmilere çıkan faizle alındığını söylersek, durumun ciddiyeti daha net ortaya çıkacaktır.

Osmanlı Devleti borçların faizini bile zorlukla öderken, yüksek faiz ve alınan borç miktarı elbette Avrupa bankalarının da iştahını kabartmaktaydı.

\\ Osmanlı'nın ekonomiyi düzeltmek için kurtuluş reçeteleri var mıydı? Özellikle reçeteleri uygulayacak kadrolar çöküşün farkında mıydı?

Hariciye Nazırı Fuat Paşa, bir Fransız gazeteciye aynen şunları demiş: *"Bu halimize rağmen Avrupalılar birbirine müsabaka edercesine bize müracaatta bulunuyorlar. Evime geldiğiniz zaman misafir odasındaki Avrupalı kalabalığı gördünüz ya! Memleket, Hükümeti Osmaniye ile iş yapmaya koşuşan adamlarla dolu."* Bu ifadeler bile maliyenin nasıl bir sona doğru koştuğunu göstermek için yeterli bence.

1870'ler Galata bankerleri için altın yıllar olmuş ve iyice zenginleşmişlerdir. Bu durum Pera'daki gece hayatını da canlandırmıştır. "Paris'te fazlası var ama Pera'nın da havası var" o dönemden kalma bir sözdür.

\\ Osmanlı'yı yabancı bankerlerin sardığı, dış borçların alıp başını gittiği bir dönemde ülke ekonomisinin çıkarlarını gözetecek milli karakterli bir bankacılık sistemi düşünülüyor mu? Zira ekonomiyi istikrarlı bir konuma getirmek amacıyla 1844 yılında para reformları gerçekleştirildiğini biliyoruz.

Tam anlamıyla milli olmasa da Osmanlı topraklarında resmen banka adını taşıyan ilk kuruluş 1847 yılında iki Galata bankeri tarafından Bank-ı Dersaadet-İstanbul Bankası adıyla "Banque de Constantinople" olmuştur. Ve bu banka 1852 yılında tasfiye edilmiştir.

Osmanlı Bankası'nın kuruluş öyküsü ise ezoterik tarihin en can alıcı noktalarından biridir. Sadece adı Osmanlı olan, deyim yerindeyse Truva atı misali içimize yerleşen bu bankanın kuruluşuna kısaca bir bakalım.

Osmanlı Bankası 1856 yılında İngiltere Kraliçesi Victoria'nın iradesiyle merkezi Londra'da olmak üzere ve İngiliz sermayesiyle Ottoman Bank adıyla kuruldu. Bir süre sonra 1863 yılında Osmanlı Devlet Bankası işlevlerini görmeye başladı. Aynı yıl İngiliz-Fransız ortaklığı olarak yeniden şekillendirildi. Bank-ı Osmani-i Şahane (Osmanlı Bankası) adıyla Osmanlı Devleti'nin merkez bankası konumuna geldi. Böylece Osmanlı'nın parasını, adı Osmanlı olan ama aslında İngiliz ve Fransız ortak sermayesine dayanan bir banka basar ve tedavüle sokar oldu. Bu ortaklık da çok ilginçtir. Fransız ortak, Crédit Mobilier Şirketi olup Rothschild ailesinin en büyük rakibi, Péreire kardeşlere aittir. Péreire Kardeşler de Rothschild ailesi gibi Yahudi kökenli olmakla birlikte, Portekiz kökenli Sefarad Yahudilerindendir.

Rothschild-Péreire rekabeti çok bilinmekle beraber, aynı Şövalye kökeninden gelen paraları işlettiklerinden, bazı pazarlarda ortak çalıştıkları bilinmektedir. Bu bağlamda, Osmanlı Bankası'nın asıl ortağının Rothschild ailesi olduğu dedikodusu bulunmakla birlikte, bankanın 4 Şubat 1863 tarihli kuruluş fermanında bunu kanıtlayacak bir iz yoktur.

Ama bu noktada geçmişteki bazı bilgiler daha da önem kazanıyor. Bu bilgiler; 1834 yılında Osmanlı Sarayı'na gelen Nathaniel de Rothschild'i, Sadrazam Mehmet Emin Rauf Paşa'nın, Sultan II. Mahmut'a *"Karun kadar malları var ve devletlere yüklü miktarda borç verebilir"* diye tanıtması. Sultan Abdülmecit'in daha 1855'te Rothschild ailesinden yüklü miktarda borç alması ve ailenin Osmanlı Bankası'nı kendi borçlarının yönetimi için kullandığı da bilinen bir gerçektir.

Dikkat edin, Şövalyelerin parasının çantacılığını yapan ve Yahudi ailesinin ortak olduğu bir banka hiçbir zaman “yerli ve milli” olmadığı halde, Osmanlı Devleti’nin resmi bankası ve hazinedarı olarak faaliyet göstermiş, banknot emisyonunda yetkili olmuştur.

Zamanın meşhur Rum mebusu Yorgi Boşo'nun "*Ben Osmanlı Bankası kadar Osmanlıyım*" sözü, bu gerçeği acı bir biçimde ortaya koymaktadır.

Osmanlı Bankası'nın tanıtım broşürü

Günümüzde İngiltere'nin parasını Rothschild ailesinin basıyor olması gibi, bir zamanlar Yahudi bir ailenin de Osmanlı Devleti'nin parasını bastığını unutmamak gerekiyor.

Tabii unutulmaması gereken bir başka husus da, Osmanlı Devleti'nin 1853 yılından başlayarak, defalarca Rothschild ailesinden yüklü miktarlarda borç aldığıdır.

Aslen bir Rus Yahudisi olan, İttihat ve Terakki ile yakın ilişkiye sahip, belki de bir Alman ajanı olan ve *Devlet-i Osmaniye'nin Borçları ve Islahı* diye bir kitap yazan Parvus Efendi'nin yorumlarına bir göz atalım:

“Türk hükümeti, bir kez borçlanma yoluna gidince, önce borçlardan kurtulmaktan kaçınmakta gösterdiği aşırılığı, hesapsız ve ihtiyatsız borçlanma suretiyle yine göstermiştir. Durum her para verenin ileri süreceği her koşulu kabullenmeye değin varmıştır. Borçların bütçe üzerinde bir ağırlık yaptığı ve borç faizlerinin ancak yeni borç sözleşmeleri yapmak suretiyle ödenebildiği kesinlikle dikkate alınmamıştır. Bununla birlikte şurası itiraf edilmelidir: Avrupa kredisi pahalı olmakla birlikte, Türkiye'nin yerli maliyecilerinden (Galata bankerleri) alınan borçlara göre çok daha elverişliydi. Yine de Türkiye'nin Avrupa bankalarına ödediği faiz oranı 15-20'den aşağı değildi. Böyle bir mali politikanın sonunda iflas etmesi zorunluydu.”

Bunları yazan Parvus Efendi aynı zamanda kendi kafasına göre bir borç ödeme planı da yazmıştır.

Sultan Abdülmecit döneminde büyük bir hata olarak basılan “kaime”, yani “kayme”lerin toplanması işini de Osmanlı Bankası yapmıştır. Parasız kalan hazinenin karşılıksız kâğıt para, yani kaime basması büyük felaketle sonuçlanmış, hızla değer kaybeden kaime, altın ve gümüş paranın piyasadan çekilmesine sebep olmuştu. Halkı büyük zarara uğratan kaime-ler ancak 1862 yılında piyasadan çekilmişti. Bu işten oldukça kârlı çıkan bankerlerin, karşılıksız kâğıt para basımı ile ilgili tecrübelerinin ne zamanlardan geldiğini söylemeye gerek yoktur sanırım.

Kaime, "kaim" sözcüğünden gelmektedir ve "yerine geçen" demektir. Yani altın, gümüş ya da bakır para yerine bir tür bono gibi bu "kâğıt" geçmiştir.

1875 yılında gelindiğinde devlet bu borçların ancak bir kısmını ödeyebileceğini ilan etti ancak bunları ödeyemedi ve 93 Harbi'nin yarattığı mali çöküş sonucunda, Osmanlı Bankası ile Galata bankerlerinden almış olduğu borçlarını da ödeyemeyeceğini açıkladı.

Osmanlı Devleti önce, damga vergisi, alkol, sigara, hatta balık avcılığı gibi vergi kalemlerinden gelen parayla iç borçları ödeyeceğini duyursa da, 1881 yılında buna dış borçlar katıldı. Ve bu vergilerin toplanıp ödenmesi işi, Düyun-u Umumiye-i Osmaniye Varidat-ı Muhassasa İdaresi'ne ya da kısaca bilinen adıyla Düyun-u Umumiye'ye verildi. Adı ne kadar Osmanlı olursa olsun, Düyun-u Umumiye heyetinde tahvil alanların temsilcileri ve yabancılar vardı; yani Osmanlı gelirleri artık Avrupa denetimine geçiyordu. İşte burada gözleri açmak ve bir "Şövalye" oyununun nasıl işlediğini görmek çok önemlidir.

Tüm olaylar Osmanlı Devleti'nin mali bağımsızlığını kaybetmesi için kurulmuş tuzaklara çıkıyordu. Borçların ödenmesi için kurulmuş olsa da Osmanlı'nın bundan sonra en iyi gelirleri Donald C. Blaisdel'in (1979) "Kapitalizmin İleri Karakolu" olarak tanımladığı Dûyun-u Umumiye'ye aktarılmıştır. Kapitülasyonları da hesaba kattığımızda Osmanlı Devleti'nin elle tutulur hiçbir geliri kalmamıştır.

Bu durumun kaçınılmaz bir başka sonucu daha vardı. Osmanlı kaynakları yabancıların eline geçiyordu. Mesela, tütün işletmeleri Fransızlara verilmişti. Benim kuşağım Reji diye adlandırılan "Regie de Tabac de l'Empire Ottoman"ı anımsayacaktır, tütünü bu kuruluş işletiyordu. Kömür ve maden işletmeleri de yabancılar verilmişti.

Düyun-u Umumiye'nin yönetimi alacaklı yabancılarda olmakla birlikte, paranın yönetimi ve operasyonu da Osmanlı Bankası'nda idi. Zaten yabancı bankalar ekonomide büyük rol oynuyordu. Düyun-u Umumiye'nin kaçınılmaz bir neticesi de piyasa'yı Galata bankerleri için elverişli olmaktan çıkartmasıdır. Bu nedenle Galata bankerleri de zamanla piyasadan silinmişlerdir.

Osmanlı Devleti'nin kaynaklarının nasıl sömürüye açık hale geldiğini anlamak için bir örnek üzerinden ilerleyelim. 19. yüzyıldayız ve demiryollarının önemi büyük. Osmanlı, Haydarpaşa'dan itibaren 120 km demiryolu döşemiş durumda. 1888 yılında ise Osmanlı Devleti Anadolu demiryolu projesinin Ankara'ya kadar uzatılması imtiyazını Deutsche Bank'a verir, yani yap-işlet-devret modeli ile, maliyetinin çok üzerinde bir imtiyaz ile Deutsche Bank, demiryollarının gelirini almış olur.

Böylece devlet gelirleri Düyun-u Umumiye eli ile Deutsche Bank'ın hesabına işlenecek, aynı yapı Osmanlı Bankası için de Fransızların inşa edecekleri demiryolu hatlarında kullanılacaktır. Bunun anlamı, Osmanlı Bankası'nın, aynı Deutsche Bank gibi, Osmanlı'nın kaynaklarını Avrupa sömürüsüne açması demektir. Bu yapının tek bir faydası olmuştur. O da demiryolları inşasının gerçekleşmiş ve sıkı denetim sayesinde işlerin daha hızlı yürümüş olmasıdır.

Bu arada meraklı okuyucu için hemen söyleyelim: Ankara'da Meclis kurulduktan sonra, Düyun-u Umumiye'ye giden gelirlere el konmuş ve ödemeler durdurulmuştur. Bu konunun çözümü ise Lozan'a kalacaktır. Osmanlı'dan kalan borçların ödenmesi hususunda Türkiye çok sıkıştırılmasına rağmen bu konuda diplomatik başarı kazanılmıştır. Türkiye Osmanlı'dan ayrılan devletlere bu borçların paylaştırılmasını kabul ettirmiş ve Osmanlı'dan kalan borçlardan kendi hissesine düşeni ödemeyi kabul etmiştir. Bu borçların ödenmesi 25 Mayıs 1954'e kadar sürmüştür.

Düyun-u Umumiye binası (günümüzde İstanbul Erkek Lisesi)

Rothschild ailesinin 1882 yılından itibaren Filistin'de yüz binlerce dönüm toprak aldığı bilinmektedir. Aile, Osmanlı'ya borç verirken, Kudüs'ün Osmanlı'dan kopması için "birileri" adına finansman sağlamayı da ihmal etmiyordu diyebiliriz. Sultan Abdülhamit'in karşı çıkmasına rağmen, Filistin bölgesindeki Yahudi nüfusu da süratle artmaktaydı. Özellikle Baron Edmond James de Rothschild'in Osmanlı memurlarına rüşvet verip Yahudi dernekleri adına arazi aldığı bilinmektedir.

Bu konuya kısmen *Kudüs'ün Gizemli Tarihi* kitabında yer verilmişti. Siyonizm'in kurucusu sayılan Theodor Herzl, Haziran 1896'da İstanbul'a geldiğinde Filistin toprakları karşılığında Osmanlı'nın borçlarının silinmesini teklif edecekti. Şimdi kimlerin borç verdiği ve kimlerin sileceği daha açık anlaşılmıştır sanıyorum.

Kudüs'ün Gizemli Tarihi kitabında da anlattığımız gibi, 2 Kasım 1917'de İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Arthur Balfour, Lord Rothschild'e bir mektup göndererek, Filistin'de bir Yahudi devleti kurulması için İngiliz hükümetinin destek vereceğini söylemiştir.

İşte bu ortam içinde bu borçları idare eden kurumlardan biri de Osmanlı Bankası'dır.

Öte yandan baktığımızda ise imparatorluğun üst tabakası arasında bir genel memnuniyet vardır. Ünlü İngiliz casus Vambery bile raporlarında şaşkınlığını belli eder:

“Türkiye'nin üst tabakasını oluşturan kişilerle görüştüğümde sonra büyük bir çoğunluğun şimdiki padişahın idaresinden hiç de şikâyetçi olmadıklarını gördüm. [...] Rusya karşısında en acı yenilgilere uğradıkları halde tamamıyla bağımsız olduklarını, sözüm ona müttefik ve dostlarının velayetinden kurtulduklarını ve Kırım Savaşı'ndan sonraki durumla kıyaslandığında kendi kaderlerinin hâkimi olduklarını ileri sürüyorlar. Aynı şeyi iktisadi ve mali durum için de tekrarlıyorlar. Kırım Savaşı'ndan sonra Avrupa'dan iki yüz milyon sterlin borçlandıkları ve bu meblağın devlet mekanizmasında düzeni sağlayamadığı halde şimdi Avrupa para pazarlarından yeni kredi alınmadığı gibi, hem ülkece geçinilebiliyor, hem de Rusya'ya ağır savaş tazminatını ödeyebiliyor; aynı zamanda da halkın hayat standardının yükselmesi için kamu harcamalarını artırabiliyorlar.”

İTTİHAT VE TERAKKİ CEMİYETİ EZOTERİK BİR ÖRGÜT MÜ?

\\ İttihat ve Terakki hem hakkında çok konuşulan hem de genel olarak çok bilinmeyen bir yapı. O yüzden tarihimizin en sarsıntılı dönemlerinden birinin önemli aktörlerinden olan İttihat ve Terakki'nin kuruluş amacını ve faaliyetlerini anlatmakta fayda var. İttihat ve Terakki ne için kurulmuştur?

Aslında tek bir tanımlamaya ihtiyaç duyuyorsak İttihat ve Terakki Sultan Abdülhamit'e karşı kurulmuş bir örgüttür diyebiliriz.

Bu cemiyeti tanımak yakın tarihi anlamak açısından kesinlikle çok önemlidir. İttihat ve Terakki Partisi, ilk başta tıbbiye öğrencileri tarafından 1889'da Askeri Tıbbiye Mektebi'nde kuruldu. Kuruluş tarihi 21 Eylül olarak gözükmüyor. İlk adı İttihad-ı Osmani Cemiyeti idi. Aslında bu örgüt, öğrenciler tarafından kurulan gizli bir örgüt idi, o döneme baktığımızda bu tür birçok örgütün olduğunu da görürüz. İttihad-ı Osmani Cemiyeti'nin şansı bu tür birçok örgütle birleşerek ayakta kalması ve sonunda da İttihat ve Terakki Fırkası ismini alarak, partileşmesidir.

Kuruluş öyküsü çok ilginçtir. Cemiyetin kurucusu İbrahim Temo anılarında şöyle anlatır:

“Sarayburnu'nda şimdi İmarat-ı Askeriye'ye tahsis olunan, Gülhane Mektebi adını alan eski Mektebi Tıbbiye-i Askeriye'de

bir teneffüs saati esnasında o vakitlerde mevcut olan Hilali Ahmer barakaları karşısındaki ağaçlar altında elimizde kitap dolaşırken, İshak Sükûti yanıma sokuldu, yeni bir şeyler olup olmadığını sordu.

Ben: 'Gel arkadaş, düşündüklerimi sana biraz anlatayım. Aziz vatanın bugünkü durumu ve idare tarzıyla yok olup gideceğini hepimiz biliyoruz. Bu hususta her vakit ve hemen her serbest saatlerimizde birbirimizle dertleşip duruyoruz; fakat bu tehlikenin giderilmesi için bir çare düşünüp bulamıyoruz. Bence kuru mülahazalar ve mütalaalarla dert yanacağımıza faaliyete geçmek lazımdır.'

İshak: 'Ne gibi bir faaliyet?'

Ben: 'Bir cemiyet halinde çalışmakla.'

İshak: 'Güzel ama, sen kime itimat edip de böyle tehlikeli bir işe teşebbüs etmemizi düşünüyorsun?'

Ben: 'Evvla sen, bir; [koğuştan çıkıp bize doğru gelmekte olan yamalı suratlı Mehmet Reşid'i göstererek] bu da iki, olduk üç. İşte bir cemiyet başladı demektir!'

Mehmet Reşid'e işaret ederek yanımıza çağırdık. Fikrimizi açtık. Bu sıra, o zaman çok sofı olan Abdullah Cevdet ikinci namazını kılarak mektebin camiinden yanımıza gelince, 'Alınız bir de dördüncü!' dedim.

Mehmet Reşid: 'Kardeşim teklifinize itiraz değil, teşekkür ederim. Lakin bu dört tıbbiyeli genç ne yapabilir? Koca bir gizli cemiyet nasıl teşekkül edebilir? Bu koca şeytani istibdad ile nasıl boğuşabiliriz? Hayal ile uğraşmayalım; bunun başka bir yolunu bulalım' dedi.

Ben: 'Arkadaşlar, Türkiye'nin başına bela kesilerek, Yunanistan'a istiklalini kazandıran Etniki Eteria komitesini teşkil edenler kimlerdi bilir misiniz? Rusya'nın Odessa şehrinde, ticaretle meşgul bir tüccarın yeğeni üç Rum çırağı idi. Tekâmül etmemiş bu cahil gençler pek az zaman içinde

buna, bu büyük emellerine muvaffak oldukları halde, bizim gibi yüksek tahsil görmüş, dünyanın iyisini kötüsünü görüp çıkmış dört tıbbiyeli neden muvaffak olmasınlar? Hem de dahili vatanımızda mukaddes bir fikir ve emelle işe başlasak ve yeter ki, bu ideal ve bu amaçla and edersek, biz dört hamiyetli, namuslu, vatanperver gençlerin elleri birbirini sıkmış olur ve kalbleri vatan sevgisiyle çarparsa, tabii muvaffakiyet kapıları açılır' dedim.

Dört el birbirine kavuştu. Bu ilk ahdi misak 1305 (1889) senesinin bir Mayıs gününe tesadüf etmiş ve cemiyet kurulmuştur."

\ Gizli bir örgüt olarak kuruluyor. Farklı inançlardan da olsalar ortak paydaları Sultan Abdülhamit düşmanlığı ve vatani kendilerince kurtarma arayışları. Ancak bu noktada merak edilen bir konuya açıklık getirelim. İttihat ve Terakki ezoterik bir cemiyet mi değil mi? Mesela İlber Ortaylı İttihat ve Terakki'nin hiçbir zaman ezoterik olmadığını söylüyor.

İttihat ve Terakki tam olarak, bütün kuralları ile bir ezoterik örgüt değil ancak bir gizli örgüt olduğu kesin. Yapısal olarak İtalyan Carboneria örgütünün yapısını, toplantı ve haberleşmelerinde de masonluğun ezoterik yapısını kullanıyor; yani ezoteriktir ya da değildir diye tam bir yanıt vermek olanaksız. Zaten İttihat ve Terakki ilk zamanlarında bir nizamname bile oluşturmamış, bu sonradan gelmiştir, öncelikli olan örgütün kurulması ve yapısı olmuştur. Bunu biraz daha açmak gerekiyor.

İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne birçok örgüt katıldı demiştik; bunlardan biri de, Osmanlı Hürriyet Cemiyeti idi. Talat Bey'in teklifi ile Selanik'te kurulan bu cemiyet o zamanın hürriyet taraftarı gençlerini hemen örgütlemişti.

Bu cemiyetin ilginç bir yapısı vardı. Bakın burada Mithat Şükrü Bleda'nın anılarını dikkatle okuyalım:

“Osmanlı Hürriyet Cemiyeti’ne üye olacaklar için bazı şartlar koymuştuk. Cemiyete üye olacak kimseler yalnızca kendilerini teklif eden rehber ve iki arkadaşı tanıyacaktı. Bunların dışında kimse ile tanışıklıkları olmayacağı gibi, cemiyetin diğer üyeleri hakkında bilgi isteme hakları yoktu. Bunun yanı sıra bir de yemin şekli saptadık. Üye olabilmenin şartları arasında kısa bir tören yapılması da kararlaştırıldı. Şöyle ki, yeni üye adayı gözleri bağlı olarak rehberin beraberinde yemin odasına sokulacak, gözleri açıldığı zaman şu manzara ile karşılaşacaktı: Odanın ortasında üzeri çuha kaplı geniş bir masa, bu masanın bir köşesinde bir Kuran-ı Kerim ve yanında bir tabanca. Aday giriş yeminini Kuran’a el basarak yapacaktı. Yeni üye sözünde durmaz, cemiyetin sırlarını açığa vuracak olursa, beynine masada gördüğü tabanca ile bir kurşun sıkılacaktı. Şimdi mesele bu merasimin nerede yapılacağı idi. Bunu da hallettik ve yeminlerin bizim evde yapılmasına karar verildi.”

Burada iki ilginç nokta gözümüze çarpıyor. Birincisi, örgütün yapısı hücresel bir yapıya dayanıyor ve gelenler sadece bazı üyeleri tanıyabiliyor. Bu aslında o dönem, İtalyan kömürcülerle başlayan Carboneria tarzı bir yapılanmayı gösteriyor. Unutmamak gerekir ki, 1806’da İtalyan kömürcüler örgütü olarak ortaya çıkan Carboneria’nın yöneticilerinin çoğu aynı zamanda masondurlar ve örgüt kömürcülük simgelerini kullanmakla birlikte masonluktan esinlenen ezoterik bir yapıya sahiptir. Aynı şekilde ortaya çıkan Fransız kömürcüler örgütü Charbonnerie de Osmanlı örgütleri üzerinde etkili olmuştur.

İkinci nokta ise, örgüte giriş töreninin masonluktaki tekris töreni ile olan benzerliğidir; bu törenin tekris töreninden esinlendiğini rahatça söyleyebiliriz.

Döneminde yapılmış bir karikatürde, Carboneria toplantısı

İşte Carboneria'nın hücresel yapısı ile masonluğun ritüellerini alan Osmanlı Hürriyet Cemiyeti, İttihat ve Terakki ile birleşmiş ve İttihat ve Terakki de bu yapıyı benimsemiştir. Tabii bu İttihat ve Terakki'nin kesin ezoterik bir yapısı olduğu anlamına gelmemektedir. Tekris töreni, cemiyette bir yemin törenine dönüşmüş, sembolik yapı da daha çok şifreli anlaşma benzeri bir sistem haline gelmiştir; ancak İttihat ve Terakki tam olarak gizli örgüt yapısını bir siyasi parti olana dek korumuştur.

Burada biraz Galip Vardar'ın anılarından yararlanalım. Galip Vardar yakın tarihimizin en ilginç isimlerinden biridir. İşgal yıllarının Mustafa Kemal yanlısı gizli istihbarat örgütü "Mim

Mim Grubu”nun önemli isimlerindendir. İstihbaratçı olarak önemli olduğu kadar suikastçı olarak da mühim bir isimdir. Mesela meşhur istihbarat subayı Bennett’in vurulması olayına karışmıştır. Daha sonra Kurtuluş Savaşı’na katılmış, en sonunda da tarihçi olarak yıllarca öğretmenlik yapmıştır. Ölümü de ilginçtir, çok sevdiği Atatürk’ün yirminci ölüm yıldönümünde bir konuşma yaparken kalp krizi geçirerek ölmüştür. Bence çok daha fazla araştırmayı hak eden bir isimdir. Gazeteci yazar Samih Nafiz Tansu’nun derlediği anılarından okuyalım:

“Cemiyete girecek kimselerin daha ziyade genç, enerjik, iyi ahlak sahibi, metin, seciyeli, fedakâr ve her türlü fera-gati göze alacak karakterde olmasına ehemmiyet veriliyor. Bu meziyetleri şahsında toplamış kimseye yemin edeceği gece, bulunacağı mahal ve saat bildiriliyordu. Partiye dahil olacak namzedi takdim eden kimse, cemiyetin tanınmış bir azası olmakla mükellefti. Bu arkadaş delaletini yapacağı kimseyi aralarında kararlaştırdıkları işaretle bulup oturuyor, تنها bir yerde gözünü bağlıyor, sonra da zikzak bir yürüyüşle götürülmesi lazım gelen evin kapısına ulaştırıyordu. Burada kılavuzluğunu yapan parti mensubu yaklaştığı kapıya muayyen bir işaret ve hafifçe ‘Muin’ biraz sonra da üç defa ‘Hilal’ diye sesleniyordu. İçeridekiler de aynı şekilde mukabele ettikten sonra, kapı açılıyor ve haneye giriliyordu. Namzedi tavsiye eden kimse arkadaşına şöyle soruyordu:

‘İttihat ve Terakki Cemiyeti’ne girmekte hâlâ ısrar ediyor musun?’

‘Evet. Ediyorum.’

Ondan sonra arkadaş gözündeki bağı çözüyor ve onun elinden tutarak loş bir odaya sokuyordu. Burada tekrar gözleri bağlanan namzet ikinci bir odaya götürülerek bir masanın önüne getiriliyor ve gözü bağlı olduğu halde bir

sandalyeye oturtuluyordu. Bu masanın gerisinde kırmızı cüppe giymiş, gözlerinde siyah maske bulunan üç adamın karşısına çıkmış oluyordu. Bunlardan ortadaki kendisine şu surette hitap ediyordu:

‘Arkadaş, cemiyetimize dahil olma arzusunu göstermişsin, arkadaşımız seni tezkiye etmiştir, biz de kabul ettik, yalnız sana tekrar soracağız, cemiyete girmekte ısrar ediyor musun?’

‘Evet, ısrar ediyorum.’

Bu cevaptan sonra şöyle bir hitaba maruz kalıyordu:

‘Arkadaş, sağında Kuran-ı Azimüşşan, solunda bir tabanca var. Ayağa kalkarak sağ elini Kitabullah üzerine, sol elini silah üzerine koy, sana tekrarlayacağımız yemini, kelime kelime telaffuz et. Sonra gözlerindeki perdeyi indirecek ve seni aramıza almış bulunacağız!’

İttihat ve Terakki Cemiyeti’ne dahil olmak arzusunu duyan namzet, bu suretle hareket ettikten sonra, delili tarafından gözleri açılarak, yarı karanlık, yarı aydınlık bu odada, kırmızı cüppeleri ile karşısında üç kimseyi görüyor fakat birini tanımadan odadan, sonra da evden çıkıyordu. Evi terk etmeden evvel kendisine, şayet bu cemiyete ihanet ederse sonunun ölüm ile biteceği de bildiriliyordu. Tekrar, geldiği yollardan yine gözleri bağlı olarak, onu tavsiye eden arkadaşı ile ilk buluşukları yere kadar eli kılavuzun elinde yürüyen bu adam, nihayet تنها bir yerde gözlerindeki bağ çözölmek suretiyle bu korkulu ve heyecanlı maceradan kurtuluyor, dahil olduğu cemiyetin hiçbir zaman tam kadrosunu, içinde olanların kimlerden ibaret bulunduğunu öğrenemiyor, kendisine verilen vazifeyi yapmakla mükellef olduğunu daima düşünüyordu.”

Tabii masonik âdetlerin İttihat ve Terakki’ye sadece bir cemiyetten geldiği söylenemez. Masonluk ve Cemiyet ilişkileri daha girift ve karmaşıktır.

\\ İttihat ve Terakki'nin masonlukla ilişkileri çok konuşulur. Elimizde bu durumu ispatlayacak belgeler var mı, yoksa yapılanmadaki birtakım benzerlikler veya bazı mason üyeler yüzünden mi masonlukla ilişkilendiriliyor?

İlişkiler kesinlikle vardır. Ama ittihat ve Terakki bir mason örgütlenme midir, bakalım. İttihat ve Terakki ve masonluk ilişkisi tarihçiler tarafından onaylandığı gibi, 1910 yılında Ettore Ferrari'nin "İtalyan Masonluğu ve Türk Devrimi" başlıklı bir konferansında da vurgulanmıştır.

Peki, Ettore Ferrari kimdir?

Ettore Ferrari

Ettore Ferrari, 1900 yılındaki İtalyan masonluğunun Büyük Üstat Yardımcısı'dır. O yıl İstanbul'a gelmiş olan Ettore Ferrari, oradan Selanik'e geçmiş ve Sultan Abdülhamit'in mason aleyhtarlığı nedeniyle kapatılan locaların yeniden

açılması için çalışmalara başlamıştır. Daha önce de söylediğimiz gibi, o dönemde Osmanlı'da İtalyan etkisi çok yüksektir ve Ferrari gibi masonların istediğini yapabilmeleri için de uygun zemin vardır.

Ferrari'nin çalışmaları erken sonuç vermiş ve Macedonia Risorta Locası Selanik'te hemen çalışmalarına başlamıştır. Tabii, Selanik'in daha özgür yapısı ve buradaki Jöntürk yapılanmasının karakteri nedeniyle birçok "Jöntürk" kendini bu locada bulmuştu.

Bu loca, bu kişilerin en rahat hareket edebildikleri ve kendilerini ifade edebildikleri yeri.

Bakın yıllar sonra Ferrari bu konuda neler diyor:

"Türk yasaları örgütlenme hakkını tanımıyor ve buna izin de vermiyordu; gizlice oluşturulan topluluklar da, hafi-yelerin ihbarlarıyla, hemen lağvediliyor ve üyeleri de hapse atılıyordu. [...] Hürriyet hareketlerinin şeflerinden bazıları, Avrupa yolculukları sırasında kuruluşumuzun varlığını fark etmişler ve ilkelerinin iyiliğini hissetmişlerdi."

Böylece Macedonia Risorta Locası Türk üyelerini almaya başlamıştır. Bu şekilde loca, yabancı masonların da yardımıyla dışarıda mülteci durumundaki üyelerle de irtibat kurulmasına yardımcı olmuş ve 1906 yılında genel merkezini Selanik'te kuran İttihat ve Terakki için de bir toplanma yeri konumuna gelmiştir.

Ferrari bunu şöyle açıklar:

"Devrimci cemiyetin işleyişi yabancı masonların çalışmaları tarafından böyle korunduğu için başarılı şekilde sürüyordu. Cemiyet üyeleri, güvenlik içinde toplanıp durum değerlendirmesi yapabilecekleri bir yere sahip olmadıkları

için, Macedonia Risorta Locası'nın bekleme odası merkezleri olmuştur. O fevkalade devrim eserinin, orada hazırlanıp saat saat yönetildiğini söyleyebiliriz."

Tabii burada çok önemli bir kişinin adını da zikretmek gerek. Jöntürkleri mason localarında toplantı yapmaya ikna etme fikri bir Yahudi avukattan çıkmıştır. Bu avukat, daha sonra birçok önemli olayda göreceğimiz Emanuel Carosso ya da çok daha iyi bildiğimiz adı ile Emanuel Karasu'dur.

Locanın ilk üyelerinden olan Emanuel Karasu'yu, Abdülmecit Efendi'nin resmettiği meşhur *Abdülhamit'in Hallinin Tebliği* tablosundan tanırırsınız daha çok.

Bu meşhur tabloda eli ceketinin içinde olan Emanuel Karasu'dur. Silah taşıdığı ve keskin nişancı olduğu bilinen Sultan Abdülhamit'e gözdağı vermek için elini cebine bu şekilde sokmuştur, belki de ateş etmeyi düşünmektedir kim bilir...

\\ 1492'de İspanya'dan gönderilen Sefarad Yahudilerine kucak açan Osmanlı'ya ihanetin sembol isimlerinden birinin Sefarad Yahudisi olması, aslında sarsıcı bir durum. Bir zamanlar Sultan II. Bayezid'in izniyle Selanik'e yerleşmiş Sefaradlardan Emanuel Karasu'yu biraz daha yakından tanıyabilir miyiz?

Emanuel Karasu'nun asıl adı Emanuel Carosso'dur ama zaman içinde Karasu olarak değiştirmiştir; bu isim size tanıdık gelecektir... Emanuel Karasu, ünlü Bilge Karasu'nun babasıdır da aynı zamanda. Bir önemli akrabalık bağı da, şu an Türkiye'de de ünlü olan, Fransız kökenli bir yoğurt markasının kurucusu olan İzak Karasu'nun da amcası olmasıdır.

Emanuel Karasu, dönemin birçok karakteri gibi Selanik doğumludur. Zamanın çok ünlü ve zengin bir Yahudi ailesine mensup olan Karasu hukuk tahsili görmüş ve Selanik'te avukat olarak çalışmaya başlamıştır. Bu dönemde İttihat ve Terakki'ye girmiştir; aynı zamanda Macedonia Risorta Locası'nın önemli bir üyesidir. Bu özelliği sayesinde loca ile cemiyetin arasını bulmuş, hem de cemiyetin birçok işini halletmiştir.

II. Meşrutiyet sonrasında Emanuel Karasu Selanik mebusu olarak Meclis-i Mebusan'a girmiş, Selanik Yunanistan'a geçince de 1914 yılında İstanbul mebusu olarak vekilliğini korumuştur.

Karasu'nun uluslararası finans teşkilatları ile oldukça iyi ilişkileri olduğu bilinmektedir. Savaş sırasında vurgunculuk yaptığı iddia edilen Karasu'nun başının pek dertten kurtulmadığını da söylemeliyiz. Mondros Mütarekesi sonrasında İtalya'da Trieste'ye yerleşmiş ve 1934 yılında aynı yerde ölmüştür. Arnavutköy'de Yahudi mezarlığına gömülmüştür.

Böylesine ilginç bir yaşamı olan Karasu aslında dönemin bütün özelliklerini yansıtmaktadır. Yahudi bir aileden gelip

mason localarına ve Meclis'e girebilen bu kişi, aynı zamanda büyük finans kuruluşları ile alakalıdır, vurgun söylentileri vardır; bir padişahın hal edilmesini tebliğ edecek kadar da güçlüdür. İlginç bir şekilde Siyonizm'e karşı mesafeli olan ve Siyonizm'e, gerektiği yerde destek çıkan Karasu, aynı anda Rothschild kuruluşları aralarında olmak üzere Yahudi finans kuruluşları ile de ilişki kurmaktan çekinmez. Sülalesi ise Türkiye dışında, buradan götürdükleri yoğurt ile zengin olmuş, bugün Fransa kaynaklı en meşhur yoğurt markasını oluşturmuşlardır.

\\ Bu parantezden sonra, İttihat ve Terakki masonluk ilişkisine geri dönelim. Mason kuruluşu mu? Masonların kullandığı bir örgüt mü?

Risorta Locası gibi birçok loca İttihat ve Terakki üyeleri için bir toplantı yeri olduğu gibi, üyeler de masonluktan etkilenmiş, masonluğu kullanan bazı ajanların telkinlerine de açık hale gelmişlerdir. Bunu özellikle not etmek gerekmektedir.

Ebüzziya Tefik gibi bir yazar, İttihat ve Terakki için, mason localarının himayesine girdiğini yazmaktadır. Dönemin birçok isminin mason locaları ve İttihat ve Terakki ilişkisine atıfta bulunan hatıratı vardır. Bunlar göz ardı edilmemesi gereken konulardır. Yabancı casusların ve Şövalye ideolojisini taşıyanların, localardan faydalanmaması zaten olanaksızdır.

Öte yandan locaların dokunulmazlığının getirdiği serbest ortamdan yararlanan İttihat ve Terakki üyeleri her türlü konuda konuşabiliyor ve her türlü "fikir alışverişini" rahatlıkla yapabiliyorlardı. Manipülasyona oldukça açık bu ortamda neler olduğunu, ortaya yeni belgeler çıktıkça görebiliriz; ancak elimizdekiler de mason "etkisi"nin açık olduğunu göstermektedir.

Bildiğimiz tarih ile İttihat ve Terakki bir mason kuruluşudur demek zordur, çünkü bütün cemiyet mensupları mason değildir. Talat Paşa, Cemal Paşa, Mithat Şükrü, İsmail Canbolat gibi isimler mason iken, Enver Paşa, Fethi (Okyar), İsmet (İnönü) gibi isimler mason değildir.

Masonluk sadece toplanma yeri olarak kullanıldı desek de mason olan cemiyet üyelerinin “dış telkinlerden” etkilenmemesi ve bir şekilde etki almamaları olanaksızdı. Makedonya bölgesindeki subayların yarısından fazlasının mason olduğu düşünülürse bu etki daha da net anlaşılır.

Ama şundan eminiz ki, burada toplananların çoğu gerçekten “vatan” için bir şeyler yapmak arzusuyla toplanmışlardı ve “vatan” kavramına aşırı düşkünlerdi. O günlerden günümüze “Her şey vatan için” sloganı kalmıştır.

İTTİHAT VE TERKKİ CEMİYETİ'NİN İÇİNDE SİLAHLI BİR FEDAİ ÖRGÜTÜ VAR MIYDI?

\ Tartışılan bir başka konu daha... İttihat ve Terakki içinde silahlı bir güç var mıydı?

İttihat ve Terakki tabii ki kendi başına bir silahlı topluluk değil, sonradan siyasi partiye dönüşmesi de bunu gösteriyor ama silah daha giriş faslından itibaren devrede; bakın daha girişte örgüte ihanet edilirse o kişinin öldürüleceği söyleniyor, demek ki silahlı bir güç olma iması var.

O dönemdeki gizli örgütlerin yapısına baktığımızda, bir şekilde silahlı eylemlerle alakası olduğunu ya da bir silahlı grubu olduğunu görüyoruz. İttihat ve Terakki de bunlardan farklı değildi. Kendisi bir silahlı güç olmasa da bu tür eylemlerde kullanılabileceği bir “fedai” örgütü oluşturmuştu ve farklı amaçlar için bu grup eylem yapacaktı.

Fedai grubu tamamen gizlilik içinde çalışıyor ve kimlerden oluştuğu tamamen gizli tutuluyordu. Cemiyet içindeki bu gizli gruptan birçok üyenin de haberi yoktu.

Aslına bakarsanız İttihat ve Terakki, milliyetçi ve Osmanlı'yı seven gençler tarafından kuruldu, onlara göre ülke kurtarılmayı bekliyordu ve birlerinin bunu yapması lazımdı. Zaten baktığımızda da ana amaçları yeniden Anayasa'nın yürürlüğe girmesi ve Meşrutiyet'tir. Sultan Abdülhamit'in hal edilmesi bile sonra düşünülüyor. Hatta Osmanlı saltanatına son vermek gibi bir fikir gündeme bile gelmiyor.

İttihat Terakki'nin şiddetle arzu ettiği şey Meşrutiyet'i geri getirmektir. 1908 yılının Mayıs ayından itibaren Manastır tarafındaki Üçüncü Ordu'da bir kıpırdanma başlar. O zaman Selanik, Manastır ve Kosova vilayetlerinden oluşan Vilayet-i Selase'nin umum müfettişi olan Hüseyin Hilmi Paşa bu durumu Saray'a bildirmiş ve bir ayaklanmanın yakın olduğunu belirtmiştir. Ancak unutmamak gerekir ki Hüseyin Hilmi Paşa da ittihat ve Terakki'ye yakın bir isimdir ve örgütün adını bildirmemiştir.

Bu kaynaşmanın süratle büyümesi, 3 Temmuz 1908'de Resneli Niyazi'nin 400 kadar adamı ile Resne'de dağa çıkması, İttihat ve Terakki mensubu diğer subayların onu takip etmesi ve Selanik Merkez Komutanı Nâzım Bey'e suikast girişimi gibi olaylar, Saray'ın da dikkatini çekmiş ve iki subay da bilgi vermek için çağırılmıştır.

Resneli Niyazi ve adamları

Sonunda Saray “alaylı” olduğu için “mektepli” subaylardan nefret eden Şemsi Paşa'yı Selanik'e gönderir. Ancak Şemsi Paşa burada cemiyet üyesi Atıf Bey tarafından vurularak öldürülür; sonradan yerine gönderilecek Tatar Osman Paşa da dağa kaldırılacaktır.

Artık olaylar durdurulamayacak bir durumdadır. Cemiyet'in Selanik'teki merkezinde bir toplantı yapılır ve geri dönüşsüz yola girilir. Bu arada Manastır'daki cemiyet üyeleri daha önce davranır, 23 Temmuz'da Meşrutiyet ilan ederek tehditkâr bir ifade ile Saray'a bildirirler, aynı gece toplanan Bakanlar Kurulu yani Vekiller Meclisi-Meclis-i Vükelâ çaresizdir. Sonunda Abdülhamit'in kerhen onayı ile Kanun-u Esasi yürürlüğe girer.

Böylece, 23 Temmuz 1908 tarihinde İkinci Meşrutiyet ilan edilmiş ve Osmanlı yeniden Meclis'e dayalı, meşruti rejime geçmiştir. Bu olay yabancı basın tarafından "Hürriyet'in İlanı" diye adlandırılır. Cemiyet de bu söylemi benimser. Artık "hürriyet" ilan edilmiştir. Bu olay aylarca kutlanır. Bu, cemiyetin büyük başarısıdır.

Meşrutiyet propaganda afişi

Tarihten biliyoruz ki Meşrutiyet'in ilanının üzerinden daha bir yıl bile geçmeden, 31 Mart Vakası patlak vermiş ve izleyen gelişmeler akabinde, Sultan II. Abdülhamit hal edilmiştir.

SULTAN ABDÜLHAMİT'TEN SONRA MASONLUK YİNE CANLANDI MI?

\\ Sultan Abdülhamit'in hafiye teşkilatından kurtulan masonlar yeniden çok uygun bir ortama kavuşmuşlardır diyebilir miyiz?

Tabii ki...

1880'lü yılların sonunda masonluk güçlenmişken, 1900'lü yılların başına geldiğimizde, Abdülhamit'in mason aleyhtarlığı kendini göstermiş, birçok locanın kapanmasını sağlamış, masonluk zorunlu bir uykuya yatmıştı. Bildiğimiz en önemli locaların (Ser, Proodos, L'Etoile du Bosphore gibi) artık üye bulamadığını, doğru düzgün toplantı yapamadığını görüyoruz.

Temmuz 1908'den sonraki "hürriyet" rüzgârları masonluğun da yeniden canlanmasını, farklı locaların da faaliyete geçmesini sağlamıştır.

Selanik'te İtalyan localarının hâkimiyeti varken, bu yeni dönemde Fransızlar daha atak davranmış ve hemen Ağustos 1908'de La Renaissance Locası'nı kurmuşlardı. Bu olay, bir büyük loca kurulması için heyecanı artırmıştı.

O dönemlerde, eski L'Etoile du Bosphore locası üyesi olan, Galatasaray Sultanisi öğretmenlerinden Marakyan'ın Fransız *Grand Orient* arşivlerindeki ifadeleri o günlerin masonlar arasındaki Fransız hayranlığını en iyi şekilde göstermektedir:

"Osmanlı Fransa'ya karşı sevgi duymaktadır. Her zaman yüceliğini koruyan Büyük Fransa, hak ve adaletin yanında olmuştur; Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik prensiplerinin

yerleşmesi için kanını son damlasına kadar feda etmiştir; bu nedenle yarattığı değerleri korumasını ve gerektiğinde bu değerler için savaşanların yanında yer almasını bilir. Birikimini ve gücünü cömertçe ortaya koymaktan çekinmez. [...] Yaşasın mason Fransa. Yaşasın masonluk. Yaşasın özgürlük. Bu haykırışlar locamızın sütunlarında sürekli yansıyacak sözler olacaktır. Zira halkımız Fransa'yı tanımakta ve sevmekte ve diğer Avrupa ülkelerinden üstün tutmaktadır.”

Meşrutiyet öncesi İtalyan localarına ilgi gösteren İttihatçılar ise Fransız locasına ilgi göstermemiş ve ulusal loca için çalışmaya başlamışlardır. Bu nedenle ilk iş olarak 1861’de kurulup kapanan Osmanlı Yüksek Şûrası’nı canlandırmak için kolları sıvayan masonlar, daha sonra 1880’de faaliyetlerine son veren, İskoç Riti’ne bağlı Şûra-ı Âli-i Osmani’yi canlandırmak için çalışmaya başlamışlardır.

Bildiğimiz adı ile Yüksek Şûra, Haziran 1909'da kurulmuş olur. Şûra'da Maliye Nazırı Cavit Bey, Mithat Şükrü (Bleda), Rıza Tevfik (Bölükbaşı), Hüseyin Cahit (Yalçın) gibi isimler vardır. Yüksek Şûra'nın kuruluşunun ardından üç derecede çalışan localar da kurulmaya başlanır. Yüksek Şûra'nın loca kurması tartışmalı olsa da "özel koşullar" nedeni ile bu kabul edilir.

Bu kuruluş kararında İskoç Riti kabul edilse de Fransız ve İtalya büyük localarının etkisi tartışmasızdır. Bu, zaman içinde daha da büyüyecek olan İskoç ve Fransız ritleri arasındaki çekişmenin de yolunu açacaktır.

1 Ağustos 1909'da ise çok daha önemli bir gelişme yaşanır, Beyoğlu'ndaki Hazzopulo Pasajı'nın lokal kısmında yedi loca

ile bir toplantı olur ve Türk masonluğunun merkezi olarak Türkiye Büyük Locası kurulur, Büyük Üstat ise Talat Paşa olacaktır. Loca birçok farklı yerde çalıştıktan sonra, Nisan 1929'da Beyoğlu Polonya Sokak'taki yerine taşınacak, belediye'deki üyeler bu sokağın adını Nuruziya olarak değiştirecektir. Masonluğun bu safhası 13 Ekim 1935 tarihinde Atatürk kapatana kadar devam edecektir. Bundan sonrası Türk masonluğunun ilginç tarihidir.

Burada önemli bir hususu daha belirtmek gerek, Atatürk'ün masonluk karşıtlığı daha İttihat ve Terakki yıllarından başlar. Cemiyetin 1909 yılındaki ikinci kongresinde Mustafa Kemal'in *"cemiyetin yasal ve açık bir siyasi parti haline gelmesi, masonlukla ilişkisinin kesilmesi, askerlerin siyasetten tamamen çekilmesi"* önerisi oldukça tepki çekecektir. Cemiyet içinde zaten pek sevilmeyen Mustafa Kemal bu önerisiyle daha da dışlanmış, hatta "mürteci" ilan edilmiştir.

İttihat ve Terakki içinden de masonluk bağlantısını eleştiren çok kişi olmuştur. Bu eleştirilerden, Miralay Sadık'ın "Siyonizm ve Masonluk" konulu bildirisi önemlidir. Çünkü bu bildiride, Filistin'de bir İsrail kurma planını, buna mason ve dönmelerin verdiği desteği açıklarken, aslında çok yaygın olan bir görüşü de dile getirmiştir.

ATATÜRK MASON MUYDU?

\\ Konuya biraz giriş yapmış olduk ama tarihimizin en çok tartışılan başlıklarından biri olduğu için bir kez daha sormak istiyorum. Atatürk mason olmuş mudur? Masonlara karşı nasıl tavır almıştır?

Bu konunun en yetkin isimlerinden biri olan Orhan Koloğlu ile senin programına katılmıştık. Koloğlu programda ısrarla böyle bir kayıt olmadığını söylemişti. Ancak böyle bir kayıt olmamasına rağmen, mason locaları Atatürk'ü bir mason kabul eder ve dış kaynaklı pek çok yazıda da Atatürk mason olarak anılır. Elbette bu söylemler Sultan Abdülhamit için bile mason diyenler tarafından kolaylıkla ortaya atılabilecek iddialardır. Amaç hem masonluğu yüceltmek hem de halkın liderine şüphe ile bakmasını sağlamaktır. Her iki durum da sadece masonların işine yarayacaktır.

Bence, o dönemde böyle bir moda olduğu için genç bir subay olarak bir toplantıya iştirak etmiş olması muhtemeldir. Zaten Atatürk'ün uşağı olan Cemal Granda'nın anılarında bu anekdot geçer. Granda'nın anıları ne derece muteberdir bilemiyorum ama bu hatıratı öne sürenler olduğu için bir kez daha görmekte fayda var. Bundan sonrasını Granda'nın anılarında geçtiği haliyle, Atatürk'ün kendi ağzından okuyalım:

“Bir zamanlar ben de mason olmuştum. Bir gün bir arkadaşım beni alıp Beyoğlu'ndaki mason cemiyetine götürdü. Daha ne olduğunu anlayamadan kendimi büyük bir

cemiyetin içinde buldum. Mermer merdivenlerden büyük bir salona indik. Orada yüzlerini görmediğim birtakım kişiler vardı. Bizi buyur edip oturttular, kahveler sundular, hal hatır sordular. Orada fazla kalmadık, tekrar merdivenlerle daha da aşağıya indik. Bir öncekinden daha geniş bir salonda bulduk kendimizi. Salonda büyük bir kalabalık toplanmış, kılıklı bir tören yapıyordu. Bu işleri daha önceden bildiğini anladığım bir arkadaşım beni kolumdan tutmuş, devamlı ne yapmam gerektiğini anlatıyordu. Kılıçların arasından geçip kutsal bir kitaba el bastık. Bütün bunlar olup bittikten sonra dışarı çıktık. İçeride çok sıkılmıştım. Bu olaydan sonra bir daha ne o binaya gittim ne de oradakilerle karşılaştım. Şimdi gitsem arasam o binayı belki de bulamam. İşte benim masonluğum bundan ibaret.”

Atatürk masonluğa olan tepkisini sadece İttihat ve Terakki kongresinde değil, o zamanın büyük üstadı Mim Kemal'e de belirtmiştir; hatta onun yanlış düşündüğünü açıkça söylemiştir. Zaten mason localarını da kapatarak bu konuya son noktayı koymuştur.

MASONLAR OSMANLI'DA HANGİ NOKTALARA SIZABİLDİ?

\ Hep dillendirilen bir konu da masonların İttihat ve Terakki ile birlikte yönetimi ele geçirdiği. İttihat ve Terakki Osmanlı Devleti'nin yönetimine nasıl geldi? Ve onlarla beraber masonlar ülke yönetiminde söz sahibi oldu mu?

Aslında Meşrutiyet'in ilanı ile İttihat ve Terakki bir anda yönetimi ele geçirmiyor, bu hep yanlış bilinen bir konudur. Düşünüldüğünün aksine, ilk kurulan hükümetin sadrazamı Küçük Sait Paşa hiçbir şekilde cemiyet yanlısı olmamıştır. Hatta cemiyetten onu görmeye gittiklerinde olabildiğince aksi konuşmuş ve Şeyhülislam, Bahriye Nazırı, Harbiye Nazırı gibi önemli görevlilerin padişah tarafından seçileceğini belirtmiştir; arada tartışma bile çıkmış ve cemiyet buna kesin karşı olduğunu belirtmiştir. Sonunda arada sıkışan Sait Paşa istifa etmiş ve yerine geçen Kâmil Paşa hükümeti kurmuştur. İngilizlere yakın olan Kâmil Paşa da cemiyete yakın olmak bir yana, karşısındadır. Bu bağlamda tarih profesörlerinin İttihat ve Terakki'nin 1908'de darbe ile iktidar olduğunu söylemesi yanlıştır.

Tabii bu arada İttihat ve Terakki'ye karşı olan muhalefetin de büyüdüğünü unutmamak gerek. Özellikle tanıdığımız isimlerden Prens Sabahattin ve Said-i Nursi, cemiyete muhalif olan başlıca isimlerdendir. Bu dönemde ayrıca Meşrutiyet karşıtı ayaklanmalar da olmuştur.

Halıcılar Camii müezzini Kör Ali'nin yüze yakın kişiyle Yıldız Sarayı'na yürüyüp Meşrutiyet'in kaldırılmasını istemesi, Üsküdar'da Yeni Cami imam vekilinin karagöz kahvelerini ve tiyatroları basması, bir yandan İttihat ve Terakki anlayışına karşı gerçekleşen eylemlerdir.

Burada altını çizeceğimiz konu İttihat ve Terakki'nin bu dönemlerde tam iktidar olamamasıdır. Sultan Abdülhamit bunu bir şekilde devamlı engelliyor, büyük olasılıkla güvenmiyor ve masonik bağlantıdan hoşlanmıyordu. Daha önce bahsettiğimiz masonluk tepkisi de çığ gibi büyüyordu.

Masonlara gelince, Fransız *Grand Orient* arşivlerine baktığımızda, "İttihat ve Terakki Hakiki Dostları" adında bir loca bile görüyoruz. Hatta bu loca 1910 Siotis raporuna göre bazı karışıklıkların da merkezi olmuştur:

“Bütün bu uyumsuzluk ve kıskırtmaların hedefi Osmanlı Büyük Locası’na bağlı çalışan ‘İttihat ve Terakki Dostları Locası’nı ön plana çıkartmak ve bu locayı İstanbul’da Fransızca çalışan tek loca haline getirmektir. Böylece Fransız masonluğunun büyük prestijine sırtlarını dayamak istemektedirler; bu doğrultuda saman altından işlerini yürütürlerken, Osmanlı Büyük Doğusu’nda bir çekiç darbesi ile yüksek derecelere sahip olmayı da başarmaktadırlar; masonik bilgileri yeterli olmadığından, kendilerini yönetilmeye adamakla yetinirler.”

Bu arada, İttihat ve Terakki’nin mason locaları içinde olmasından rahatsızlık duyanların arasına Fransız masonları da eklenmiştir. Nitekim Renaissance Locası’nın Ermeni tehciri ile ilgili olarak Fransız *Grand Orient* ile yaptığı yazışma Ermeni iddialarının kullandığı bir belge olması açısından da önemlidir:

“Bildiğiniz gibi, Osmanlı Büyük Doğusu’nda yer alan herkes Müslüman olmayanlara karşı az ya da çok soykırım, katliam gibi olaylara karışmıştır; bu acı olayların içinde Talat’ın başkanlığında yer alan şimdiki Büyük Üstat Cavit Bey de bulunmaktadır. Bu nedenle locamız Renaissance, Türk locaları ile hiçbir surette ilişkiye girmek istememektedir. Bu konudaki görüşünüzü bildirmenizi istiyoruz; ancak düşüncemiz Fransız Büyük Doğusu’nun bir katiller topluluğunu düzenli bir masonik güç olarak tanımayacağı doğrultusundadır. [...] Nitekim Osmanlı Büyük Doğusu’nun, İttihat ve Terakki Komitesi’nin bir şubesi gibi çalışmakta olduğunu bildiğinizi umuyorum; komitenin amacı bu yolla dünya masonik camiasının desteğini sağlamaktır.”

Yine de İttihat ve Terakki güçlenmeye devam etmiştir. İstanbul'da milletvekili seçimleri 11 Aralık 1908'de yapılmış, İttihat ve Terakki ezici bir çoğunlukla milletvekili çıkartmıştır. Meclis, 17 Aralık 1908'de törenlerle ve "Teşrif-i Hümayun" ile açılmış, Sultan Abdülhamit, Hamidiye Marşı eşliğinde gelmiş ve Nutku Hümayun başkâtip tarafından okunmuştur.

İttihat ve Terakki bu seçim başarısına rağmen iktidar olamamıştır. Kâmil Paşa hükümetinde temsilcileri yoktur ve Kâmil Paşa hükümeti düşmeden de olamayacaktır.

İttihat ve Terakki 13 Şubat 1909 tarihinde Kâmil Paşa hükümetini düşürmeyi başarır ve Hüseyin Hilmi Paşa yeni hükümeti kurmakla görevlendirilir. İttihat ve Terakki Hüseyin Hilmi Paşa hükümetine bakan verirken, içte ve dışta bütün muhalefetin hedefi olmayı da engelleyememişlerdir. Prens Sabahattin gibi muhalifler İstanbul'a dönerken, halk arasında da İttihat ve Terakki'nin şeriat karşıtı olduğu fikri hızla yayılmaktadır.

Hüseyin Hilmi Paşa

Osmanlı Devleti'nin son devrinde sadrazam olmuş, sonrasında ise Viyana Sefiri tayin edilerek uzaklaştırılmış olan Hüseyin Hilmi Paşa'nın, o dönemi gözlerimizin önüne seren bir mektubu var. Bu mektubu Osmanlı arşivlerinde araştırmacı olarak görev yapan Sinan Çuluk hem sadeleştirmiş hem de yayımlamıştı. Ondan nakledelim. Osmanlı'nın son vakanüvisi, Meclis-i Âyan'ın saygın üyesi Abdurrahman Şeref Efendi'ye 5 Mayıs 1913 tarihinde Viyana'dan göndermiş. Balkan Savaşı'nda kaybedilen topraklar ve on binlerce canın acısı tazeyken yazılmış:

“Üç dört senedir takip ettiğimiz sıkıntılı, çıkmaz yolda inat-tan vazgeçip ılımlı, akıllı politikalara yapışmazsak, memleketin geri kalanının da geleceği karanlıktır. Bize Anadolu'da on beş yirmi senelik bir mühlet takdir olunuyor. Akıl ve hikmet çevresinde hareket edip idareyi iyileştirebilir, memleketin imarında bir başarı gösterebilirsek, bize biçilen ömrü Allah'ın yardımıyla ebedi kılmak mümkündür. İç karışıklıklar ve çekişme uzayıp

gider de içe ve dışa güven telkin edecek, ıslahatları hazırlayıp uygulayacak, her anlamda muktedir olacak bir hükümet kurulamazsa, Kürdistan, Suriye ve Irak gibi büyük parçalarımızın Osmanlı idaresindeki ömrü on beş yirmi seneden önce de bozulur. Hafız-ı Hakiki bize o uğursuz günleri göstermesin. Âmin.”

Bir kez daha tekrar edelim. II. Meşrutiyet ilanı ile birlikte İttihat ve Terakki iktidar olmamıştır, hükümete adam vermemiştir. İttihat ve Terakki ancak Hüseyin Hilmi Paşa hükümeti ile iktidarda söz sahibi olmuştur. Bu bilgileri neden tekrarlıyorum, çünkü o günlerde de günümüzde de halk üzerindeki algı çok önemli. Halk her konuda İttihat ve Terakki'yi suçlamıştır. İttihat ve Terakki'nin suçu var mıdır, vardır ama birçok noktada hedef şaşırmış, başka suçlular hep gizli kalmıştır.

İşte İttihat ve Terakki'ye günden güne artan muhalefetin sonucu 13 Nisan 1909'da gerçekleşen 31 Mart Vakası olacaktır. Burayı iyi bilmek gerek.

31 Mart olayında önde görülen ve “İttihad-ı Muhammedi Cemiyeti”ni kuran, *Volkan* gazetesi sahibi Derviş Vahdeti de aslında bir İttihat ve Terakki muhalifidir. Öte yandan Vahdeti'yi destekleyen bir isim de İttihat ve Terakki'yi “hükümet içinde hükümet” olmakla suçlayan Rıza Nur olmuştur.

Dikkat edin, İttihat ve Terakki daha tam iktidar olmadan bile, karşısında bu kadar büyük bir muhalefeti yaratabilmiştir; bu aslında Tanzimat'tan beri gelen bir birikimin, Batılılaşmaya karşı olan tepkinin sonucudur. Çünkü İttihat ve Terakki bu bağlamda, daha seküler bir yaşam tarzı ile Osmanlı otoritesinin karşısında bir güç olarak görünüyordu.

Sonunda 31 Mart olayı patlak verdiğinde, Vahdeti'nin kıskırtmalarının dışında, olaylar askeri kışladan İstanbul'a getirilmiş “Avcı Taburu” erleri arasında başlamıştır; hatta bu erler mektepli subayları da şehit etmişlerdir. İttihat ve Terakki'ye

kesin tavır alan askerler Sultan Abdülhamit'e bağlılıklarını sunmuşlar, Sultan da onları selamlayarak bunu kabul etmiştir. Abdülhamit'in kabul ettiği bununla sınırlı kalmaz, hükümeti değiştirir ve "Affı Şahane" denilen genel af ilan eder. Ancak isyancılar daha da ileri giderler, Pera'da Batı tarzı giyimli erkeklerle ve kadınlara saldırırlar, subay öldürmeye devam ederler, hatta Asar-ı Şevket Zırhlısı Kaptanı Ali Kabuli Bey, kendi erleri tarafından Abdülhamit'in gözleri önünde öldürülür.

Hareket Ordusu

Çantalı subay: Mustafa Kemal

Bundan sonrası malumdur, Selanik'ten Hareket Ordusu'nun gelmesi ve olayları bastırması. Bu arada yine önemli bir ayrıntıyı atlamayalım. Hareket Ordusu Selanik'ten hareket ettiğinde Kurmay Başkanı Mustafa Kemal'dir, ordu Yeşilköy'e geldiğinde bu görevi Enver Paşa'ya devretmiştir.

31 Mart olayı ile ilgili olarak her zaman yanlış anlaşılan bir konu daha vardır. Hareket Ordusu gidip Padişah'ın hallini gerçekleştirmez. Ordunun İstanbul'a hâkim olmasından sonra Meclis-i Mebusan toplanır ve bu karar Meclis'te oybirliğiyle alınır. Ve Abdülmecit Efendi'nin tablosundaki gibi Sultan Abdülhamit'e tebliğ edilir.

Sultan Abdülhamit'e olan muhalefet sadece İttihat ve Terakki'den gelmemektedir. O dönemde yaşayan pek çok aydın da Sultan'ın politikalarını beğenmemektedir. Osmanlı içinde yaşayan gayrimüslim unsurlar ve yabancılar da Abdülhamit'e karşıdır. İttihat ve Terakki, Abdülhamit'e karşı bir örgüt olarak kurulmuştur, bu doğrudur; ancak beraber oldukları masonlarla daha da katı muhalif olmuşlardır. Kara propagandanın dozunun nasıl yüksek olduğuna dair bir fikir vermesi açısından, Renaissance Locası kurucularından Ermeni kökenli bir mason olan Michel Nora Dunkyan'ın ifadelerini okuyalım:

“İstanbul'da her tarafta öldürülen insanlar yanında gerçekten de korkunç bir yaratık olan Abdülhamit, Hristiyanlara ve Jöntürklerle karşı acımasız katliamlar düzenlemiştir. Esasen caddelerin kana boğulduğu o karmaşık günler içinde, Abdülhamit'in karşıdevrim gidişatı ya da işlenen cinayetler gibi olaylara ayıracak pek zamanı yoktur; onun tek düşüncesi, giderek avuçlarının içinden kaymaya başlayan mutlak iradesinin yeniden ele geçirilmesi, padişahlık tahtında eskisi gibi hüküm sürmesidir.”

Hareket Ordusu komutanları, önde ortada Mahmut Şevket Paşa ve arkada Enver Paşa ile İsmet Bey (İnönü)

Abdülhamit'in yerine, 65 yaşında tahta geçirilen Sultan Reşat, yani V. Mehmet ise, İttihat ve Terakki yönetimine karşı koyamayan, cemiyetin gölgesinde kalmış, yumuşak başlı bir padişattır. V. Mehmet önce farklı bir sadrazam atasa da, cemiyetin de baskısı ile Hüseyin Hilmi Paşa ile devam edilmiştir.

Burada hep atlanan çok önemli bir konuya değinmek gerekir. O da 8 Ağustos 1909 tarihinde yapılan Kanun-u Esasi değişiklikleridir. Bunlardan en önemlisi artık padişah yetkilerinin çoğunun Meclis'e devredilmesi ve padişahın sembolikleşmesidir. Bu değişikliklerle, padişah Meclis başkanını bile seçemez olmuştur. Bir başka deyişle, artık padişah iktidarını kaybetmiştir.

Bu arada İtalyanlar Trablusgarp'a çıkmış ve Osmanlı'yı Afrika'dan atmak için harekete geçmişlerdi. Hükümetin yapabileceği hiçbir şey yoktu, tek yol direniş idi; genç subaylar ise direnişe katılmayı ve savaşmayı arzuluyordu. Bu subaylar arasında Genç Kolağası Mustafa Kemal de vardı. Nihayet Harbiye

Nezareti'nin de göz yumması ile Mustafa Kemal beraberinde Yakup Cemil Bey ve bir grup arkadaşıyla 15 Ekim 1911'de Trablusgarp için yola çıktı. Bu arada Mustafa Kemal'in belki de İttihat ve Terakki ile bağlarını iyice zayıflatacak bir olay da cereyan etmişti. Direnişe katılacak subaylar yol parası ve ihtiyaç temini için İttihat ve Terakki Genel Merkezi'ne müracaat etmişlerdi ancak bu istekleri reddedilmişti. Bu olay büyük bir düş kırıklığı yaratmış ancak Mustafa Kemal'in verdiği senet karşılığı borç alarak yola çıkmışlardı.

Mustafa Kemal Trablusgarp'ta

1912 yılına geldiğimizde ise, İttihat ve Terakki'ye karşı olan muhalefet birleşmiş ve "Hürriyet ve İtilaf" adını almıştır. Zaman içinde ise, bu hareket partileşmiş ve İttihat ve Terakki üzerinde ciddi bir baskı kurmaya başlamıştır. İşte bu noktada İttihat ve Terakki yeni bir siyasi manevra ile Meclis'i feshettirmiş ve seçimlere gidilmiştir.

28 Nisan 1908'de V. Mehmet'in tahta çıkışının ilanında bando

Osmanlı tarihinde, günümüze kadar gelecek darbe geleneğinin en önemli olaylarından Babiâli baskını, işte bu ortamda olmuştur.

OSMANLI'DA HÜKÜMET DEVİREN İLK KANLI DARBE: BABİÂLİ BASKINI

\ Döneme daha yakından bakarsak, Balkan Savaşları'nda İttihatçı subayların denetimi altında olan ordu ağır yenilgiler alıyor. Balkanlardan gelen on binlerce Müslüman mülteci İstanbul sokaklarını doldurmuş bitap haldeler. Hürriyet ve İtilaf Fırkası İttihatçılara karşı yoğun bir muhalefet sürdürüyor. Padişah da sadrazamlığa Kâmil Paşa'yı getirmiş durumda. Babîâli baskını böyle bir ortamda gerçekleşiyor, neler yaşanıyor?

Daha önce de söylediğimiz gibi, İttihat ve Terakki perde arkasında olsa da o dönemde tam iktidar olamamış, Meclis devamlı bir tartışma ve anlaşmazlık yeri olmuştur.

Öte yandan bu durumdan ve 3 Temmuz 1910'da çıkarılan "İtilaflı kilise, mektep ve mukaddes yerlerde hangi unsurun nüfusu çok ise ona aittir" esasını kabul eden Kiliseler Kanunu'ndan yararlanmak isteyen Balkan devletleri kendi aralarında anlaşmaya başlıyor ve Osmanlı Devleti'nin ekonomik ve siyasi zayıflığından yararlanarak başkaldırıyorlardı.

Bu arada Arnavutluk'ta çıkan isyanı bastırmak üzere oraya asker gönderilmişti ancak bunların arasında İttihatçıların politikasına muhalif subaylar vardı ve bunlar, "Halaskâran-ı Zabitan" adını verdikleri bir grup kurup dağlara çıktı.

18 Temmuz günü “Halaskâran-ı Zabitan” grubu bir bildiri yayımladı ve şöyle dedi:

“Ordu siyasetin dışında kalmalı, Meşrutiyet yalnız sözle değil, samimi şekilde korunmalı, hükümet iktisadi kalkınmaya önem vermelidir. Fakat bunun için namuslu ve tarafsız kişilerden oluşacak yeni bir kabine kurulmalıdır. Ayrıca siyasi partilerde, mülki memuriyetlerde görev alan bütün subaylar orduya dönmeli ve yalnız askerlik mesleğini yapmalıdır.”

Bu bildirinin akabinde Gazi Ahmet Muhtar Paşa Sadaret'e getirildi. Ayrıca Halaskâran-ı Zabitan grubunun istediği Nâzım Paşa da Harbiye Nezareti'ne atandı.

Balkan Savaşları'nın da getirdiği karışıklık ortamı ile Ahmet Muhtar Paşa hükümeti istifaya zorlanarak yerine Kâmil Paşa hükümeti kuruldu.

Bu olaylar Enver Paşa'ya istediği ortamı sağlamıştı, yanına güvendiği adamları alarak Babıâli'ye doğru yola çıktı, halktan da katılanlarla birlikte Babıâli'ye geldiler. O sırada bakanlar toplantı halindeydiler. Harbiye Nazırı Nâzım Paşa baskıncılara karşı koymaya kalkınca, fedai Yakup Cemil tarafından vurularak öldürüldü. Sadrazam'a milletin kendisini istemediğini söyleyerek, Kâmil Paşa'yı zorla istifa ettirdiler.

İşte bu baskından sonra, İttihat ve Terakki artık baştaydı ve I. Dünya Savaşı mağlubiyetine kadar ülkeyi tek partili bir rejimle yönetti. Enver Paşa, Talat Paşa ve Cemal Paşa üçlüsünün egemen olduğu bu yönetim, Sadrazam Sait Halim Paşa ile birlikte, önceden yapılmış planlarla zayıflatılmış ve bir rotaya sokulmuş ülkeyi çaresizce felakete götürecektir.

*Nâzım Paşa'nın öldürülmesini "İstanbul'da Bir Darbe"
başlığı ile veren Le Petit Journal*

OSMANLI'NIN SON SAVAŞI: BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI

OSMANLI'YI KİMLER SAVAŞA SÜRÜKLEDİ?

\\ Osmanlı'nın I. Dünya Savaşı'na girişini, tam da şu cümlelerle öğrendik: “İngiliz donanmasından kaçan Alman *Goeben* ve *Breslau* adlı iki gemi Osmanlı'ya sığındı. Ve İngilizlerden kaçan bu gemilere Osmanlı bayrağı çekildi, Yavuz ve Midilli adını alan gemilerle Rus limanları topa tutuldu. Bu olay Birinci Dünya Savaşı'na girmemize neden oldu.” Gerçekten bu kadar basit bir oldubittiyle mi savaşın içinde bulduk kendimizi?

Osmanlı İmparatorluğu, resmi olarak 30 Ekim 1914 tarihinde savaşa girmiştir. Resmi savaş ilanına kadar geçen olaylar ise savaşa nasıl girdiğimizi gözler önüne sermesi açısından çok önemlidir.

Enver Paşa başta olmak üzere, İttihat ve Terakki yöneticilerinin Almanya ilgisini zaten biliyoruz ancak İttihat ve Terakki yönetimi Almanların yanında savaşa girmeden önce, İngiltere, Fransa ve Rusya'ya ittifak çağrısı yapmış, ancak olumlu bir yanıt alamamışlardır. Bu nokta çok önemlidir. İttihat ve Terakki hükümeti savaşa gözü kapalı bir şekilde Almanların yanında girmemiş, olabildiğince tarafsız kalmaya çalışmış ve İngiltere başta olmak üzere ittifak arayışlarına girmiştir. Ancak İngilizler, Osmanlı'yı Almanların yanına sürükleyecek her türlü hamleyi yapmış ve Osmanlı kaçınılmaz olarak Almanlarla anlaşmıştır.

Osmanlı'yı bu savaşa sokan olaylar silsilesi önemlidir ve oynanan oyunun izlerini vermektedir.

Savaş çıktığında, İngiltere'de Liberal Parti'nin iktidarda olduğunu unutmamak gerekir. Daha önce iktidarda olan Muhafazakâr Parti, Osmanlı'nın toprak bütünlüğüne önem vermiş ve Berlin Kongresi'nde de bunu savunmuş bir partidir. Ancak İngiltere'de siyaset değişmektedir. Hegemonik güçler, Liberal Parti'yi kullanarak, planlarını daha iyi uygulayacaklarının farkına varmışlardır. Özellikle Kudüs'ü elde etmenin yolu Osmanlı'yı yok etmekten geçmektedir ve Rothschild ailesi ile dirsek temasında olan ve finanse edilen Liberal Parti bunu çok iyi bilmektedir.

1905 tarihinde iktidara gelen liberal hükümet büyük değişikliklere gitmiş, hatta Lordlar Kamarası'nın yetkilerini de kısıtlamıştı. Hükümetin Almanya'yı her alanda rakip görmesi kuşkusuz I. Dünya Savaşı'nda belirleyici olacaktı. Zaten Anglosakson/Germen çatlağı o kadar büyümüştü ki, savaş kaçınılmazdı. Savaş tetikleyen de Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Veliahdı Ferdinand'ın bir Sırp öğrenci tarafından öldürülmesi oldu.

Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Veliahdı Franz Ferdinand ve karısının öldürülmesi. Veliahdın karısına son sözleri "Ölme sevgilim, çocuklarımız için yaşa" olmuştu ama eşi de hastaneye giderken yolda hayatını kaybetti. 28 Haziran 1914

İngiltere'deki liberal hükümet, Osmanlı'yı sadece sömürecek bir yer olarak görmüş ve ömrünü tamamladığına inanmıştır. Liberal oldukları kadar emperyalizmi de benimseyen bu parti görünüşte Osmanlı'nın baş düşmanıydı ve topraklarını işgal etmeyi çok önceden planlamıştı. Aslında, liberal hükümeti bu fikre iten de, İngiltere'de işleyen bir plandı. Balfour Deklarasyonu'na giden yolda, Kudüs için işleyen planın önündeki en önemli engel Osmanlı Devleti idi. Bu nedenle artık ortadan kaldırılması ya da Anadolu'ya hapsedilerek güçsüzleştirilmesi gerekiyordu. Bu planı da en iyi işletecek kişi aslında o zaman hükümette yer alan David Lloyd George idi. Lloyd George, 1908 hükümetinde Maliye Bakanı iken, hükümet düşünce, Muhafazakâr Parti ile anlaşıp 6 Aralık 1916'da Başbakan olacak ve savaşın kalan kısmı ile barış görüşmelerini yürütecekti. Tam anlamıyla Türk düşmanı olan Lloyd George, Anglosakson Şövalye ekolünün düşüncelerini izleyecek, hatta Filistin'le ilgili görüşmelerde danışmanlara bile kulak asmayarak, kendisinin her şeyi Tevrat ve İncil'den bildiğini söyleyecektir. İşte Osmanlı için böyle tehlikeli biri hem savaşı hem de İstanbul'un işgalini yönetecektir.

\\ Ancak bu süreçte Enver ve Talat Paşalar hükümetten gizli görüşmeler gerçekleştiriyorlar ve bu gizli toplantılar sonucunda Almanya ile 2 Ağustos 1914'te ittifak antlaşması imzalıyorlar.

Talat Paşa anılarında bu toplantıyı şöyle anlatır:

“Bu sırada Sadrazam Sait Salim Paşa bir gün, Elçi Von Wangenheim'in Almanya'nın Türkiye'ye eşit şartlar altında bir antlaşma yapmak istediğini kendisine açmış olduğunu bize bildirmek üzere Enver Paşa'yı, Halil Bey'i ve beni yanına çağırdı.

Bizim görüşlerimizi sordu. Hepimiz şu kanıdaydık ki, varlığını koruyabilmesi için Türkiye'nin böyle bir Avrupa devleti ile antlaşma yapması gerekli idi ve Türkiye ancak bilim, sanat, sanayi ve ticaret bakımından bu derece ilerlemiş bir devletin yardımıyla kendi varlığını ve gelişmesini bilirdi. Sadrazam görüşmeleri bizzat yönetmek istediğini bildirdi ve bu meseleyi gizli tutmamızı rica etti. Henüz resmi ve belirli bir teklif olmadığından, öteki arkadaşlara hiçbir şey söylenmemesi isteğini bildirdi. Biz hemen, bu teklifin bir savaş tehlikesinden doğmuş olduğunu anladık. Bir devletin zayıf Türkiye'yi kendi bağlaşıkları arasına almak istemesi için bu derece önemli bir sebebin var olması gerekeceğini de tabii buluyorduk. Fakat bizim düşüncemiz bir savaşın çıkmayacağı ve bizim de, bir kere bu antlaşmaya girmekle, artık devletimizi her türlü tehlikeden korumuş olacağımız yolundaydı. Antlaşma sonunda belirli bir şekil aldı ve sadrazam ile Von Wangenheim tarafından imzalandı.”

Divan yargılamalarında ise, Sait Halim Paşa bu durumu reddedecektir.

Divan iddianamesinden nakledelim: “Eski Sadrazam Sait Halim Paşa, seferberliğin başında, yalısına çağırdığı genel merkez üyelerine savaşa katılmak pek tehlikeli olduğu ve devlet için en iyi durumun tarafsızlık olduğu hakkında açıklamalar yapmış ve kanıtlar göstermiş olduğu halde, kabul ettiremediğinden savaşa katılmış olunduğunun Meclis-i Mebusana verdiği ifade tutanaklarından anlaşılması” söz konusu olacaktır.

Bu toplantıya katılmayan Cemal Paşa ise *Hatırat*’ında üzüntüsünü belli etmiştir. Buna göre 23 Temmuz milli bayram kutlamalarında Alman Sefiri Von Wangenheim, Osmanlı ile müttefik olma arzusunu ilk Cemal Paşa’ya bildirmiştir. “Milletim ve ordusu hakkındaki takdirlerinden dolayı sefire teşekkür ederken Alman-Türk müzakerelerinden zerre kadar haberim yoktu”

diyen Cemal Paşa, birkaç gün sonra, yolda bir arabada giden Enver Paşa, Talat Paşa ve Halil Bey'e tesadüf eder. Arabanın Sadrazam Sait Halim Paşa'nın konağının tarafından gelmesinden şüphelenir ama daha sonra Enver Paşa'ya telefon açtığında Enver Paşa bir şey demez. Sonunda Sait Halim Paşa Cemal Paşa'yı çağırır ancak Cemal Paşa yolda yağmurdan dolayı geç kalır ve vardığında Sait Halim Paşa "Almanya hükümeti bize ittifak teklif etti, biz de bunu memleket menfaatlerine muvafık telakki ettiğimizden bugün bu ittifaknameyi Sefir Wangenheim ile beraber imza ettik" der ve konu böylece kapanır.

Enver Paşa ve II. Wilhelm

Yani anlaşılan ittifakı imzalayanlar bunu memleket yararına yaptıklarına inanmışlardır. Ama bu ittifakın Osmanlı açısından çok ağır bedelleri olmuş ve bunu herkes ödemiştir.

Bu ittifak antlaşması aslında savaşa giriş kararı değildir ancak antlaşmanın bir maddesinde Rusya'nın müdahil olması durumunda, Osmanlı Devleti'nin Almanya yanında savaşa gireceği şartı mevcuttur.

Almanya ile ittifak antlaşması yapıldığı sırada önemli bir olay gerçekleşir. Osmanlı'nın İngiltere'ye siparişini verdiği ve inşası biten *Sultan Osman I* ve *Sultan Reşat* gemilerini teslim almak üzere Rauf (Orbay) Bey başkanlığında bir heyet ve mürettebat İngiltere'de iken, İngiliz hükümeti bu iki gemiye el koyar ve bunların Almanya'ya karşı kullanılacağını açıklar. Bedeli ödendiği halde el konan bu gemilere karşı hiçbir şey yapılamaması büyük şok yaratır. Hatta İstanbul'da gösterilere neden olur.

Tambu olayın üzerine, Harbiye Nazırı Enver Paşa, Almanya'nın İstanbul Büyükelçisi Hans von Wangenheim ve Alman Askeri Heyet Başkanı Otto Liman von Sanders farklı bir gündemle toplanmışken, Alman gemileri *Goeben* ve *Breslau*'nun İstanbul'a gelmesi konusunda anlaşılır. Gemiler Tuzla'ya geldiklerinde, hükümet gemileri satın aldığını açıklar ve gemilere "Yavuz" ve "Midilli" isimleri verilir. 9 Eylül 1914'te Osmanlı Donanması Birinci Komutanlığı'na getirilen Amiral Souchon, Enver ve Cemal Paşaların izni ile Karadeniz'e çıkar ve *Yavuz* ve *Midilli* dahil 11 parçadan oluşan Osmanlı donanması ile 29/30 Ekim gecesi Odessa, Sivastopol ve Novorossisk limanlarını bombalar ve Rus gemilerini batırır. Bir daha tekrarlayayım, sadece kaçan iki Alman gemisi değil, Osmanlı donanması da Rusya'yı bombalamıştır.

Yani özetle olay tamamen Enver ve Cemal Paşaların kontrolü altındadır. Ve bu hareketle savaşa dahil olunduğunu çok iyi bilmektedirler. Kim bilir belki de olayların akışında başka şansları olmadığını düşünmüşlerdir.

Bundan sonrası çok bilindik bir tarih ve Osmanlı'nın I. Dünya Savaşı yılları. İsteyen okuyucu bunları birçok tarih kitabından okuyabilir.

ANADOLU TOPRAKLARI NASIL PAYLAŞILDI?

\\ Birinci Dünya Savaşı sırasında olan en önemli olaylardan biri Sykes-Picot Antlaşması, yani gerçek adıyla Anadolu Antlaşması. Osmanlı'yı paylaşmak için bir araya gelen ülkeleri ve hedeflerini unutmamak gerekiyor. Osmanlı'yı yok etmek için kimler başımıza üşüşmüş durumdaydı?

İttihat ve Terakki hükümeti, durumu kurtarmak için savaşa girdiğini düşünedursun, Avrupa ve Rusya, Osmanlı topraklarını paylaşmak için hesaplar peşindeydi. Aslında egemen güçlere göre Osmanlı çoktan bitmiş, geriye sadece mirasını paylaşmak kalmıştı. Hatta İtalya İtilaf Devletleri'nin yanında savaşa katılınca ona da Osmanlı topraklarından bir pay verilmiş, bu da 26 Nisan 1915'te Londra Antlaşması ile karara bağlanmıştı.

İstanbul üzerinde en çok emeli olan ülke kuşkusuz Rusya'dır. Bu durum Petro'dan itibaren değişmemiştir. İngiliz ve Fransızlar Osmanlı'ya saldırır, Ruslar İstanbul konusunda ısrarcıdır, Fransızlar da güney bölgeleri peşindedir.

Sonunda Osmanlı topraklarını paylaşmak için İngiltere ve Fransa masaya otururlar. Fransa adına Charles François Georges-Picot, İngiltere adına da Sir Mark Sykes bu görüşmelere katıldığı için 26 Mayıs 1916'da imzalanan bu antlaşmaya Sykes-Picot Antlaşması denmiştir ama gerçekte bu antlaşmanın adı *Asia Minor Antlaşması*, yani Anadolu Antlaşmasıdır; bir başka deyişle Anadolu topraklarının paylaşılması antlaşmasıdır. Bu antlaşma çok önemlidir, buna göre Adana, Antakya, Suriye kıyıları ve Lübnan Fransa'ya bırakılmıştır. Suriye'nin diğer bölgeleri ile Musul'da Ürdün'ü de kapsayan bir Arap krallığı kurulacaktır ve bu krallık İngiltere ve Fransa koruyuculuğunda olacaktır ve son

olarak Filistin'de Rusya, Fransa, İngiltere ve Şerif Hüseyin'in kararlaştıracığı uluslararası bir yönetim kurulacaktır. Daha sonra bu devletlere, pay almak isteyen İtalya da katılacaktır ve 17 Nisan 1917 Saint-Jean de Maurienne Antlaşması ile İzmir, Aydın, Antalya ve Konya İtalyanlara bırakılmıştır.

Dikkat edin, Asia Minor Antlaşması, 26 Mayıs 1916'da, yani Kut-ül Amare zaferinden birkaç gün sonra imzalanmıştır. Aslında gizli gerçekleştirilen bu antlaşma Bolşevik İhtilali'nden sonra Rusya'nın vazgeçmesi ile Troçki tarafından kamuoyuna açıklanmıştır.

Burayı da unutmayın: Asia Minor Antlaşması Osmanlı'nın kaderini belirlemiştir ve bu planı Anglosakson ekolü, Fransızlarla birlikte yapmıştır. Planın bu parçası geri kalanı belirleyecek ve Sevr Antlaşması'na kadar giden yolu açacaktır. Şövalyelerin akli hâlâ bu antlaşmada kalmıştır ve bir gün gerçekleştirmenin yollarını arayacaklardır.

\\ O kadar vahşi planlar devrede ki, Birinci Dünya Savaşı'nın bile sadece Osmanlı'yı parçalamak için çıkarıldığını düşünüyor insan. Osmanlı'nın kesin yenilgisiyle neticelenen savaştan sonra neler oluyor?

Osmanlı Devleti'nin kesin yenilgisi ve ağır koşullarla antlaşma imzalaması doğal olarak İttihat ve Terakki'nin kötü yönetimine mal edilmiştir.

Öte yandan baktığımızda, yetkileri kısıtlı olmakla birlikte Sultan Reşat'ın tamamen devlet işlerinden uzak olduğunu ve çekingen yapısından ötürü İttihat ve Terakki'ye çok karışmadığını da söylemek gerek. Sütlüce Sadi Tekkesi şeyhi, Elif Efendi'nin oğlu Zahir Hasırcıoğlu'nun rivayetine göre, Sultan Reşat, Elif Efendi'ye *"Herkes benim hiçbir işe karışmadığımdan, Kanun-u Esasi'nin bana verdiği hakları bile kullanmadığımdan şikâyetçi. Halbuki*

böyle yapmasam, bu herifler [yani İttihatçılar] beni Konya'ya gönderip cumhuriyet ilan ederler. Ecdat mirası saltanatın bekası için böyle yapıyorum" demiştir. Yaşamının sonraki günlerinde ise, devlet görevlilerinin onu saymaması, sarayın tahsisatının kısılp et yemeği bile çıkmaması onu çok üzmüş ve sürekli "Artık beni bıraksalar da haysiyetimle ölsem" dediği rivayet edilmiştir.

Sultan Reşat'tan akıl almayan İttihat ve Terakki mensupları, Selanik'ten, Beylerbeyi Sarayı'na getirilmiş Sultan Abdülhamit'ten ise akıl almaktadırlar. İttihat ve Terakki mensuplarının Abdülhamit'i ziyaret edip fikir teatisinde bulundukları malumdur. Ayşe Osmanoğlu, anılarında, Enver Paşa'nın da Abdülhamit'i ziyaret ettiği ve Birinci Dünya Savaşı hakkındaki görüşünü sorduğunu yazmıştır. Sultan Abdülhamit, tecrit edildiği için durumu tam olarak bilmediğini söylemiştir ama İngiliz tarafının da kazanacağını eklemiştir. Enver Paşa çıktıktan sonra söyledikleri ise çok anlamlıdır: "Günün birinde umumi bir harbin çıkacağına hiç şüphe yoktu. Fakat bizim bu işe atılmamız büyük bir cehalet ve tedbirsizlikti. Selametimiz tarafsız kalmaktaydı. Bu hale geldikten sonra çaresiz sonuna kadar gidilecektir. Allah devleti bu hale getirenleri kahretsin."

Sultan Reşat'ın 3 Temmuz 1918'de ölümünü takiben, bir gün sonra yerine geçen Vahdettin çok daha etkin olması beklenen bir kişiydi. Mustafa Kemal'in Temmuz ayında bir mektupta yazdıkları ilginçtir:

"Yeni padişahın Osmanlı tahtına çıkmış olması bende, vatanımızın ve milletimizin selamete ve saadete ulaşması bakımından çok büyük ümitler doğurmuş bulunmaktadır. Rahmetli Sultan Reşat hazretlerinin ölümünden üzüntü

duymakla birlikte, vatanın, milletin, ordunun ehil olmayan ellerde oyuncak olmaktan kurtarılacağı kanaati bu üzüntüyü oldukça hafifletmektedir.”

Bu ifadeler aynı zamanda Mustafa Kemal'in, İttihat ve Terakki hakkındaki görüşlerini de açıklamaktadır.

Vatanın, milletin ve ordunun ehil olmayan ellerde olduğu kanaati sadece Mustafa Kemal'e ait olmamıştır, Sultan Vahdettin de aynı kanıyı paylaşmış ve iktidarı eline almanın yollarını aramıştır. Vahdettin sonunda Talat Paşa'nın istifası ile birlikte, daha ılımlı Ahmet İzzet Paşa hükümetini başa getirmiştir. İlimli demek gerekiyor, çünkü Sultan eninde sonunda İngilizlerle masaya oturacağından emindir ve en az kayıpla durumu atlatmak istemektedir.

Bu arada içeride de karışıklık devam etmektedir. Halk arasında bıkkınlık hâkimdir. Tarih okumalarında hep atlanan olaylardan biridir: Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı yıllarında asker kaçakları hep dert olmuştur. Liman von Sanders'in 13.12.1917 tarihli raporu I. Dünya Savaşı'ndaki bu sorunu çok güzel özetlemektedir: *“Kaçak erat miktarı üç yüz bini aşmaktadır. Bunlar, düşman tarafına geçmek üzere kaçmış olmayıp, büyük çoğunluğu geriye, memleket içine kaçmıştır ve yağma ve hırsızlıkla emniyet ve asayiş bozmaktadır”* diye yazmış olan Liman von Sanders bunun baş nedeninin durumun iyiye gitmediğinin bilinmesi olduğunu da ekler. İngilizler de devamlı ordudaki askerlere silah bırakmaları için çağrı yapmaktadır. Yiyecek kıtlığını ve yağmaları söylemiyorum bile...

Artık Osmanlı'nın bütün gücü tükenmiştir ve Almanların “zafer”ini bekleyecek hal yoktur.

Şunu söylemek gerekiyor, ortaokul yıllarımda hep aynı sözü duyduğumu anımsıyorum. “Almanlar yenilince biz de yenilmiş sayıldık.” Bu ifadeyi ilk kim kullandı bilmiyorum ama her öğrencinin dalga geçtiği bir cümle olarak kaldı bu

ifade. Almanya ile birlikte “yenik” sayıldığımız doğrudur ama Ahmet İzzet Paşa hükümeti bu durumdan kurtulmak için elinden geleni yapmış, Almanlar mağlubiyetini ilan etmeden İtilaf Devletleri ve özellikle de İngiltere ile anlaşmak için uğraşmıştır.

Bu arada Kut-ül Amare’de esir düşen İngiliz Generali Townshend de arabuluculuk yapmak için Ahmet İzzet Paşa’ya başvurmuş ve ondan olumlu yanıt almıştır. Ahmet İzzet Paşa hükümeti, İngiltere’nin koruyuculuğunu da kabul ettikleri bir maddenin de yer aldığı, ancak en az zararla kurtaracaklarına inandıkları bir antlaşma metni hazırlamış ve Townshend ile göndermiştir.

Townshend, 19 Ekim 1918’de Büyükaada’dan hareket etmiş ve 20 Ekim 1918’de Mondros Limanı’na varmıştır. Osmanlı Devleti’nin, İngiltere koruyuculuğunu kabul ettiği mesajı ise 21 Ekim 1918’de İngiliz hükümetine ulaşmış ve Dışişleri Bakanı Lord Balfour, Türkler ile hemen antlaşma yapılması konusunda ısrarcı olmuştur.

Lord Balfour, İskoçyalı soylu bir aileden gelmektedir ve Cambridge Üniversitesi mezunudur. Aslında Şövalye amaçları için yetiştirilmiş bir kişidir. Hayatının en ilginç olayları kuzini Mary Catherine Lyttleton’a âşık olmasıyla başlar. Kuzini de ona âşıktır ancak Mary 21 Mart 1875’te tifüsten ölür. Balfour, Mary ile beraber gömülmek üzere zümrüt bir söz yüzüğünü ona takar, ancak aşkları Mary’nin “ölümünden sonra da” devam etmiştir. Birçok medyum, Balfour’a ölü Mary’den haber getirmeye başlamış, bu olay onlarca yıl devam etmiştir. Ezoterik bir eğitim aldığı düşünülen Balfour’un hayatında bu tür bir spiritüalizmin de olması onu daha da ilginç kılmıştır.

Lord Balfour

Lord Balfour kuşkusuz Balfour Deklarasyonu ile anılır. Bu deklarasyon, Balfour'un Lord Rothschild'e 2 Kasım 1917'de yazdığı bir mektuptur ve Balfour bu mektupta *"Saygıdeğer Lord Rothschild, Majesteleri'nin Hükümeti adına kabineye sunulan ve kabul edilen Yahudi Siyonist isteklerini sempati ile karşılayan müteakip deklarasyonu iletmekten memnuniyet duyarım. Majesteleri'nin Hükümeti, Filistin'de Museviler için bir milli yurt kurulmasını uygun karşılamaktadır ve bu hedefin gerçekleştirilmesini kolaylaştırmak için elinden geleni yapacaktır. Filistin'deki mevcut Musevi olmayan toplumların sivil ve dini haklarına ve başka ülkelerde yaşayan Musevilerin sahip oldukları hak ve politik statülerine zarar verecek hiçbir şeyin yapılmayacağı açıkça anlaşılmalıdır"* demiştir. Bilindiği gibi aynı yıl Kudüs Osmanlıların elinden çıkmış, General Allenby 9 Aralık 1917'de Kudüs'ü teslim alarak İngilizlerin eline geçmiş ve bugüne kadar gelecek karışıklığın yolu açılmıştır.

İşte bu Lord Balfour'un, Osmanlı'nın sonunu bir an önce getirmek için heveslendiğini anlamak zor olmasa gerek.

İngiliz hükümeti hemen General Townshend'e Mondros Limanı'nı terk etmeme emrini vermiş ve Türk heyetini çağırmıştır.

İzzet Paşa hükümeti için durum oldukça elverişlidir, hatta İngiliz koruması yanında mali yardım da almayı ummaktadırlar. Mason olan Bahriye Nazırı Rauf Bey (Orbay) başkanlığındaki bir heyet, iyi bir antlaşma yapacakları ümidi ile Mondros'a gitmiştir. Burada, *Agamemnon* zırhlısında yapılan görüşmelerde Türk tarafı çok ağır antlaşma şartlarını kabul etmemek için dirense de, İtilaf Devletleri tarafından önceden hazırlanmış antlaşmayı imzalamak zorunda kalmış ve 30 Ekim 1918 tarihinde antlaşma gerçekleşmiştir.

Rauf Bey'e göre yapacak bir şey yoktur. Ancak antlaşmada bir madde vardır ki işgalin ayak sesleri gibidir. "*İtilaf Devletleri, güvenliklerini tehdit edecek bir durumun ortaya çıkması halinde herhangi bir stratejik yeri işgal etme hakkına sahip olacaktır*" denmektedir ve bu madde İtilaf Devletleri'nin, İstanbul dahil, Anadolu topraklarını işgal etmelerine temel teşkil edecektir.

Hükümete göre ise bu tam bir başarı olarak kabul edilmiştir. Hatta Rauf Bey, 1 Kasım 1918 tarihinde İstanbul'a döndüğünde, "*bir tek düşman askerinin bile sevgili İstanbul'u işgal edemeyeceğini*" söylemiştir. Ancak sonuçta sadece İstanbul değil, Türkiye'nin birçok yeri işgal edilmiştir.

Mondros Antlaşması'nın diğer maddeleri de çok ağırdır. Örneğin tersaneler ve Çanakkale Boğazı tamamen İtilaf Devletleri'nin eline geçmiştir; Osmanlı esirleri serbest bırakılmadığı halde Osmanlı'nın elindeki harp esirleri ile Ermeni esirler serbest bırakılacaktır. Osmanlı'nın elinde Ermeni esir söz konusu değildir. Aslında burada Ermeni suçlular kastedilmektedir. En önemli maddelerden biri de, askerin terhis edilmesidir. Sonradan yapılan görüşmelerde sadece silahsız ya da hafif silahlı elli bin askere izin verilmiştir. Meraklı okuyucu çok kolay ulaşabileceği Mondros Mütarekesi

maddelerini okuyarak, devletin nasıl bir felaketle karşılaştığını, hatta sonunun nasıl geldiğini kolayca görebilir.

İronik olarak da, antlaşmanın imzalandığı *Agamemnon* zırhlısı, Troya'yı, yani Anadolu topraklarını yerle bir eden Yunan komutanın adını taşımaktadır. Yani hem açıktan hem de moral bozacak mesajlarla hedeflerine doğru ilerlemektedirler.

Bu arada Almanya da 11 Kasım 1918'de yenilgiyi kabul ederek ateşkes antlaşmasını imzalamıştır.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA AMERİKA'NIN ROLÜ NEYDİ?

PERDE ARKASINDA ŞÖVALYELER OLAYLARI NASIL YÖNLENDİRİYORDU?

\\ Savaşan güçler İngiltere, Fransa ve İtalya; halbuki son nokta Amerika eliyle koyuluyor. Amerika bu işin neresinde?

Bu sorunun yanıtı çok önemli bence. Eğer o dönemdeki Şövalye planlarını bilmezsek, Kurtuluş Savaşı'nın önemini kesinlikle anlayamayız. O günlerin koşullarını ve Türk halkı için hazırlanan sonu çok iyi görmek gerekiyor.

Amerika, içinde Anglosakson ve Germen Şövalyelerin mücadelesi ettiği, aslında iki “derin Amerika” barındıran bir yer. Savaş başladığında, önceleri tarafsız gözükmeyi tercih etmiştir ama tarafsız gözükse de kuşkusuz İtilaf Devletleri'ne her türlü desteği vermiştir. Zaten Almanya da İngiltere ve Fransa'ya yardım sağlayan gemileri vurduğunda aslında birçok Amerikan gemisi batırmıştır. Sonunda Amerika da 6 Nisan 1917'de savaşa girmiştir. Savaşın sonunda ise, barış görüşmelerine, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Wilson'un adı ile anılan “Wilson prensipleri” damgasını vurur. On dört maddelik bu prensipler içinde bir tanesi özellikle Osmanlı'yı ilgilendirmektedir. Buna göre, *“Osmanlı İmparatorluğu'nun, nüfusunun çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu bölümlerinde Türk egemenliği güvence altına alınmalı; imparatorluk sınırları içindeki diğer ulusların*

yaşam güvenlikleri ve özerk gelişimleri sağlanmalıdır. Çanakkale Boğazı, uluslararası güvenceler altında tüm gemilere ve ticarete sürekli olarak açık hale getirilmelidir". İlk duyulduğunda kulağı tırmalamayan bu madde, içinde bugüne kadar gelecek sorunları barındıran bir maddedir. Aslında, artık Şövalye planı işlemektedir ve Osmanlı'nın bölünme vakti gelmiştir. Antlaşmalarla yapılacak bölünmeler uzun süreli olamayacağı için, "ulusların özerklik hakları" ile bölünme gerçekleştirilecektir.

Bu arada bir noktaya dikkatleri çekmek istiyorum: Bu prensiplerin ilk okunması 8 Ocak 1918, Mondros Mütarekesi ise 30 Ekim 1918. Plan nasıl işliyor anlaşılmıştır umarım.

Özerklik konusu Wilson prensiplerinde çok kesin çizgilerle belirtilmese de, özellikle Ortadoğu için bir saatli bomba anlamı taşımaktaydı. Paris Barış Konferansı için hazırlanan Lippmann-Cobb notlarında da Osmanlı'nın sonunu getirecek kimi maddeler vardır:

"1) Nüfus olarak çoğunluğu oluşturdukları Anadolu'da, Türklerin egemenliği tanınmalıdır; ancak, a) Rumların sayıca fazla oldukları kıyı bölgelerinde özel bir uluslararası denetim kurulmalı, bu bölgeler tercihan Yunanistan mandası altına konmalıdır; b) Anadolu'da tüm himaye eden güçleri bağlayacak genel bir kapitülasyon düzenlemesi yapılmalı ve bu düzenleme, Osmanlı Devleti ile yapılacak olan barış antlaşmasına eklenmelidir; c) bu düzenleme ile azınlıkların hakları ve 'açık kapı' ilkesinin uygulanması güvence altına alınmalıdır; d) Anadolu'daki tüm ana demiryolu hatları uluslararasılaştırılmalıdır.

2) Türk olmayan unsurlara özerk gelişim olanağının sağlanacağına ilişkin hükmün uygulanması güçlükler içermektedir. Çünkü a) Mezopotamya, Filistin ve Arabistan'ın

İngiliz mandası yönetimi altına gireceği bellidir; b) Suriye'nin -Sykes-Picot Antlaşması'nın gereği olarak-Fransa'ya verileceği bellidir; c) Ermenistan'a Akdeniz'e açılımını sağlayacak bir liman verilmeli ve onun korumasını üstlenecek bir güç belirlenmelidir. Bu iş için Fransa istekli görünmekteyse de, Ermenilerin İngilizleri yeğleyecekleri anlaşılmaktadır.

3) İsmen Türk kalmakla birlikte, İstanbul ve Boğazlar bölgesi uluslararası denetim altına konacaktır. Bu denetim kolektif olabileceği gibi, Milletler Cemiyeti'nin himaye eden olarak görevlendireceği belli bir güç tarafından da yerine getirilebilir.”

Görüldüğü gibi aslında, “uluslar” kullanılarak, onları himaye bahanesi ile Osmanlı toprakları kazanan devletlerin kontrolüne verilmektedir. Bu prensiplerin sonrasında zaten Sevr Antlaşması'ndan başka bir şey de beklememek gerekirdi.

İşte burada Şövalye planının nasıl işlediğini görüyoruz. Mezopotamya ve Suriye tamamen Türklerin elinden çıkmakta ve Kudüs İngiliz mandası altına girmektedir. Bu asırlardır olması istenen bir sonuçtur ve noktayı “liberal” Amerika koymuştur. Bu arada Amerika “paranın akışını” kolaylaştıracak her adımı da Wilson prensiplerine koymuştur. Meraklı okuyucu bu prensipleri inceleyerek, bugünkü dünyanın o zamandan itibaren nasıl şekillendiğini görebilir.

Amerika Wilson prensiplerini yayımladığı sırada İngiltere'de de, Sykes-Picot Antlaşması'nı imzalamış olan Mark Sykes tarafından çok önemli bir rapor yayımlanır. Burada Sykes, Türk varlığını geri dönmek üzere yok etmek için izlenmesi gereken politikanın ana hatlarını şöyle ortaya koyar:

“1) Hristiyanların ve Yahudilerin, Türklerin geri dönmesi durumunda karşılaşılabilecekleri misillemelere karşı, ülkenin bizim tarafımızdan yönetilmesini istemelerini sağlamalıyız. Bu amaçla, Siyonistleri ve Ermeni komitelerini harekete geçirmeliyiz.

2) Çöldeki büyük Bedevi aşiretlerinin şeflerine maaş bağlayarak onları tarafımıza çekmeliyiz.

3) Bağdat’la yapılan ticareti teşvik etmeliyiz; öyle ki, tüccar sınıfı, biz gidersek varlığının tehlikeye düşeceğini hissetmelidir.

4) Elektrik, ulaşım, su gibi uygarlık nimetlerinin kullanımını yaygınlaştırmalıyız.

5) Yeni iş olanakları yaratmalıyız.

6) Türklerden daima nefretle söz eden, bizi ise, Arap ulusunun koruyucusu olarak gösteren ve Arap ulusçuluğu çizgisinde yayın yapan bir Arap basınının kuruluşunu sağlamalı ve onu sübvanse etmeliyiz.

7) Kent aydınlarının katılımının sağlandığı bir ulusalcı Arap partisi kurdurmalı ve bunun önde gelen üyelerini yönetimimiz altındaki resmi görevlere atamalıyız.

8) Bir eğitim departmanı kurmalı ve Arap ulusçuluğu çizgisinde eğitim veren olabildiğince fazla sayıda okul açmalıyız.

9) Oluşturacağımız bir yerel komite aracılığıyla, ülkede yaşayan tüm unsurları İngiliz denetimi altında yerel bir devlet kurulmasını istemeleri noktasında birleştirmek için hepsinin gereksinimlerini karşılamalıyız.”

Buradan da görüleceği gibi İngiliz politikası bölgede başarılı olmuş ve İslam dünyasının bugün içinde bulunduğu acıklı

durumun temelleri o zamandan atılmıştır. Wilson bütün prensipleri Avrupa'ya kabul ettiremese de, bu prensiplerin farklı şekildeki uygulamaları ile yüz yıllık planlar yapılmış, San Remo görüşmelerine bu prensiplerin anafikri temel oluşturmuştur. Wilson ise 1920'de Nobel Barış Ödülü almıştır. Bence Nobel Barış Ödülü'nün gereksizliği daha o yıldan belli olmuştur.

Her “Şövalye planı” dediğimde ne anlatmak istediğim, artık sanırım daha net anlaşılmıştır. Amaç Kudüs de olsa, hegemonik güçler bunu gerçekleştirmek için satranç tahtasının her bir karesine hükmedecek, uzun vadeli planlar hazırlamışlardır ve uygulamaya her koşulda devam etmişlerdir. Plan geniş olduğu için, bir tarafı aksasa da diğer taraftan işlemeye devam eder. Bunun en iyi örneği, Kurtuluş Savaşı'nın bu planları büyük ölçüde bozmasına rağmen, neticede Kudüs'ün kaybedilmesidir.

Vatanını bu durumdan kurtaran Türk halkı bir gün Kudüs'ü de kurtarmayı bilecektir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün dediği gibi: *“Zavallı Wilson anlamadı ki, süngü, kuvvet ve şeref ve haysiyetin müdafaa edemediği hudutlar başka hiçbir prensiple müdafaa edilemez.”*

İTTİHAT VE TERAKKİ TARİH SAHNESİNDEN NASIL SİLİNDİ?

\ Dönemin en önemli aktörlerinden biri olan İttihat ve Terakki'ye ne oldu?

Bana göre önceden, gençliğin de tesiri ile vatansever bir hareket olarak başlayan ancak farklı mecraların yuvalanmasına olanak sağlayan İttihat ve Terakki'nin, son olaylardan sonra artık ömrü dolmuştu ve Şövalyeler tarafından kullanılan bu örgütün bir kenara atılma vakti gelmişti. Ordunun siyasetten ayrılması için çok uyarılar alan -ki uyaranlardan biri de Mustafa Kemal'dir- ancak hiç kimseyi dinlemeyen İttihat ve Terakki yönetimi, 1918 yılı sonunda arkasında yıkılmış bir devlet ve yok olmuş bir ordu bırakmıştı.

İttihat ve Terakki'nin son kongresi 1918 yılının Kasım ayında olmuştur. Kongre öncesi birçok parti mensubu istifa etmiş, yeni parti arayışları başlamıştır. Kongre daha devam ederken 1 Kasım gecesi partinin yöneticileri, Enver, Cemal ve Talat Paşaların yurtdışına kaçmaları ile bir devrin sonu gelmiş ve parti sonunda kendini feshetmiştir. Böylece Meclis de fesholmuş ve hükümet de düşmüştür.

Süleyman Nazif, Talat Paşa'nın arkasından şöyle demiştir: *"Sultan Abdülhamit'in tabutunu bütün bir milletin gözyaşları uğurlamıştı, Talat Paşa'nın, geleceği kadar karanlık bir gece içinde, zaaf ve titreyerek iltica ettiği gemiyi ise yine o milletin laneti uğurladı."*

Enver ve Cemal Paşaların, Anadolu'ya gelip diğer İttihatçılarla birlikte Milli Mücadele saflarında yer almak istedikleri de malumdur. Bu amaçla her ikisinin de Mustafa Kemal'e yazdıkları mektupları Kâzım Karabekir yayımlamıştır. Ancak Mustafa Kemal'in bu konuda olumsuz olduğu ve her zaman karşı olduğu İttihatçıların Milli Mücadele'de yer almasını istemediği bilinmektedir. Mustafa Kemal'in bu yazışmaları gönderirken Kâzım Karabekir'e yazdığı mesajı da okursak, durumu daha da iyi anlarız:

“Hariçte bulunan zevatın dahildeki yakın taraftarları, onların halas, memleket ve millet uğrunda alelade himmette bulunduklarını propaganda etmek sureti ile eski kabahatlerini millete affettirmek ve memlekete girme zeminini hazırlamak için çalışmakta oldukları mahsustur. Bu gayretkeşler içinde bazı izansızlar da vardır. Hariçteki zevattan aldığım malumatlar birer suretleri de zatı devletlerine gönderilmiş olan mektuplar muhteviyatından ibarettir efendim. Büyük Millet Meclisi Reisi M. Kemal.”

Bu olayların sonrasında bu üçlünün başına gelenler ve İttihatçıların yargılanması, bilindik bir tarihtir.

OSMANLI'NIN BAŞKENTİ İSTANBUL NASIL İŞGAL EDİLDİ?

\\ İstanbul işgali tarih kitaplarımızda çok az yer alır. Oysa dile kolay, şehir 5 sene işgal altında kalmış, bu süre içerisinde maddi manevi zulüm görmüş. İstanbul işgalini her yönüyle hem iyi anlamak hem de unutmamak zorundayız. İşgalle ilgili bildiklerimiz neden az?

İstanbul'un işgali ve işgal yıllarında olanlar çok önemli birkaç araştırmaya konu olmasına rağmen hâlâ bir sis perdesi arkasında duruyor. Bu tarih anlaşıldıkça, bugünün daha iyi anlaşılacağına eminim.

İstanbul'un işgalinin ayak sesleri daha Mondros görüşmeleri esnasında duyulmuştu. Görüşmeleri sürdüren Osmanlı heyeti tehlikenin büyüklüğünün ne kadar farkındaydı bilinmez ama işgal ihtimalinin İstanbul hükümetine yansıtıldığı açıktır. Bu arada İngilizler ateşkese rağmen Musul'a ilerlemişlerdi. Bu durum artık saklanma ihtiyacı duyulmayan gerçekleri gözler önüne seriyordu... Osmanlı'yı parçalamak için duyulan hevesin büyüklüğünü ve İngilizlere güvenilmeyeceğini...

Bu düşüncenin en büyük göstergesi İstanbul hükümeti tarafından, Mondros'taki irtibat subayına çekilen telgraftaki ifadelerdir:

"İstanbul'un İtilaf askerleri tarafından işgali ancak, dahili bir ihtilal vukuuna bağlı bulunduğu dair, ekalliyetler arasında bir kanaat husulüne çalışıldığı, Patrikhanece çeşitli faaliyetler gösterildiği, gerçi hükümet her türlü tedbiri almış ise de, gayrimüslimlerin silahla mukabeleye kararlı oldukları ve bu surette çıkacak karışıklıklar neticesinde, şehrin işgalinin temin edileceği, bu sebeplerle Yunan gemilerinin İstanbul'a gelmelerine müsaade edilmesinin doğru olmayacağı..."

Bu telgraf dahi İstanbul hükümetinin bir işgali olası gördüğünü göstermektedir.

Oysa İtilaf Devletleri, başta İngiltere olmak üzere, işgal için gerekli motivasyona da sahiplerdir. Zira İngiltere'de hükümetin başında tam bir Türk düşmanı vardır.

Lloyd George

Türkleri “veba mikrobu” ya da “kanser” olarak nitelendiren Lloyd George, kendinden önceki başbakanlardan Gladstone gibi, Türklerin Avrupa’dan atılması gerektiğini düşünüyordu.

“Türkler yaşamaya layık bir ırk değildir” derken, Lloyd George aslında Ortaçağ’dan gelen bir şövalye düşüncesini dile getirmiş oluyordu. Haçlı Seferleri’nde Türklerden çok çeken Şövalyeler, her defasında bu tür sözcüklerle Türk düşmanlıklarını dile getirmişler, bu tür ifadeleri çok yerde paylaşmışlardır. İşte işgalin mimarı, Türk düşmanı Lloyd George olacaktır.

1915’te canımızla, kanımızla, tarihe “Çanakkale Geçilmez” yazdırmışken, işgal devletleri orduları 6 Kasım 1918’de Çanakkale Boğazı’ndaki müstahkem mevkilere el koydular; daha doğrusu Çanakkale’deki bütün silah ve mühimmatı yok ettiler.

Ve 12 Kasım'da da 73 parçalık işgal donanması Çanakkale'den geçerek İstanbul'a doğru yol aldı.

Osmanlı'nın başkentinde halk böyle bir işgal beklemiyordu. İstanbul halkı kozmopolit bir topluluk idi. Yüzyıllar boyu barış içinde yaşayan bu toplulukların 19. yüzyıldan itibaren nasıl düşmanlaştırıldıkları zaten malumumuz. Tabii bu arada Müslüman Türk nüfusun büyük kayıplar yaşadığı akıllardan çıkarılmamalı. Zira çoğu ailelerin erkekleri savaşa gidip dönmüyordu. İstanbul'da Müslüman Türk nüfusu savaşlarla azalıyordu, bu da işgalcilerin işini belirli ölçülerde kolaylaştıracaktı.

\\ Meselenin önemini, ağırlığını hissetmek için, işgalin başlangıcına, 13 Kasım 1918'e gidelim ve o günü zihinlerimize kazıyalım.

Evet, o uğursuz günün, işgal kuvvetleri donanmasının Kabataş ve Kadıköy açıklarında demirlediği günün asla unutulmaması lazım. İstanbul'u işgale gelen gemiler arasında, Mondros Mütarekesi'nin imzalandığı Agamemnon zırhlısı da vardı ve Kadıköy açıklarına demirlemişti.

İstanbul hükümeti bu olayı sadece seyretmekle kalmamış, gelen işgal subaylarını törenle karşılamıştır. Görüntü yürekleri dağlayacak kadar ağırdır.

İşgal donanması İstanbul'da

İşgal donanmasının havadan çekilmiş fotoğrafı

İşgal Kuvvetleri kumandanlarından Sir Henry Fuller Maitland Karaköy Rıhtımı'nda. Sivil kıyafetli olanlarsa kumandanın gelişi "şerefine" serbest bırakılan 300 İngiliz savaş esirinden, karşılamaya gelenler.

Kaderin cilvesi, işgal donanmasının İstanbul'a demirlediği gün Mustafa Kemal de İstanbul'a gelmiştir. Mondros Mütarekesi imzalandığında Yedinci Ordu Komutanı olan Mustafa Kemal, mütareke şartlarına göre, Alman General Liman von Sanders'in Yıldırım Orduları Komutanlığı'nı devretmesi ile Yıldırım Orduları Komutanlığı'na atanmıştı. İtilaf Devletleri Yıldırım Orduları'nın terhis edilmesini ve silah bırakmasını istiyordu, Mustafa Kemal ise buna karşı çıkmıştı ve sonunda bu çekişme Yıldırım Orduları'nın lağvedilmesi ve Mustafa Kemal'in de İstanbul'a çağırılması ile sonuçlanmıştı. İşte Mustafa Kemal bu nedenle İstanbul'a dönmüştü. O acı gün, Mustafa Kemal'in işgal donanmasını görünce "Geldikleri gibi giderler" dediği aktarılmaktadır. Mustafa Kemal'in dediği olacaktır ancak işgal kuvvetlerinin, geldikleri gibi gitmeleri için oldukça acılı zamanlar geçecektir.

İstanbul'un bu ilk işgali hukuksuz olduğu kadar acımasızca yapılan bir işgaldir. Şimdi ayrıntılara geçelim ve gözümüzde o günleri canlandıralım: Gemilerle İstanbul'a gelen yaklaşık 3500 asker ve subay konaklamak için civar otel, hastane, okul gibi yerlerle beraber, gözlerine kestirdikleri özel konutlara yerleşmişler, kamu binalarını karargâh ve irtibat ofisi olarak kullanmışlardır. El koymaların hukuki bir dayanağı olmadığı gibi, işgal kuvvetleri, mallara nasıl el konulacağı konusunda çeşitli kararlar almışlar hatta bir El Koyma Bürosu oluşturmuşlardır. Bu büroda kendi belirledikleri esaslara göre, kendi aralarında sorun çıkmayacak şekilde gasp etmeye devam etmişlerdir. Bu durumun tek istisnası Osmanlı tebaasındaki gayrimüslimlere ait mallardır, onların korunmasını prensip edinmişlerdir. Burada çok ilginç bir bilgiyi daha paylaşalım:

İşgal kuvvetleri haksız yere işgal masraflarının karşılanmasını İstanbul hükümetinden talep etmiştir ve İstanbul hükümetinin bu masrafları çaresizce ödediği bilinmektedir.

Bazı yapılar ise kışlaya dönüştürülmüştür. Mesela meşhur Mimar Kemalettin Bey'in eseri olan, 1911'de yapımına başlanan ancak inşası savaş yüzünden yarım kalan ve tarihe Dördüncü Vakıf Han olarak geçen binaya da İstanbul'un işgali sırasında Fransızlar el koymuş ve "Caserne Victor" adı altında bir kışlaya çevirmişlerdi. Yolunuz Eminönü'ne düştüğünde şimdi otel olan o binaya bakıp o günleri gözünüzde canlandırmaya çalışabilirsiniz.

Dördüncü Vakıf Han

TÜRK DÜŞMANI KOMUTANLARIN İSTANBUL'DA GÖVDE GÖSTERİLERİ

\\ Türk düşmanlığını açıkça dile getiren sadece İngiliz hükümetinin başı Llyod George da değil. Türklerden ve Müslümanlardan nefret eden işgal güçleri komutanları İstanbul'da adeta gövde gösterisi yapıyorlar. Bu isimler kimdi ve neler yaptılar?

23 Kasım 1918'de işgal kuvvetleri komutanı Fransız Generali Franchet d'Esperey İstanbul'a geliyor. Bana göre d'Esperey, bu işgalin Türk düşmanlığının vücut bulmuş hali ve hastalıklı yüzünü göstermektedir. Fatih'e özenen d'Esperey büyük bir konvoy ile at üzerinde İstanbul sokaklarından geçerek şehre girmiştir. Yol boyunca Rum ve Ermenilerin sevgi gösterileri ile şehirde ilerleyen d'Esperey bu gösterileri sönük bulmuş ve hoşnut kalmamıştır. 8 Şubat 1919'da yeniden geldiğinde, bu kez top atışları ve bando eşliğinde şaşılaştıran bir karşılama töreni düzenlenmiş, işgal kuvvetlerinin yanına ne yazık ki Osmanlı subayları da dizdirilmiştir.

Fransız general, kendisini karşılayan gazetecilerin nerede ikamet edeceği sorusu üzerine ise "Dolmabahçe Sarayı" cevabını vermiştir.

Görüldüğü gibi işgali anlamak için d'Esperey'e bakmak bile yeterlidir. Sultan Vahdettin'in Dolmabahçe'de ikamet ettiğini bile bile, Padişah'ı oradan çıkartıp kendi yerleşmeyi düşünmektedir. Bu kadar ileri giden d'Esperey, bu isteğinden işgal

kumandanları tarafından vazgeçirilmiş ve kendine karargâh olarak, Enver Paşa'nın yalısını seçmiş; yerleşmek için Padişah'ın aynı zamanda yeğeni olan, Enver Paşa'nın eşi Emine Naciye Sultan'ı dışarı attırmış, Kuruçeşme'deki yalıya, arabasına ve bütün eşyalarına el koymuştur. İlginçtir, söz konusu arabaya daha önce İtalyan bir albay el koymuş ancak Padişah'ın yeğenine ait olduğu için geri vermiştir.

Rum, Ermeni ve Yahudi öğrencilerin de iştirak ettikleri bir törende, yerlerdeki Türk bayraklarını çiğneyerek Fransa Sefareti'ne giden d'Esperey, ilk iş olarak, Rum ve Ermeni Patrikhanesi heyetlerini kabul etmiştir. Tabii burada da bando ile karşılanan general, müzikten atının korkması üzerine Osmanlı bandosunu kırbaç ile susturmuştur. İçiniz sızladı değil mi?

İstanbul'dakiyalılara, köşklere, kamu binalarına el koyan sadece Fransız general d'Esperey değildir, işgal subayları da beğendikleri bütün binalara aynı şekilde el koymuşlardır. Sultan Abdülaziz'in oğlu Yusuf İzzettin Efendi'nin konağına bile işgal güçleri yerleşmiş itiraz edilememiştir. Aynı şekilde Üsküdar tarafına yerleşen İtalyan subayları da burada gözlerine kestirdikleri yerlere el koymuşlardır. Bir ilginç not olarak şu bilgiyi de ekleyelim: O zamanki Kuleli Askeri Lisesi, Ermeni yetimhanesine dönüştürülmüştür.

*İşgal kuvvetleri komutanı D'Esperey
İstanbul'a at üzerinde giriş yapıyor.*

7 Şubat 1919'da ise bir başka Müslüman ve Türk düşmanı general İstanbul'a gelir. Bu general, Kudüs'ü Osmanlılardan alan ve "son Haçlı Seferi'nin galip komutanı" diye anılan İngiliz general Allenby'dir. 11 Aralık 1917'de Kudüs'e kibirli bir biçimde giren İngiliz generali şimdi de İstanbul'a aynı şekilde, ama bu kez at üzerinde değil otomobil ile girmiştir. Haçlı Seferi benzetmesi ne kadar da anlamlı değil mi? Sürekli dillendirdiğimiz gibi, Kudüs ve İstanbul'un kaderleri birdir ve tarih bunu bize göstermiştir.

Allenby tam bir Osmanlı düşmanıdır. Hariciye ve Harbiye nazırlarını ayağına çağırttırmış, onları ayakta bekletmiş ve isteklerini bildirerek geri yollamıştır. İşgal kumandanlarının bu tavırları aslında amaçlarını açıkça belli etmektedir. Bizlere de hedefledikleri büyük resmi göstermektedir: Osmanlı'yı yok etmek. Lord Curzon koşulların çok uygun

olduğunu düşünmektedir. Ona göre “Türkleri Avrupa’dan atmak için bu en büyük fırsat”tır.

İstanbul’daki gayrimüslim unsurların tutumları değişmiş, özellikle Rum ve Ermeni topluluklar, patrikhanelerin de kışkırtmasıyla Osmanlı’ya karşı tavrı almışlardır. Bu tavrın birçok nedeni vardır, gelişen milliyetçi akımların ve ulus-devlet talebinin oynadığı rol kadar İttihat ve Terakki’nin sıkıştırmaları da bu toplulukları rahatsız etmiştir. Lloyd George ve Lord Curzon’un cesaret veren tutumları ve yurtdışında büyük destek bulmaları, onları hareketlendirmiştir.

1918 yılının Kasım, Aralık aylarında, Balat civarında Rumlar “özerk” bir yönetim kurmuşlar, buradan Yahudi ve Türk topluluklarını uzaklaştırmışlardır. Artık İstanbul’da bir Rum devleti kurulması düşüncesi her yerde dile getirilmektedir.

İngilizler daha da ileri gitmişler ve Balfour Deklarasyonu’nun yıldönümünde, 2 Kasım 1919’da İstanbul’da bir “Siyonist Festival” düzenleyerek Musevi cemaatini de kışkırtmaya çalışmışlardır.

Avam Kamarası’nda, Kasım 1917’de milletvekili Rothschild’in söyledikleri, acı bir durumu önceden gözler önüne sermektedir: “Türkiye’nin idaresi altında bulunan, unsurları Türk olmayan muhtelif milletleri Türk boyunduruğundan kurtarmak için, savaşın İngiltere’ye verdiği fırsatı kaçırmamak gerekir.” Bu aslında Osmanlı’yı yok etmek isteyen Şövalye ideolojisinin en açık söylenmiş halidir.

Özellikle Rum topluluklar çok ileri gitmiş, Lord Curzon'un desteği ile Ayasofya'nın hemen kilise olmasını isteyecek kadar durumu abartmışlardır. *Ayasofya'nın Gizli Tarihi* kitabımızda olayları ayrıntılarıyla aktarmıştık. Meraklıları oradan takip edebilir. Bu arada elbette Türklerle çok iyi yaşayan ve Osmanlı'ya bağlı birçok Rum ailenin olduğunu belirtmeliyiz. Ancak sonrasında yaşanacak gelişmelerden onlar da büyük zarar görecektir.

Sultan Vahdettin'in imparatorluğu kurtarmak için planlar yaptığını, ancak elindeki olanakların azlığından bir şey yapmadığını ifade edenler bulunmaktadır. İstanbul hükümeti ise işgal karşısında âciz kalmış, dahası 14 Nisan 1919'da Şehzade Abdürrahim Efendi başkanlığında bir heyeti Anadolu'ya göndererek halkı, işgal güçlerinin burada "misafir" olduğuna ve "uygarlık getireceğine" ikna etmeye çalışmıştır.

\\ *Ayasofya'nın Gizli Tarihi*'nde Samsun'a gitmek için Mustafa Kemal'in İngiliz istihbarat subayından izin aldığını belgeleriyle aktarmıştık. Demek ki İngilizlerin haberi olmadan İstanbul limanından gemi bile kalkamıyor. Payitahta tüm giriş çıkışlar işgal güçleri tarafından mı kontrol ediliyordu?

İşgal kuvvetleri sadece işgal etmekle kalmamışlar, devletin en önemli organlarını da kontrol altına almışlardır. Mahkemeler, pasaportlar, hatta çoğu polis hizmetleri artık işgal kuvvetlerinin elinden geçmekteydi. Atılan her adım, limanlara giriş çıkış dahil, izne tabi idi.

Darülfünun öğrencisi iken cepheye çağrılan işgalin tanığı İ. Hakkı Sunata'nın anılarından bir bölüm okursak, durumu daha iyi gözümüzde canlandırırız sanıyorum:

“Artık önümüzdeki bayramda Adapazarı’na gitmeye karar verdim. Bunun için hükümetten seyahat vesikası almak lazımmiş. [...] Bizim mahallenin bağlı olduğu polis merkezine gittim. Boş bir seyahat vesikası aldım. Polis müdürlüğüne giderek doldurduğum vesikanın muamelesini yürütmek istedim. Memuriyetimce yüksek makamdan izin verilip verilmediğini sordular, resmi kâğıt istediler. Darülfünun umum müdürlüğü kaldırılmış, bakanlığın yüksek tedarisat umum müdürlüğünden müsaade almak lazımmiş. Oraya başvurdum. Başkâtibin müsaadesi olup olmadığı hakkında yazı istediler. Başkâtibe söyledim. ‘Ben gider yüksek tedarisat umum müdürünü görürüm’ dedi. Yarın gidip göreceğim. [...] Çarşamba günü yüksek tedarisat müdürlüğünden izin vesikamı aldım, polis

müdürlüğüne götürüp verdim. Seyahat vesikamı yarın verecekler. [...] Polis müdürlüğünden seyahat vesikamı almaya gittim. Yedek subaylar için Anadolu'ya gitme müsaadesi yasaklanmış. Hükümetin bu emri üzerine seyahat vesikamı vermediler. [...] Hacer yengemin evine gittim. Küçük amcamın oğlu Abdullah'ın nüfus kâğıdını aldım. Abdullah'ın künyesini doldurdum. [...] Sanatımı kunduracı olarak yazdırdım. Ziyaret için Adapazarı'na gideceğim ve bir ay içinde döneceğim kaydedildi. İstanbul polis müdürlüğüne götürdüm. Dördüncü şube tarafından tasdik edildi. Resmi mühür ve imza tamam."

Bütün bu çabaların İstanbul'dan Adapazarı'na gitmek için olduğu düşünülürse durumun vahameti daha da anlaşılır zannediyorum.

15 Mayıs 1919'da İzmir'in işgal edildiği haberi yayın yasağı nedeniyle İstanbul'a geç ulaşır; ancak ulaştığında artık imparatorluğun parçalanacağı fikri herkes tarafından anlaşılmıştır.

\\ Türk bağımsızlık mücadelesinde İzmir'in sembolik bir önemi var. İzmir'in işgali tüm yurttaki büyük infial yaratıyor. Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri silahlı mücadeleye karar veriyor ve savaşın sonunda düşman İzmir'den denize dökülüyor. İzmir'in Yunan işgalinden kurtulduğu 9 Eylül 1922'de Kurtuluş Savaşımız da sona eriyor ve Anadolu bağımsızlığına kavuşuyor.

İşgal güçleri İzmir'i işgal etmek için çok öncesinden hazırlıklara başlamıştı. Öncelikle İzmir halkının çoğunluğunun Rum olduğu ispata çalışılmış, sonra da Paris Barış Konferansı'nda Yunan kuvvetlerinin şehri işgal etmesi kararlaştırılmıştı. 13 Mayıs 1919'da işgal güçleri donanmaları Yunan

ordusuna yardımcı olmak için İzmir limanına gelmiş, 14 Mayıs 1919'da, İstanbul'da İngiliz amiral Webb Sadrazam'a işgal ile ilgili notayı vermişti. Sadrazam Damat Ferit Paşa, 15 Mayıs gecesi, işgalden sonra İtilaf Devletleri'ne nota vererek istifa etti. Tabii Padişah'ın istifayı kabul etmeyip Ferit Paşa'yı yeniden görevlendirdiği herkesin malumudur.

İzmir'in işgali, başta İstanbul olmak üzere bütün yurttaki büyük tepki ile karşılanmış ve işgal güçleri ile İstanbul hükümetine telgraflar yağmıştır. Protestoların geç başlamasının nedeni ise Damat Ferit Paşa'nın, İzmir'in işgali ile ilgili haberlere yasak getirmesidir. Önceleri bu yayın yasağından ötürü İstanbul halkı tam olarak durumu anlamamış, sonradan haberin yayılması ile yayın yasağı kalkmış ve protestolar başlamıştır. Kadıköy ve Üsküdar-Doğancılar mitingleri, en hızlı şekilde organize edilen mitingler olmuştur.

20 Mayıs 1919 Üsküdar Doğancılar mitingi

İstanbul'da da işgali protesto için birçok gösteri olduğunu biliyoruz. 23 Mayıs 1919'da Ayasofya karşısında tertiplenen ve Halide Edip'in konuşmacı olduğu mitingi ayrıntıları ile *Ayasofya'nın Gizli Tarihi* kitabımızda anlatmıştık.

Mustafa Kemal ve Halide Edip

İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali birçok açıdan önemlidir. İngiliz destekli bu işgalde Venizelos Yunanistan sınırlarını büyötmek istemiştir. O yüzden İngilizlerin dediklerine harfiyen uymuştur. Gerçekte ise, İngilizler Yunanlıları bir kolluk kuvveti gibi kullanmışlar, kendileri yerine Yunanlıların kanının dökölmesini tercih etmişlerdir. Ayrıca Fethiye'den Bodrum'a, hatta İzmir civarına kadar bütün kıyıyı ele geçiren İtalyanların karşısına Yunanlıları bir güç olarak çıkarmak işlerine gelmiştir diyebiliriz.

İZMİR ARMAGEDDON PLANLARI İÇİN Mİ İŞGAL EDİLDİ?

\\ Ezoterik tarih açısından İstanbul'un işgali gibi, İzmir'in ve çevresinin işgalini de önemli buluyorsun. Bu noktada şu soruyu sormalıyız: Hegemonik güçlerin asıl planları ne ve bizim topraklarımızda neyin peşindeler?

Daha önce de anlattığımız gibi, inançları gereği dünyayı, "Armageddon" olarak adlandırdıkları Son Kutsal Savaş'a sürük-lüyorlar. Bu inancın kehanetlerine göre -daha önce de belirttiği-miz gibi- zincirleme olaylar dizisinin ilk haberi Anadolu'da yer alan "Yedi Kilise"ye verilecektir. İşte bu yüzden Yedi Kilise'nin bulunduğu yerlerde Hristiyan toplulukları tutmak zorundalar. İzmir'in işgaline baktığımızda, işgalin Yedi Kilise'yi içine alacak şekilde genişlediğini görüyoruz. Bunun anlamı, zamanı geldi-ğinde haber verilecek bir Hristiyan cemaatin burada hazır tu-tulmak istenmesidir.

Hangi açıdan bakarsak bakalım, Kurtuluş Savaşı'nın önemi ve işgal kuvvetlerinin uğradığı hezimet açıkça görülmektedir. Bu hezimet sadece emperyalist güçlerin hezimetini değil, hege-monik güçlerin oyunlarının, tuzaklarının bozulması anlamını da taşımaktadır.

İzmir'de Yunan askerleri

Gözlerden kaçırılmaması gereken başka bir konu daha var: İzmir'in işgaline İtilaf Devletleri donanmaları kadar, Amerikan donanmasının da destek verdiğini unutmamak gerekir. Yani Amerika bir perde arkasında ama hep oradadır.

Bu arada Meclis-i Mebusan üyeleri gerek Meclis'i toplamaya çalışarak gerekse daha sonra Anadolu'ya geçerek Milli Mücadele'ye katılmışlardır. Mustafa Kemal'in başına geçtiği Milli Mücadele hareketi ve İstanbul'da Meclis-i Mebusan'ın toplanması, işgal kuvvetlerinin hoşuna gidecek hareketler değildi. İngilizler, 21 Mayıs 1919'da Amerika'ya İstanbul ve Boğazlar için manda önermiş, Anadolu'da Amerikan mandası için çalışmalar yapmaya başlamışlardı. Amerika işgale asker göndererek katılmasa da hep arkasında olmuştur, hatta Başkan Wilson'un İstanbul'un Türklerin elinden alınmasında ısrar ettiği bilinmektedir.

İşgalin hukuksuz ve mesnetsiz olduğu işgal kuvvetlerince de biliniyordu ancak Osmanlı ile hesapları daha bitmemişti. Lloyd George 28 Şubat 1920'de artık güçlerini göstermek gerektiğini söylüyor, Doğu masasından W. S. Edmonds ise İstanbul'un işgalini *"Türklerin aklının başlarına getirilmesi"* olarak görüyordu. İngiliz Yüksek Komiseri De Robeck ise Lord Curzon'a bir yazı yazarak *"direnişi kırmak için İstanbul hükümeti nezdinde boş yere teşebbüslerde bulunmaktansa, İstanbul'un fiili olarak işgal edilmesi gerekeceği"*ni bildiriyordu. Bütün olaylar "bir merkezden" yönetiliyor gibi geliyordu.

KAN DÖKEREK İSTANBUL’U RESMEN İŞGAL EDİYORLAR

16 Mart 1920 sabahı, İstanbul’daki İtilaf Devletleri temsilcileri Sadrazam Salih Paşa’ya bir nota vererek İstanbul’u resmen işgal edeceklerini bildirdiler. Artık işgal resmiliği kazanıyor üstelik bu kez kan dökmekten de çekinmiyorlar. Fiili olarak ordularıyla zaten İstanbul’dalar, şehri gasp etmiş durumdalar, neden daha da ceberutlaşıyorlar?

Direnışin ve halkın direncini kırmak için resmi işgal daha da sert gelmiştir. Önce Şehzadebaşı’ndaki Mızıka Karakolu’na saldırılmıştır. Burada adından da anlaşılacağı gibi müzisyen askerler vardır. Askerler daha yataklarında iken süngü ile öldürülmüş, bir bölümü de, mızıka çavuşunun buradaki askerlerin mızıka eri olduklarını söylemesine rağmen, İngiliz komutanın emri ile ateş açılarak şehit edilmiş ya da yaralanmıştır.

Şehzadebaşı Karakolu’nda şehit edilen askerlerden...

Harbiye ve Bahriye nazırlıkları işgal edilmiş ve tamamen işgal kuvvetlerinin kontrolüne geçmiştir. Posta, telgraf, telefon gibi her türlü haberleşme araçları da işgal kuvvetlerinin eline geçmiş, sert bir sansür başlamıştı. Bu işgali ise Mustafa Kemal ve Ankara, daha sabah saatlerinde telgrafçı Manastırlı Hamdi Bey'in çektiği telgraf ile öğrenmişlerdir. Mustafa Kemal'in ilk tepkisi Eskişehir'deki İngilizlerin çıkartılması için emir vermek olmuş ve 27 Mart 1920'de çatışmalar sonucu İngiliz kuvvetleri şehirden çıkarılmıştır.

İstanbul'un işgali ile Meclis-i Mebusan'ın da çalışmalarına son verilmiş ve hükümet fiilen lağvedilmiştir. Mebuslardan bazıları Ankara'ya kaçarken, bir bölümü de Malta'ya sürgüne gönderilmiştir.

İstanbul'un Anadolu ile Asya yakası arasındaki bağ kesildiğinden, halk olup bitenleri ancak kulaktan kulağa duymaktaydı ve ne yapacağını bilemez haldeydi. Birçok yerde halk, fırınlara ve erzak satan yerlere hücum etmekte ve erzak depolamaktaydı.

İşgal sırasında Fransız tankları

İşgalciler bir yandan Osmanlı devlet görevlilerini aşağılayıp cinayetler işlerken, öte yandan da halka bildiri dağıtıp işgalin geçici olduğunu, “Yeni Türkiye kuracağız” diyenlerin sözüne aldirılmaması gerektiğini ve zorunlu yaptıkları işgalin amacının “sultanın otoritesini kuvvetlendirmek” olduğunu söylüyorlardı.

İngilizler öte yandan bir başka planı daha uygulamaya koydular: Yeni bir Türk ordusu finanse edip Türkleri Türklere kırdırmak. “Hilafet Ordusu” denilen bir devşirme ordu kuruldu ve silahlandırıldı. Ancak işler İngilizlerin umduğu gibi gitmedi. İngilizlerin parasıyla kurulan bu ordu daha Ankara’ya varmadan, İzmit ve Adapazarı’nda Kuvayı Milliye güçleri tarafından dağıtılmış ve tarihe karışmıştır. İzmit ve Adapazarı sonradan İngilizler tarafından işgal edilecek ve birçok vatansever burada öldürülecekti. İstanbul hükümeti de Kuvayı Milliye’yi yok etmek için Ahmet Anzavur’u gönderecek ancak o da Kuvayı Milliye kurşunlarına hedef olacaktır.

Bu arada İstanbul’daki işgal kuvvetlerinin başında bir Fransız generali olmasından memnun olmayan Lord Curzon, sonunda d’Esperey’i görevden aldırması ve yerine bir İngiliz generali gelmesini sağlamıştı. Bu görev en sıra dışı generallerden biri olan General Harrington’a geçecekti. Böylece Fransızların memnuniyetsizliğine bir neden daha eklenmiş oldu. O zaman ki İngiliz komiserinin raporu da bu çatlakları göstermektedir:

“Fransız ve İtalyan Yüksek Komiserleri, Harrington’un buradaki konumunu daha üstün saydıkları için açıkça kıskançlık ediyorlar. Onların kıskançlığı, General Harrington’un müttefik yüksek komiserlerinin imtiyazlarını kısıtlayabileceği yollu imalarla

ortaya çıkıyor ve bu iki yüksek komiser, Harrington'un kendisini İstanbul askeri valisi saymasına itiraz ediyorlar.”

Gittikçe büyüyen bu anlaşmazlıklar, ileride daha büyük çatlaklara ve derin ayrılıklara yol açacaktır.

Öte yandan, Osmanlı ile bir anlaşma yapılmıştı ama Mondros bir ateşkes antlaşmasıydı ve asıl savaş sonrası antlaşma Mondros'tan sonra yapılmalıydı. Sonunda, Nisan 1920'de İngiltere, Fransa ve İtalya başbakanları İtalya'da San Remo'da toplandılar, toplantının tek gündemi vardı, o da Osmanlı'dan kalan toprakların nasıl paylaşılacağını kararlaştırmak. Tutanaklara baktığınızda Fransa Başbakanı Millerand ile İngiltere Başbakanı Lloyd George arasında bu paylaşımın ateşli tartışmalarını okuyabilirsiniz.

\ İleride işgal kuvvetleri arasında anlaşmazlıklar daha da derinleşecek ve menfaat ortaklıklarını bozacak hale gelecek. Ancak şimdi masada Osmanlı'yı paylaşım planları var ve bu durum hepsinin iştahını kabartmış durumda.

Şimdi ortaya koyacağımız resmi tam olarak görmeden tarihi anlamak olanaksız. İstanbul işgal altında ve işgal askerleri istedikleri gibi yaşıyor, Padişah çaresiz. Ve toplumda farklı hayatların yaşandığı derin bir çöküntü var. İleride aktaracağız, bir tarafta sefalet, bir tarafta eğlence hüküm sürüyor. Ankara'da yeni bir Meclis kurulmuş ve Milli Mücadele'nin adımları atılıyor, Avrupa ise Osmanlı topraklarını nasıl paylaşacaklarının derdinde.

Tabii San Remo'daki görüşmelere İstanbul'dan bir delegasyon da gönderilmişti ama delegasyon, toplantılara iştirak etmek yerine yakınlarına hediye almakla meşguldü. Bu ilginç delegasyon, o günlerin gazetelerinde de bu şekilde yer almıştır.

Bundan sonrası ise hepimizin malumu olan Sevr Antlaşması, yani Osmanlı için tam bir felaket. Meraklı okuyucu bu

antlaşmanın maddelerini kolayca bulabilir, o yüzden burada tek bir noktaya değinelim. Sevr Antlaşması için giden Osmanlı heyeti, Hadi Paşa, Rıza Tevfik Bey ve Reşat Halis Bey, Sevr Antlaşması'nı 10 Ağustos 1920 tarihinde imzalayarak dönmüşlerdir. Yani antlaşma Osmanlı heyeti tarafından imzalanmıştır, ancak uluslararası bir antlaşma olarak Meclis ve Padişah tarafından onaylanması gerektiği için yürürlüğe girmemiştir. Anımsanacağı gibi, 16 Mart 1920'de İstanbul'un resmi işgali ile birlikte Meclis-i Mebusan lağ-vedildiği için bu antlaşmayı onaylayacak bir meclis yoktur ve bu antlaşma hiçbir zaman onaylanmamıştır.

Tabii burada bir parantez açalım: Sultan Vahdettin, San Remo kararlarını -meclis olmadığından- bir Saltanat Şûrası, yani Şûra-ı Saltanat toplayarak onaylatmıştır. Oysa Sevr için böyle bir adım hiç atmamıştır.

Yıllar sonra Sultan Vahdettin, bu antlaşmayı imzalamayı hiç düşünmediğini, hatta böyle bir zorunluluk altında kalsaydı tahttan çekilebileceğini de ifade etmiştir. Ancak, Kurtuluş Savaşı olmasaydı, İngilizlerin bu antlaşmada ısrarcı olacaklarını düşünüyorum. Bu antlaşmanın akabinde Ankara'daki Büyük Millet Meclisi de 19 Ağustos tarihindeki oturumunda, bu antlaşmayı imzalayanları vatan haini ilan etmiştir.

\ İşgal yıllarında İstanbul denildiğinde hepimizin gözü-nün önüne bu kadim kentin tanklarla, zırhlı birliklerle, gemilerle ablukaya alındığı o korkunç fotoğraflar geliyor. İşgal altında yaşamak zorunda kalan İstanbul halkı ne haldeydi?

İstanbul'da yaşam her açıdan çok zorluydu. 1921'de Balkanlardan Yunan zulmünden kaçan Türk sığınmacıların İstanbul'a gelmeleri de, fakirlik içindeki kente daha büyük bir darbe olmuştur. Yaklaşık 60.000 sığınmacı kentte çeşitli yerlere yerleştirilmiş, yardım ve tedavi beklemekteydi. İstanbul hükümeti

bu iş için sadece 500 lira verdiğinden, işgal orduları komutanı General Harrington Türk sığınmacılar için yardım balosu düzenleyerek para toplamak zorunda kalmıştı.

İşgalcilerin yaptıklarını, olayları anlatmak ciltler doldurur. Mesela Polis Cemil Bey'in başına gelenler en çok bilinenidir. Cemil Bey, 1919 yılında, bir gece Ayasofya civarında, tramvayda, sarhoş Fransız askerlerinin bir Türk kadınına tacize yeltendiklerini görür ve hemen müdahale eder. Çıkan arbedede üç Fransız askerini öldürür. Ancak işgal kuvvetleri Cemil Bey'i tutuklar ve yargılayarak mahkûm edip Guyana diğer adıyla Şeytan Adaları'ndaki esir kampına gönderirler. Cemil Bey ancak, çektiği işkencelerden sonra, yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin çabaları sonucunda, 1929'da ülkeye dönebilmiştir.

Tabii, şehirde işgal askerleri istedikleri gibi adam hapsedmekte, tutuklamakta ve hatta sürgün edebilmektedir. İstedikleri gibi gelen geçeni arayan askerler, sudan sebeplerle yakaladıklarını hapse götürüyorlardı.

İşgal askerlerince Türkleri aşağılamak için yapılan gelişigüzel aramalara bir örnek...

Türk subaylarını aşağılayıcı bir uygulama da, rütbesi ne olursa olsun, işgal askerlerini selamlama zorunluluğu idi, selamlamayan subay hemen tutuklanıyordu. Bir Osmanlı albayının, bir işgal ordusu teğmenini selamlamadığı için tutuklandığı kayıtlara geçmiş bir hadisedir.

İşgal orduları Beyoğlu'nda

Basın sansürü de doruk noktasına çıkmıştı. İşin aslı, Abdülhamit döneminin basın sansürüne karşı olan İttihatçıların iktidarında daha sıkı bir basın sansürü olmuştu. İşgal kuvvetlerinin basın sansürü ise en ağırıydı. Hatta bazı zamanlar gazetelerin sansürlenmiş sütunları boş çıkmaya başlamıştı. O günleri Tarık Mümtaz Göztepe'nin anılarından okumak gerek:

“Matbuatımızın kırk yıllık sansürü diye meşhur olan Şemsi Bey'in elinden kurtulmaya çalışan İstanbul matbuatını, İngiliz, Fransız, İtalyan mümessillerinden mürekkep üçüzlü bir sansür şebekesi daha kontrole başlamış ve gazeteler tam dört sansürden geçtikten sonra makineye yetiştirilmek gibi ağır bir kayda tabi tutulmuşlardı. İlk günlerde bu dört renkli kalem-

lerle ve dört başlı bir sansüre tabi tutulan gazete ve mecmualarımız, sayfalarını bozup yeni baştan tertibe mecbur kalmamak için sansürün çıkardığı kısımları beyaz ve boş bırakarak intişar etmişlerse de bu hareketi sansürün mevcudiyetine karşı bir nevi protesto telakki eden İtilaf Devletleri sansürü, ikinci bir emirle, sansür tarafından çıkarılan kısımların belli olmayacak şekilde doldurulup kapatılmasını mecburi kılmış ve matbuat cidden zor bir duruma düşürülmüştü.”

Öte yandan, gayrimüslim topluluklardan bazıları yüz yıllık kinlerini kusmak için fırsat bekliyormuşçasına Türklere kötülük ediyorlardı. İngilizlerin kullandığı Rum ve Ermeni tercümanlar, kendi zehirlerini tercüme yaparak aktarırken, Rum ve Ermeniler gönüllü olarak Türklere karşı istihbarat sağlıyorlardı. Bu iş o kadar ileri gitmişti ki, işgal kuvvetleri Ermeni ve Rumları casus olarak kullanmaya başlamışlardı. Bu arada Rum çeteleleri de şehrin her tarafında terör estirmişlerdir.

O günleri Halide Edip Adıvar şöyle anlatır:

“Türkleri tevkif ediyor, cezalara çarpıtıyor ve bazen de müttefik merkezlerinde fena halde dövüyorlardı. Evler zorla sahiplerinin ellerinden alınıyor, içindekiler dışarı atılıyordu. [...] Fesler, kadın peçeleri yırtılıyor ve bütün bunlara karşı şehir halkı çok vakur ve sakin davranıyordu. Türk basını müttefiklerin sansürü altında olduğundan, bu olaylar gazetelerde yer almıyor veya mübalağalı söylentiler ağızdan ağıza dolaşıyordu. Bugünlerde Türklerin hiçbirisi silah taşımamakla beraber, Hristiyanların hepsine silah verilmişti. İşte bundan dolayı Fatih ve Aksaray gibi büyük bir kısmı yangından harabeye dönüşmüş yerlerde çok acı vakalar oluyordu.”

İstanbul'da yaşam daha I. Dünya Savaşı sırasında zorlaşmaya başlamıştı. Yerasimos'a göre, 1914-1920 yılları arasında,

İstanbul'da temel ihtiyaç maddelerindeki fiyat artışı %1350 civarındadır. Memur zamları buna hiç yetişemediğinden, alım gücü korkunç şekilde düşmüştü. İstanbul Türkleri son zamanların en kötü günlerini yaşıyordu.

İşgalci askerlerin huzursuz etmek için yaptığı aramalara "Bu da geçer ya Hu" tepkisi. Bu söz işgali protesto sembollerinden biri olmuştu. (Ayasofya'nın Gizli Tarihi)

Öte yandan büyük bir kıtlık baş göstermişti. Çetelerin yolları ve demiryolunu tahrip etmesi sonucu Anadolu ile bağlar kesilmiş, İstanbul kıtlığın pençesine düşmüş ve özellikle temel gıda fiyatları çok yükselmişti. Bu arada, Anadolu'daki kıt malları İstanbul'a getiren vurguncular fiyatları daha da yükseltmekteydiler.

İşgalci askerlerin alım gücünün yüksek olması ve fiyatları yükseltmesi de yaşamı daha da zor hale getirmekteydi. İstanbul içindeki erzakın ve kaliteli tüketim mallarının çoğu işgal askerlerine, sonra da onların işbirlikçilerine gidiyor, halka bir şey kalmıyordu.

İstanbul'da Rum çeteleri de soygun ve gasp dehşeti yaşatmakta, yaşamı daha da zorlaştırmaktaydı. Tabii "Konstant" adı

verilen işgal devriyeleri Pera civarında olduğu gibi, subaylar da Pera Palas ya da Grand Hotel de Londres gibi otellerde kaldığından bundan haberleri yoktu ya da ilgilenmiyorlardı.

Düşünebiliyor musunuz? Ekmek zor bulunuyor, meyve-sebze yok, hububat yok. İstanbul bu haldeydi. Zaten savaşlar Osmanlı halkının yemek alışkanlığını değiştirmişti. Bizim halkımız hububatı susuz bir yemek şeklinde yedi. Mesela kuru fasulyeyi pilaki kıvamında yedi ama savaşlar ve işgal, sulu yemeklerin artmasına yol açtı. Halk doyabilmek için ekmeğe ağırlık verdi ve fasulye bildiğimiz sulu yemek kıvamını aldı. Yani kuru fasulyeye ekmek banmak, çok da eski bir âdet değildir.

1921'den sonra kıtlığın artması ile birlikte temel ihtiyaç ve gıda maddelerinin de ithalatı artmış, un, şeker, pirinç ve hatta et, en çok ithal edilen mallar arasına girmişti.

Kahvedekileri izleyen işgal askerleri

Ancak bir de İstanbul'da yaşamın öteki yüzü vardır. İstanbul Türkler için sefalet ve korku dolu iken yabancılar ve gayrimüslimler için tam bir eğlence ve sefahat yeridir.

Pera'nın her yerinden kanto ve tango nağmeleri yükselmektedir. Bazı kulüplerde caz da çalmaktadır. Amerikalı bir zencinin açtığı bardan da çarliston ve foxtrot notaları yükselirken sosyete de "Arap Cazı"na rağbet ediyordu.

Pera ve Boğaz tam bir eğlence merkezi haline gelmiştir. Anadolu yakasında ise Kadıköy ve Moda bu görevi görmektedir. İçkiler su gibi akmakta, hayat kadınları ortalarda dolaşmakta ve her türlü zevk ve sefa âlemleri düzenlenmektedir.

İstanbul'da işgalden önce de meyhaneler vardı ancak işgal ile birlikte sayıları çok artmış ve meyhanelerin yanında barlar da ortaya çıkmış ve bir anda Galata, Pera ve hatta Kadıköy bölgesini kaplamıştır.

İşgal kuvvetleri İstanbul'da hayatlarından memnundu ve istediklerini yapabilmekteydi. General Harrington bile İstanbul'da avcılık, polo, atıcılık, balıkçılık, yelkencilik, golf, kriket vesaire gibi bütün etkinlikleri gerçekleştirmekten çok mutlu olduğunu yazıyordu.

Ernest Hemingway ise dejenere hayatın saatlerini şöyle açıklıyordu:

"Geleneklere uymakta, ayak uydurmakta direnmeyen kişi, İstanbul'da gece saat dokuz oldu mu yemeğini yiyor. Tiyatrolar saat onda açılıyor. Gece kulüpleri saat ikide, tabii gözde olan kulüpler, adı kötüye çıkmış gece kulüpleri ise ancak sabaha karşı dörtte kapılarını açıyorlar."

İstanbul'da fuhuş alıp başını gitmişti. 1920'de 175 genelev sayılmakla birlikte, İstanbul'un ücra köşeleri de sayıldığında bu rakamın çok daha fazla olduğu düşünülmektedir. 1922'de bilinen 2754 hayat kadını vardı. İngilizler Kadıköy'de genelevler açmışlardı. Genelevlerde yabancıların yanında Türk ve Müslüman kadınlar çalışıyor, ayrıca işlettikleri evlerde subaylar ve askerlerden fuhuş karşılığı para kazanıyorlardı. Bu genelevlerin

çoğu Türk polisinin denetiminde ve gözetiminde faaliyet göstermekteydi. Evlerde hastalık olup olmadığı da sıkı bir şekilde Türk sağlık görevlilerince denetleniyor ve kapatmaya kadar gidecek müdahalelerde bulunabiliyorlardı.

Fahişeler genelde gayrimüslim kadınlar olurken zamanla parasız ve çaresiz kalan Türk kadınlarının da bu yola düştüğü gözleniyordu. Özellikle "Toycu" adı verilen kişiler dolaşarak durumları uygun olmayan kadınları bu yola yöneltiyor, evlere satıyorlardı.

\ O dönemde bir de Rusya'da çarlığın yıkılıp Bolşeviklerin iktidara gelmesiyle sosyalist rejimden kaçanlar yollara dökülüyor. Yani bütün olayların arasında İstanbul'a bir de Rus mülteciler geliyor. Çarlık döneminde türlü asalet unvanları ve büyük servetleri olan on binlerce Rus artık İstanbul'dadır. Bazıları beş parasızken, bazıları mücevherlerini ve paralarını kurtarabilmiş, böylelikle bir iş kuracak sermayeye sahiplerdir. Özellikle Beyoğlu'nda çeşitli pastane, lokanta, kumarhane, bar ve gece kulüpleri açtıklarını biliyoruz. Bu yeni göçten İstanbul nasıl etkileniyor?

Bolşeviklerden kaçan Ruslar, Şubat 1920'de Odessa'dan, Mart 1920'de de Novorossiysk'ten İngilizler tarafından İstanbul'a getirilmişlerdi. Bir başka grup da Kasım 1920'de Sivastopol'den gelmişti. O dönem yüz binlerce Rus mültecinin geldiği söylenir.

Rusların gelişi ile Beyoğlu'nun eğlence hayatı da Rumlarla beraber Rusların eline geçer. İşgal askerlerinin gelişi ile meyhanelerin yerini barlar almış, Rusların gelişi ile de işletmeleri Rusların eline geçmiştir. Özellikle 1920-1924 yılları arası Rusların damga vurduğu yıllardır. Her tarafta Rus lokantaları ve barları vardır. Rus fahişeler Pera ve Galata taraflarını işgal etmişlerdir. Bu batakhaneleri işgal askerleri kadar Türk erkekleri de doldurmakta, Rus kızlarına âşık olan Türkler, sabahlara kadar onlara para yedirmekteydiler.

Rus soylu kadınları lokantalarda garsonluk yapmakta, gözünü karartanlar ise uyuşturucu satmaktaydılar. Solito Solano diye bir gazeteci o günleri *The National Geographic* dergisine şöyle anlatır:

“Pera’da olduğu gibi çiçek, kâğıttan bebekler, yağlıboya İstanbul resimleri, pasta ve kek, biblo ve incik-boncuk, Rusça kitaplar ve gazeteler satan Rus sığınmacıları her yerde görmek mümkün. Onlar sokaklarda ve camilerin merdivenlerinde uyurlar. Aylak aylak dolaşırlar, dilenirler, iş bulabildikleri zaman çalışırlar ve bazen de açlıktan hıçkıra hıçkıra ağlarlar. Yeterince şanslı az sayıda Rus, lokantalarda garson veya gardropçu olarak iş bulabiliyorlar. Patronun kahvesini bir prenses getirebilir veya bastonunu bir general verebilir. Profesörler, eski milyonerler, soylu kadınlar, yalvara yakara sigara ve kâğıt çiçek satarlar.”

Yerel giysisi ile satıcılık yapan bir Rus vatandaşı

Ruslarla birlikte şehrin hayatı da değişmişti. Kadınlar Rus modasını benimsemişler, Türk kadınları açılmaya başlamış ve sayfiye alışkanlığının yerini plaja gitmek ve denize girmek almıştı.

Bu arada “Pera sosyetesı” de son modayı takip etmeye başlamış, Rum ve Türk kadınları bundan etkilenmişti. İşgal amirali Dumesnil’in eşi Véra Dumesnil bu durumu şöyle anlatır:

“Pera sosyetesinde gerçekten göz kamaştıran kadınlar var. Bunlardan biri de Madam Siniossoglon; adeta yeryüzüne inmiş bir tanrıça, can verilmiş bir heykel. Şehrin en zengin Rum ailelerinden birine mensup. Yeni çıkan incecik ipek çorapları ilk giyen o oldu. Çorapları o kadar inceydi ki, önceleri elçilikteki tüm kadınlar çorap giymiş olduğundan kuşku duyuyor, içgüdüsel olarak, bacaklarını, eteklerinin içine ya da oturdukları koltukların altına saklıyorlardı. İpek çorap adeta yeni bir çağ açmıştı. Eski-den bacakları örtmek için giyilirken şimdi açmak için giyiliyor.”

O günlerin sefaletini bir de Mazhar Osman’ın kaleminden okumak gerek:

“Umumi harp oldu bitti. Umumi harpte içenler, parası bol birtakım türediler, soysuzlardı. Mısır ekmeği yemekten, şeker hasreti çekmekten insanların çoğu içkinin tadını bile unutmuştu. Lakin mütareke oldu, düşman orduları çekirge gibi İstanbul sokaklarına yayıldı, otomobil içinde sarhoş Amerikan bahriyeleri, kucaklarında zilzurna Rum dilberleri Beyoğlu’nun büyük caddelerinde resmi geçit yapıyorlardı, barlarda İngiliz neferleri viski ile zilzurna olduktan sonra rast gelene saldırıyorlardı. Hele Fransızların koloni askerleri yapmadıklarını bırakmıyorlardı. Rum ve Ermeni kahpelerinin aşklarıyla coşkun ve galibiyet neşesiyle taşkın bu medeniyet ordusuna Bolşeviklerden kaçan çar enkazı da ilave edildi. Bizans, ömründe görmediği sefahat hayatını sürüyordu. Lokanta ve barlarda hizmet eden birbirinden güzel Rus prensesleri, kontesleri bu sarhoş alayını büsbütün çıldırtmıştı. İçki bu aşkı doyurmuyordu; beyaz toz,

kokain... aldı yürüdü. İstanbul'un mahalle kahvelerine kadar sarışın Rus dilberleri beyaz tozla yayıldı. Kokain ile halkın akli, tombala ile parası çalınıyor, tımarhanelere kokainmanlar, eteromanlar, morfinmanlar doluyordu. İstanbul Allahlıktı; her hükümet karışyordu, hiçbir hükümet bir şey yapmıyordu. Halk kütlesi elden gidiyordu. Topla, tüfekte, tayıare ile, bomba ile dünyanın kırk küsur milleti İstanbul'u ezememişti; İstanbul, kokaine, fuhşa esir oldu. Çar ordularına altı yüz sene karşı duran İstanbul, Rus orospularına mağlup olmuştu."

Bu sefahat ve sefil hayat o kadar genişlemiştir ki, artık Türkler de bu eğlencelerin bir parçası olmuştur. Zengin aileler yabancı subaylarla ilişkiler kuruyor, tüccarlar onlara çeşitli mallar, hatta uyuşturucu ve kadın sağlayarak zenginleşiyor; bir başka deyişle Türkler arasından düşman askerlerini bir geçim ve sosyal statü olarak gören bir kesim gelişmeye başlıyordu. Günümüze kadar gelecek bu kesim, bana göre tarihimizin en tehlikeli topluluğudur.

Beyaz Ruslar işgal altındaki İstanbul'un gece hayatına hızlı bir giriş yapmışlardı.

İşgali biz bir facia olarak görüyoruz. İstanbul tamamen işgal kuvvetlerinin eline geçiyor ve halk kan ağlıyor. Ama o dönem herkes böyle düşünmüyordu...

Bu olaylar olurken, maskeler düşmüş, daha önceki yıllarda İstanbul'da yaşayan İngilizlerin de aslında ne amaçla orada oldukları anlaşılmıştır. Bunun en güzel örneğini, Sabis soyadını Irak cephesinde Sabis mevkiinde İngilizlere karşı gösterdiği başarılar sayesinde alan asker ve siyasetçi Ali İhsan Sabis, anılarında, 2 Mart 1919'da tutuklanışını anlatırken belirtir:

“Bundan anladım ki, barış zamanında ülkemizde ticaret ile uğraşan genç İngilizlerin hepsi, ihtiyat subayı olarak İngiliz ordusunda görev almışlar.”

İŞGALİN YERLİ İŞBİRLİKÇİLERİ KİMLERDİ?

\\ İşgalin yerli işbirlikçilerini de konuşalım.

İşgalin işbirlikçileri önemli bir konudur. Ne yazık ki içimizden bu durumu fırsata çevirmek isteyen hainlerin çıkmış olması günümüze kadar gelecek bir ihanet ağının doğmasına neden olacaktır.

Bu “işgalci severliği” daha işgalin ilk günlerinden başlamıştır.

Bakın ibretlik bir vesika olarak 14 Kasım 1918 günkü *Ati* gazetesine bakalım. Gazetede, İngiliz generali Gero ile bir söyleşi var ve muhabir generali anlatıyor:

“Sevimli bir zat. Hareket ve tavırları İngiliz kibarlığını gösteriyor. Dedi ki: ‘Şehri gayet güzel buldum. Türk ordusu, dünyanın en iyi savaşan askeridir. Türk hükümetiyle ilişkilerimiz tamamen iyidir. İstanbul’da fiyatlar çok pahalı olduğundan, yiyeceğimizi İngiltere’den getiriyoruz. Bir mali komisyon geliyor.’ ”

Bir işgal generali daha sevimli gösterilemezdi.

18 Kasım 1918 tarihli *Sabah* gazetesinde, Ali Kemal’in başlığı da ilginçtir: “*Kurtuluşumuzu İtilaf siyasetinde görüyoruz.*”

Örnekleri çoğaltmak mümkündür ama görüldüğü gibi daha işgalin ilk günlerinden itibaren, işgal güçleri ile “çalışmaya” hazır bir kitle vardır.

\\ Ali Kemal deyince hemen akla İngiliz mandasını şiddetle savunan İngiliz Muhipler Cemiyeti geliyor. Ama Atatürk'ün *Nutuk*'ta yer alan tanımıyla bu kişiler, İngilizler ile dost olduklarından değil, kendi kişisel çıkarlarını her şeyden üstün tuttukları için Lloyd George'un desteğini arayanlardan oluşuyordu. Kimler var bu cemiyetin içinde?

İşgalden hemen sonra ilginç bir gazete yayımlanmıştı. Gazetenin yeni sahibi *İstanbul* gazetesini *Yeni İstanbul* ya da *Türkçe İstanbul* adıyla yayımladı. Başyazarı Süleyman Radi'ydi ve her haliyle İngiliz yanlısı bir görünüm çiziyordu. Gazetenin sahibi ise, aslında bu gazeteyi İngiliz parasıyla satın alıp çıkartan Said Molla adında bir din adamıydı. İşte bu Said Molla, İngiliz Muhipler Cemiyeti'ni kuracaktı ancak bu girişimin perde arkasında da Rahip Frew olacaktı.

Rahip Frew, tam bir İngiliz istihbaratçısı ve ajanı idi. İskoç kökenli bu ajan, Mustafa Kemal ve Damat Ferit ile de görüşmüştü, amacı Anadolu'daki hareketi bastırmaktı. Bunun içinde kullandığı kişi Said Molla olacaktı. Aslında plan tanındıktı; kendi ifadelerine göre; halkı manipüle etmenin en güzel yolu din adamlarını kullanmaktır.

İngilizlerin kullandığı kişi gazete sahibi bir din adamıydı ve bir dostluk derneği kurmuştu. Senaryo ne kadar tanıdık geliyor değil mi? Sanırım sürekli aynı planları, farklı aktörlerle sürdürüyorlar.

İngiliz Muhipler Derneği, Anadolu'da da Milli Mücadele'ye karşı halkı örgütlemeye çalışmış ve propaganda yapmıştır. Hatta Yunan işgali bile meşru gösterilmeye çalışılmıştır. Derneğin bu amaçla imamları kullandığı bilinmektedir. Manisa'da dernek adına, "Yunan kuvvetleri Halife'nin ve Şeriat'ın emriyle gelmiştir, hizmette kusur etmeyin" diyen imamları Albay Bekir Sami Bey'in öldürdüğü bilinmektedir.

Said Molla aynı zamanda Ermeni, Rum ve Kürt topluluklarla da iyi ilişkiler kurmuş, ayrılıkçı dernekleri desteklemiştir. Derneğin çıkarttığı isyanlar da tarihe geçmiştir.

Bana göre işin asıl acı tarafı, İngiliz kuvvetlerine yakın olmak, onlarla iş yapmak, onlara yaranmak isteyen Türklerin bu amaçla derneğe yardım etmeleri, faaliyetlerine katılmalarıdır. Bu dernek üyesi Türk aileleri ayrı bir inceleme konusudur.

Bir de sözünü ettiğimiz önemli bir kişiye değinelim. Bu derneğin kurucularından biri de gazeteci Ali Kemal'di. Maarif ve Dahiliye Nazırlığı da yapan Ali Kemal, önceleri İttihat ve Terakki'ye karşı olan muhalefetini, çeşitli yazılarıyla Milli Mücadele'ye karşı da sürdürmüştü. Ermeni yanlısı olarak, "Artin Kemal" diye anılan Ali Kemal'in, Mustafa Kemal'e ve Milli Mücadele'ye karşı hakarete varan yazılarının yanında, aşırı İngiliz yanlısı yazıları da vardı.

Milli Mücadele'nin kazanılmasından sonra ise, İstanbul daha işgal altındayken, Ali Kemal tıraş olurken yakalanıp İzmir'e gönderilmiştir. Burada çok pişman olduğunu söylemesine rağmen, subaylar ve askerler tarafından linç edilerek öldürülmüştür.

Ali Kemal'in ikinci eşinden oğlu Büyükelçi Zeki Kuneralp'in eşi Necla Kuneralp, bacanağı diplomat Beşir Balcıoğlu ve eşi ile birlikte 1978 yılında Madrid'de, Ali Kemal'in savunduğu Ermenilerin örgütü Asala militanları tarafından öldürülmüştür.

Ali Kemal'in ilk eşinden gelen torunu Stanley Johnson ise İngiliz Muhafazakâr Partisi'nden siyasete atılmış ve Avrupa Parlamentosu üyeliği yapmıştır. Onun oğlu ise tanınmış İngiliz politikacı Boris Johnson'dur.

\\ Öyleyse yüzyıllara meydan okuyan imparatorluk çökerken kahramanca mücadele edenler, çare arayanlar, durumdan maddi gelir sağlayanlar, sessiz kalanlar ve düşmanla her türlü işbirliği içerisinde menfaat peşinde olanlar var.

Şevket Süreyya Aydemir o günlerin İstanbul'unu anlatırken, "Müslüman İstanbul'un havasında esen sadece hayal kırıklığı, ümitsizlik, kin ve iniltidir" derken bir de "öteki" tarafı anlatır:

"Bir de kozmopolit İstanbul var. Örneğin Şişli! O zaman-ki Şişli, İstanbul'da devrin türedilerinin, harp zenginlerinin, Rum, Ermeni tüccarların, ne oldukları, ne iş gördükleri belirsiz kozmopolit tiplerin kaynaştığı yerdir. Ama aynı zamanda, eski vezirlerin, saltanat düşkünlerinin, yeni politikacıların ve bütün işgal kuvvetlerinin ileri gelenlerinin iç içe kaynaştıkları yer yine Şişli'dir. [...] Şişli'nin bir milli rengi yoktur. Ama harp devrinin özentili tipleri, türediler, modern hayat yaşıyorum zanneden düşkün kadınlar, kumar, israf, yabancı görünümlü lüks hayat hep Şişli'dedir. Bu arada hesaplı dönmeler, işini bilen Rum, Ermeni, Yahudi oligarşi mensupları da Şişli'de kendi hayatlarını yaşarlar."

Çok acıdır, bunlar içinde dönmeler olduğu kadar özbeöz Türk aileler de vardır; işgal subaylarına yanaşmayı bir marifet olarak görmüşler, onlarla birlikteliklerinden maddi menfaat ummuşlar ve bu uğurda kendi değerlerinden vazgeçmeyi önemsememişlerdir. Bu amaçla, evlerini işgal subaylarına açan, partiler veren, bu partilerde kızlarının ve kadın akrabalarının işgal subayları ile görüşmesine aldırmayan, hatta teşvik eden aileler olduğu gibi, ihbarcılığı bir yol olarak tutturan aileler de olmuştur.

Bu olayı en iyi gören ve ifade edenlerden biri de Yakup Kadri'dir. *Sodom ve Gomore* adlı romanında, romanın kahramanı Necdet'in, İngiliz subayları ile görüşmekten çekinmeyen nişanlısı Leyla'nın ağzından bu gerçeği ifade eder:

"Genç kız nişanlısına: '...Doğrusunu söyleyeyim, Necdet-ciğim, elimde değil, eğlenmek istiyorum. Bu benim yaşımın hakkıdır. Sonra... Sonra biliyorsun, babamın her işi yabancılarıdır. Bu muhitteki bağlarını devam ettirmek onun için bir parça geçim meselesidir. Bu hususta kendisine nasıl karşı koyabilirim? Günün birinde kendi evimiz olduğu vakit istediğimizi kabul ederiz, istemediğimizi etmeyiz. Fakat şimdi, seçme veya red hakkı bende değildir."

Yakup Kadri, romanın bir başka yerinde de şöyle demektedir:

"İtilaf kuvvetleri, zulmün, haksızlığın en son derecesine varmışlardı ve bu zulmün önünde öncülük eden ve bu zulmü alkışlayan, soysuzlaşmış Türkler göze çarpmakta idi."

Satılmış basın da bu ailelere yardım ediyordu. *Alemdar* gazetesinin 23 Mart 1920 tarihli nüshasında, hem de kanlı işgal-den sonra şöyle bir yazıya rastlanmıştır:

"İdrak edilmelidir ki, Yunanlılar ne kadar ebedi düşmanlarımız olursa olsun, bugünkü galiplerimizin bir müttefikidir, onlara karşı yapılacak hareket, İtilaf devletlerinin kırınglığına sebep olur. [...] Bir kısmımız, Yunandan başka, İtilaf devletlerine karşı da, kuvvetimize dayanarak hakkımızı müdafaa etmek kabil olacağı zannına kapıldılar. Gafletin bu derecesi görülmüş, işitilmiş değildir."

Aslında bu dönemin işbirlikçileri 150'likler denilen liste ile yurtdışına gönderilirken, bu listeye girmeyen işbirlikçilerin bir bölümü yurttta kalmışlardır. Bunların içinde Hürriyet ve İtilaf Fırkası mensupları da vardır. 16 Nisan 1924'te 150 kişiden oluşan bir liste hazırlanmış, Türkiye Cumhuriyeti'nden Kurtuluş Savaşı sonrası sürgünleri de içine alan düşman işbirlikçisi görülenler için sınır dışı kararı çıkarılmıştır. Bu kişilerin yurda girişi de yasaklanmıştır. Listedeki isimler daha sonraki yıllarda çok tartışılmış, bazı işbirlikçilerin, hainlerin yurttta kaldığı, bazı isimlerin ise boşuna gönderildiği dillendirilmiştir. 150'liklerden bazıları sınır dışında da Türkiye aleyhine faaliyetlerine devam etmişlerdir.

\\ Ülkenin kurtuluşu için mücadele edenlerin tuttuğu "kara liste" olduğu gibi, işgal yıllarında da İngilizlerin bir "kara liste"si vardı. Bu dönemde masum vatan evlatları idam edildi, insan avı başladı, sürgün edilenler oldu.

İstanbul'un işgali sırasında en önemli olaylardan biri de İngilizlerin, İttihatçıların, İstanbul'da olmasından duydukları rahatsızlıktı. Tutuklu İttihatçılar, İstanbul'da Bekirağa Bölüğü'nde esir tutulmalarına rağmen, herkesle görüşebiliyorlar ve siyasi çalışmalar yapabiliyorlardı. Hatta Mustafa Kemal'in de Samsun'a gitmeden önce İttihatçı gizli bir örgüte üye olmak savıyla tutuklanan Ali Fethi Bey ile defalarca görüştüğü bilinmektedir.

Bu durumdan rahatsız olan İngilizler, tutukluların Malta'ya sürgününe karar vermişler ve bunu İstanbul hükümetine tebliğ

etmişlerdir. Hükümet bu isteği hiç vakit kaybetmeden uygulamış ve 28 Mayıs 1919'da 78 tutuklu Malta'ya sürgün edilmiştir.

Burada önemli bir konuya değinmek gerekmektedir. Basının da körüklemesi ile halk arasında İttihatçılar aleyhinde o kadar olumsuz bir görüş vardır ki, halk ülkeyi savaşa sokup devleti yok eden bu kişilerin en ağır şekilde cezalandırılmasını istemektedir. Bu nedenle artık yeni partiler oluşmuş, tutuklamalar tepki çekmez olmuştur.

İşte bu ortamda kalan İttihatçılar gizli örgütlere yönelmişler, kurtuluş için savaşmışlardır.

\ O zaman dönemin mücadele eden gizli örgütlenmelerinden de örnek verelim. Bu tabii öncesinde Teşilat-ı Mahsusa ile başlayan bir süreç. Nasıl kurulmuştur? Yurtiçinde ve dışında istihbarat, propaganda faaliyetlerinde ve mücadelede başarılı olmuş mudur?

Sultan Abdülhamit'in hafiye teşkilatı gibi bir örgüt kurmak isteyen İttihatçılar, direkt Enver Paşa'ya bağlı gizli bir örgüt olarak Teşkilat-ı Mahsusa'yı kurmuşlardır. Teşkilat-ı Mahsusa hem yurtiçi hem de yurtdışında istihbarat, karşı istihbarat, propaganda faaliyetleri göstermekle birlikte yeri geldiğinde eylem de planlayacak ve icra edecek bir örgüt olarak kurulmuştur. 1911'den beri etkin olduğu söylenen örgüt 3 Ağustos 1914'te Harbiye Nezareti'ne bağlanmış ve resmi bir nitelik kazanmıştır. Teşkilatın ömrü görünürde İttihat ve Terakki ile sınırlı kalmış ve 8 Ekim 1918'de kapatılmış, ancak Teşkilat-ı Mahsusa üyeleri gizliden gizliye etkili olmuşlar, Milli Mücadele saflarında yer almışlardır.

Bu ortamdaki en önemli örgütlerden biri de Karakol örgütüdür.

Daha Talat Paşa'nın yurdu terk etmesinden hemen sonra, İttihat ve Terakki'nin önemli isimlerinden eski İaşe Nazırı Kara Kemal, Talat ve Enver Paşa'dan zamanında emir aldığını ve gizli bir örgüt kurması gerektiğini Kara Vasıf Bey'e açıklamış ve aralarındaki parolanın "Karakol" olduğunu söylemiştir. Karakol Cemiyeti bir bakıma İttihat ve Terakki'nin uzantısı, bir bakıma da Teşkilat-ı Mahsusa'nın bir tür devamıdır.

Emekli Yüzbaşı Baha Said Bey'in yazıhanesinde kurulan bu örgüt, çok geçmeden birçok taraftar ve eski İttihatçıyı toplamış ve özellikle istihbarat ve Anadolu'ya silah ve mühimmat temini için çalışmaya başlamıştı.

Nizamnamesine göre Karakol Cemiyeti, “*milletin vahdet, hürriyet ve hâkimiyeti mutlakasını ve vatanın, siyasi, coğrafi ve iktisadi tamamı ve istiklalini temin ve muhafazaya çalışır*”

İşgal İstanbul’unda kalanların aslında tek kurtuluş yolu Karakol Cemiyeti idi. Teşkilatın yaptığı en önemli şey Anadolu’ya geçenlere seyahat belgesi ayarlamak ve onları Kuvayı Milliye ile buluşabilecekleri yerlere göndermekti. Bu sayede birçok subay Anadolu’ya geçebilmiş, İstanbul’dan çalınan silah ve mühimmat, yurdun her köşesine ulaşabilmişti.

Karakol Cemiyeti aynı zamanda silahlı güçler de kurarak Rum ve Ermeni çetecilere karşı da mücadele etmiştir. En inançlı gençlerle kurulan bu topluluklar, şeriata göre yemin ederek bu silahlı gruplara giriyor, canı pahasına mücadele veriyordu.

Karakol Cemiyeti’nin genel kuruluş tüzüğüne göre, genel merkez üyeleri, sayıları, toplantı yer ve toplanış şekilleri, seçim usulleri ve görevlendirilmeleri kesinlikle gizli tutulur; bu gizliliği ihlal edenler derhal idam edilirdi. Ancak Karakol Cemiyeti, gizli bir örgüt olmakla birlikte ezoterik bir örgüt değildir. Giriş töreni ve ritüelleri yoktur. İsteyen herkesin girebildiği örgütün gizli yapısı, sadece ortaya çıkarılmaması içindir.

Mustafa Kemal’in de bu örgüt ile ilişkide olduğunu biliyoruz, hatta cemiyet İstanbul’da istihbarat temini de yapmıştır. Ancak 16 Mart 1920’den sonraki tutuklamalarda çok büyük darbe yemiş ve Milli Mücadele saflarında İttihatçı kökenli bir örgüt olmasına da sıcak bakılmamıştır. Cemiyet nizamnamesinde “*milli ordu*” kavramı olması ve “*Bu ordunun başkomutanı, büyük kurmay heyeti, ordu, kolordu ve tümen komutanları ile kurmayları seçilmiş ve tayin edilmiş olup gizli tutulur. Bunlar görevlerini gizli olarak yaparlar*” diye bir ifade geçmesi birçok Milli Mücadele komutanını rahatsız etmiş, bu nizamname Mustafa Kemal’in eline geçince de kapatılması konusunda

görüş birliğine varılmış ve Heyet-i Temsiliye'nin emriyle kapatılmıştır.

Karakol Cemiyeti'nden bir başka örgüt daha doğmuştur. Bu örgüt de daha çok İstanbul'da faaliyet gösterecek ve Karakol Cemiyeti'nin örgütlenmesini kullanacak olan Müdafaa-i Milliye'dir. Müdafaa-i Milliye daha çok eyleme ağırlık vermiş ve İstanbul'un hırsızlarını toplayarak, silah ve mühimmat çaldırmış ve Anadolu'ya göndermiştir.

Bu cemiyetin yoğun eylemlerine katılmayıp daha çok propaganda ve istihbarat alanında çalışmak isteyen bir grup da MM (Mim Mim) Cemiyeti olarak faaliyet göstermiştir.

Mim Mim, Mustafa Kemal ile en çok çalışan gruplardan biridir. Ankara'ya istihbarat desteği veren bu örgütün bazı üyelerinin İstanbul hükümetinde görev alıyor olması da dikkat çekicidir.

Mim Mim Grubu da, işgal güçlerinin Osmanlı ordusundan aldığı silahların bulunduğu depoları soyuyor, sonra da Karaağaç Ambarı, Özbekler Tekkesi gibi bilinen yerlerde toplayıp Anadolu'ya gönderiyordu.

Milli Mücadele süresince başarılı olan örgüt, 1922'den itibaren sert iç çekişmelere daldı, Milli Mücadele'nin sonuçlanmasından sonra ise İstanbul'da örgüt içinde güç savaşları başladı. Müdafaa-i Milliye ve Mim Mim'in akıbetleri Mustafa Kemal'i çok düşündürmüştü. 17 Ocak 1923'te İzmit'te Kara Kemal ile görüştü ve onun bağlılık sözünü aldı. Kara Kemal diğerleri ile konuştuktan sonra Mustafa Kemal'e şöyle yazacaktı:

“Yakın mazide, İttihat ve Terakki'de faaliyet gösteren arkadaşlar Anadolu Hareketi'nin yanındadırlar. Münasip görürse, Mustafa Kemal Paşa, İttihat ve Terakki'nin başına da geçebilir. Dilerse, başka bir fırka veyahut teşkilat kurabilir. Cumhurbaşkanı da olabilir. Biz hiçbir hususta kendisine

karşı koymayız. Bizim, İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni tekrar faaliyete geçirmek gibi bir fikrimiz yoktur. Mebus intihabında kendimiz için mebus istemiyoruz. Lakin Mustafa Kemal Paşa eğer dilerse, içimizden bazılarını mebus olarak listesine yazabilir. Kendilerine muhalefet yapmayacağız. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin az çok ayakta bazı teşkilatları varsa, onlar da Mustafa Kemal Paşa'yı Anadolu'da ve İstanbul'da desteklemeye hazırdır."

Mustafa Kemal bu mektuptan memnun olmakla birlikte mebusluk konusuna sıcak bakmamıştır.

İŞGAL GÜÇLERİNİN İSTANBUL'DAN ÇEKİLMELERİNİN ARKASINDAKİ MUAMMA NEDİR?

\\ Geldik yine tarihimizin tartışmaları besleyen, akıllarda soru işareti bırakan bir konusuna daha. İşgalciler tek kursun bile sıkmadan İstanbul'dan gittiler. Bu nasıl oldu? Gizli bir anlaşma mı vardı? Yoksa bugüne kadar bizim görmediğimiz ya da üzeri örtülmüş başka olaylar mı söz konusuydu?

Bu, çok spekülasyonu yapılan bir konu. Bir konunun üzeri ne kadar kapalı ise, arkasından o kadar çok varsayım ya da “komplo teorisi” üretilir. İşgal güçlerinin İstanbul'dan gidişi de o yüzden bir muamma.

Şimdi olaylara biraz daha geriden bakalım. Önce işgal kuvvetlerini bir kez daha gözden geçirelim. Başlı İngilizler çekiyor. Amaç burada, daha önce de belirttiğimiz şekilde Almanya'yı her türlü zayıflatmak ve “kutsal” topraklara giden yolu açıp “kıyamet” planlarını uygulamaya koymak. İngilizlerin ve perde arkasındaki Amerikan güçlerinin bütün istediği bu. Tabii kazandıkları toprak ve üstünlük de cabası. Fransa bu savaşta Almanya'ya karşı Anglosakson güçleri ile birlikte oldu. Asıl amaç Almanya olduğu için, Fransa çok fazla kazanç elde etmeden, hatta Osmanlı'dan istediği gibi bir pay almadan durumu kabullenmiştir. Bunun sonucunda, Fransa giderek İngiltere'den uzaklaşmış, Anadolu'da bir Türk devletine daha sıcak bakmaya başlamıştır; hatta Fransız güçleri Güney Anadolu'dan çekilirken bazı silah ve ekipmanı bırakmışlardır. Sonunda Ankara'nın da güçlendiğini ve Milli Mücadele'nin başarıya ulaşacağını anlayan Fransa, Ankara ile 20 Ekim 1921 tarihinde antlaşma imzalar ve Anadolu'dan çekilmeyi kabul eder, ancak İstanbul'daki Fransız

işgalci güçleri daha kalmaya devam edecektir. Ne ilginçtir ki, 12 Eylül 1922'de İngiltere, İtalyan ve Fransız hükümetlerine Boğazlar ile ilgili bir nota gönderdiğinde Fransa, İngiltere ile birlikte hareket etmek yerine Boğazların serbestliğine ve Trakya'nın Türklere bırakılması gerektiğine dair bir karar alarak şaşırtmıştır.

İtalya da Fransa'yı destekleyince, Anadolu'nun parçalanması konusunda İngiltere iyice yalnızlaşmıştır.

Churchill, Lloyd George'un isteği ile 16 Eylül 1922'de bir bildiri yayımlar, açıkça Mustafa Kemal'i hedef alır ve gerekirse kuvvet kullanılacağını belirterek ekler: "İtilaf kuvvetlerinin Mustafa Kemalci kuvvetler tarafından İstanbul'dan dışarı sürülmesi, son derece feci sonuçlar doğurabilecek, bütün İslam ülkelerinde nereye varacağı belli olmayan tepkiler yaratacak, yalnız İslam ülkelerinde değil, Büyük Savaş'tan yenik çıkan bütün devletlerde fırtınalar kopartacak, zayıf Türk kuvvetlerinin çabaları ile ulaşılan, kendilerinin de hayal bile etmedikleri başarılar, onların da gözünü açacak ve cesaretlerini artıracaktır."

Lloyd George, Winston Churchill ile birlikte

Öte yandan İngiltere zaten elini kana bulamadan, Yunan kuvvetlerini kullanarak Anadolu'yu işgal planını uygulamaya koymuş ve Ankara ile Yunanlıları karşı karşıya getirmişti. Ancak plan umdukları gibi işlememiş ve bildiğiniz gibi Büyük Taarruz'dan sonra Mustafa Kemal "Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!" emriyle bir bildiri yayımlamış ve İzmir'e yönelmiştir. Yunanistan korkudan 2 Eylül tarihinde İngiltere'ye başvurarak Anadolu'yu boşaltmak karşılığında ateşkes sağlanmasını istemiş, ancak daha görüşmeler başlamadan Türk ordusu 9 Eylül'de İzmir'e girmiş ve akabinde Yunanlıları bütün bölgeden atmıştır.

Bu arada çok önemli bir olay gerçekleşir ve bu olay Türkiye'nin de kaderini belirleyecektir.

\\ "Çanak Olayı" ya da "Çanak Krizi"nden söz edeceksin sanırım.

Evet, İngilizcede "Chanak Incident" ya da "Chanak Affair" diye anılan Çanak Olayı ya da Çanak Krizi... Ülkemizde yeteri kadar tartışılmayan bu konunun aslında ben çok önemli ve belirleyici olduğuna inanıyorum.

Daha önceden belirttiğimiz gibi, Fransa Trakya'da Türklerin olmasını kabul ediyor ve artık Türkiye'nin işgali konusunda İngiltere'yi yalnızlaştırıyordu.

Bu arada Mustafa Kemal komutasındaki kuvvetlerin İzmir'i alması İngilizleri iyice korkutmuş ve Lloyd George'a göre "dünyanın en stratejik bölgesi" olan Gelibolu'ya gelmeleri ve İstanbul'a yürümeleri artık an meselesi olmuştu.

11 Eylül 1922'de hükümet karar alarak Türklerin Boğaz'ın Avrupa yakasına geçmesi durumunda ateş açılması ve savaşılmaması yönünde bir karar aldı, General Harrington'a bu karar bildirildi ve gerekirse İzmit'teki kuvvetlerin buraya çekilmesi talimatı verildi.

15 Eylül'de alınan kararda ise tam olarak savaş hazırlığına girildi ve Çanakkale Boğazı'nın güçlendirilmesi için tedbirler alınmasına karar verildi. Koloniler Bakanı Churchill, Lloyd George'un talimatı ile Kanada, Yeni Zelanda, Avustralya, Güney Afrika Birliği, İrlanda ve Newfoundland'ı kapsayan İngiltere sömürgelerinden ya da o zamanki adıyla dominyonlardan askeri yardım talep etti.

Yaptığı en büyük hata ise bunun basında yayımlanmasına izin vermesi oldu. Tabii burada geleneksel tarihe bağlı kalarak "hata" diyoruz. Aslında bu hareket Lloyd George hükümetinin sonunu getirdi ve Churchill için farklı bir gelecek doğdu. Aynı zamanda bu "hata" işgalin sonunu da getiren ve değişen planları uygulatan en önemli adımdı.

Bu talebin basında yer alması dominyon hükümetleri kadar İngiliz Kabinesi'nde de tepki topladı. Lord Curzon bile büyük tepki gösterdi.

Fransız ve İtalyan hükümetlerinin tepkisi ise daha beter oldu. Fransa Başbakanı Poincare, İngiliz hükümete, Meriç Nehri'ne kadar tüm Doğu Trakya'nın Türklere verilmesi gerektiğini söyledi. Fransa Ankara hükümetini desteklemeye de başlamıştı.

İşgal amirali Dumesnil'in eşi Véra Dumesnil *"Fransa, Türklerle de ilgileniyor ve Yunan davasına sahip çıkan İngiltere'ye cephe alan Türk politikasını destekliyor. Fransa, Mustafa Kemal'in başında bulunduğu milliyetçilere yardım elini uzatıyor"* diye yazabilmekteydi.

Dominyonların kararları ise İngiltere için daha da büyük bir hayal kırıklığı olmuştur. Kanada ve Avustralya İngiltere'nin yardım talebini reddederken, Güney Afrika cevap bile vermedi. Bir tek Yeni Zelanda olumlu yanıt vermişti. Bu olayın sonunda Kanada'nın bağımsızlığa giden yolu da açılmıştır.

İngiliz basını ve kamuoyu da artık Türkiye ile savaş istemiyordu. Bu kesindi.

Lord Curzon destek bulmak için Fransa'ya gittiğinde, destek bir yana, Fransa'nın tavrında kararlı olduğunu ve Müslüman kolonilerdeki huzursuzluk yüzünden artık Türklerle savaşmayacağını öğrendi. Lord Curzon o kadar ısrarcı olmuştu ki sonunda Fransa Başbakanı Poincaré'den çok ağır azar işiterek ağlayacak duruma geldi.

Lord Curzon eşi ile birlikte Hindistan'da

Bu konuyu ayrıntıları ile anlatıyorum çünkü konu çok önemli.

Lloyd George artık her yönden sıkışmıştı. Türklere karşı olan saldırgan politikasını hem yurtiçinde hem yurtdışında destekleyen kimse yoktu. Bu İngilizlerin bütün eski politikasının sonu demekti. Şövalyeler Lloyd George'u yalnız bırakmıştı, artık destek olmadan Mustafa Kemal kuvvetlerine karşı savaşması doğru değildi, Yunanlılar yenilmiş, sömürgeler yardımını kesmiş ve Fransız ve İtalyanlar bu anlamsız savaşın

sona erdirilmesi konusunda görüş birliğine varmışlardı. İngiliz halkı ise artık “yeter” diyordu. Aslında Milli Mücadele beklemediği bir zafer daha kazanmış ve işgalci devletlerin bir bölümü ile İngiliz halkını yıldırılmıştı.

Şimdi yenilgiyi kabul eden Şövalyelerin tek bir planı vardı: Ankara hükümeti ile anlaşmak, koparabileceklerini koparmak ve işgal planlarına bir süre için ara vermek.

Ama hükümet aynı kanıda değildi. 28 Eylül'de Ankara hükümetine iletmesi için General Harrington'a bir ultimatoma gönderdiler, buna göre, Türk askerleri bölgeden çekilmezse ateş açılacak ve çatışmaya girilecekti. Lord Curzon da aynı kararı Londra'daki Ankara hükümeti temsilcisine açıkladı.

Ancak olaylar Lloyd George'un hiç beklemediği bir şekilde gelişmiş ve General Harrington bu ultimatoma Türk tarafına iletmemiştir.

Böylece, Fransızların Türklerle savaşmama kararı ve Harrington'un ultimatoma iletmemesi ile olası bir savaş önlenmiş ve Mustafa Kemal'in bildirdiği şekilde 3 Ekim 1922'de Mudanya'da ateşkes görüşmeleri başlamıştır. Mudanya'nın İsmet Paşa tarafından seçildiği söylenir, 6 Haziran 1920'de İngilizler burayı işgal etmeye başlamış, sonra da Yunan kuvvetleri çıkmıştır. İstanbul'un işgali ile birlikte, İzmit'ten Mudanya'ya kadar olan bölgenin de işgal edildiğini unutmamak gerekir.

Mudanya Ateşkes Antlaşması ile Yunanlılar tamamen temizlenmiş ve belirlenen sınırların dışına atılmıştır. Bu antlaşmanın bir başka sonucu da düşman devletlerin artık Ankara hükümetini muhatap olarak almalarıdır. Nitekim Lozan görüşmelerine iki hükümet de çağrılacaktır.

Mudanya Ateşkes Antlaşması imzalanmasına imzalanmıştır ama daha Boğazlar konusu halledilmemiştir, İtilaf Devletleri ile de bir antlaşma yoktur. Bundan sonrası Lozan'da konuşulacaktır.

Yıllar sonra General Harrington, anılarında bu olayı şöyle anlatır:

“Savaş çıkmasını önleyerek ülkem için iyi bir şey yaptığımı sanıyordum. Lord Curzon’un kendisinden öğrendiğime göre, bir yıl sonra, Ekim 1923’te İngiltere’ye döndüğümde, Lloyd George ve diğerlerinin o pazar gecesi cebimde duran emirlere neden uymadığım ve savaşa girilmediği konusunda gerçekten kınanmamı öğütlemişti; bu hiç aklıma gelmemişti. Lord Curzon bunun üzerine Kabine’yi terk ederek oy vermeye karşı çıkmıştı. Görünüşe bakılırsa, savaş durumu Lloyd George ve Koalisyon hükümetinin iktidarda kalmasını sağlayacaktı. Bunun benim için bir anlamı yoktu; ben bir Kraliyet askeriyim ve görevim iktidarda kim olursa, o hükümete yardım etmektir.”

Bu arada farklı bir gelişme de İngiliz siyasetine yön veriyordu. Çanak ya da Çanakkale krizinden sonra artık Lloyd George’un başında olduğu Liberal-Muhafazakâr koalisyon hükümetinde iki tarafın birlikte olma olasılığı kalmamıştır. Liberal Parti ile taban tabana zıt olan Muhafazakâr Parti seçimlere tek başına girme kararı alır ve Lloyd George’a da istifa etmek düşer. Lloyd George’un 19 Ekim 1922’deki istifasından sonra 15 Kasım 1922 seçimlerinde Liberal Parti ağır yenilgiye uğrar ve Lloyd George siyaset sahnesinden silinir.

Artık İngiltere için yeni bir dönem başlamıştır. Hegemonik planlara ara verilip halkın rahatlatılması ve yeni bir ittifak oluşana kadar bekleme dönemidir.

İŞGAL KUVVETLERİYLE FENERBAHÇE TAKIMI ARASINDAKİ TARİHİ FUTBOL MÜSABAKASI

\\ Bakıldığında son derece tuhaf gözüken mütareke ve işgal yıllarında gerçekleşen futbol müsabakalarını sormak istiyorum. İngilizler Fenerbahçe futbol takımıyla neden maç yapmak istedi?

Fenerbahçe futbol takımı ile İngilizlerin spor müsabakaları çok meşhurdur. Çanak Olayı ile de İstanbul'u boşaltacakları kesinleşen İngiliz işgal kuvvetlerinin burada yapacak bir şeyleri yoktur zaten, bu durumda halka biraz daha hoş görünürler ve General Harrington'dan esinlenen Harrington Kupası fikri ortaya atılır. Sonrasını Fenerbahçe Spor Kulübü'nün resmi sitesinden, Cem Ertuğrul'un kaleminden okuyalım. Çok ilginç bir öyküsü var:

“İstanbul işgal altındayken Fenerbahçeliler, Kurbağalıdere kenarında kulüp binasının önündeki iskeleye yanaşan motorlarla Anadolu'ya silah kaçırmaktaydılar. Fenerbahçe kulübünün kayıkhanesi bir silah ve cephane deposu haline getirilmişti. Geceleri gizlice bu kayıkhanenin önündeki ahşap iskeleye yanaşan motorlar buradan yüklenip, gizlice Moda koyuna açılıyor, oradan İzmit'e geçerek Anadolu'ya silah ve cephane götürüyorlardı. Fenerbahçe kulübünün bu “zararlı (!) faaliyeti” işgal orduları Başkomutanlığı tarafından haber alınmış, ancak bunun farkına varan Fenerbahçeliler kayıkhaneyi derhal boşaltarak cephaneyi çevredeki üye

ve sporcu evlerine taşımışlardı. Kulübü basan işgal kuvvetleri birlikleri ortada delil bulamamışlardı. Ancak yine de Başkomutanlık tarafından Fenerbahçe kulübüne süngülü bir müfreze bırakılmış ve Fenerbahçe kulüp binası haftalarca işgal altında tutulmuştu.

Tüm çabalara rağmen bir şey elde edememiş olmak, işgal ordularının İngiliz Başkomutanı General Harrington'u oldukça öfkelendirmekteydi. Fenerbahçe'ye, hiç olmazsa futbol sahasında acı bir darbe indirebilmek için elinden geleni yapmaktan geri kalmamıştı. Başkomutan Harrington amacına ulaşabilmek için ortaya altın madalyalar konulmuş bir turnuva düzenlemiş ve turnuva sonunda üç takım ön plana çıkmıştı: Irish Guards, Grenadiers Guards ve Goldstream Guards... Bu üç takımın en seçkin elemanları sıkı bir çalışmaya tabi tutulmuştu. Bu arada Cebelitarık ve Mısır'daki İngiliz askeri kuvvetlerinden, hepsi de profesyonel birer futbolcu olan dört önemli oyuncu getirtmiş ve adeta bir 'İngiltere Milli Takımı' oluşturmuştu. Hedef o kadar büyüktü ki, ortaya konan bir metreye yakın, gümüş işlemeli kupa, Başkomutan 'General Harrington' adını taşıyordu. 'Goldstream Guards' adı altında oluşan bu takım özel şekilde kampa alınarak sıkı bir çalışmaya tabi tutulmuştu. Ve bundan sonra General Harrington tarafından İstanbul gazetelerine şöyle bir ilan verilmişti:

'Gardler Muhteliti Türk kulüplerine meydan okuyor. Galibine, Başkumandanın adını taşıyan büyük bir kupa verilecek bu maça Türk kulüpleri diledikleri gibi takviye de alabilirler.'

Fenerbahçeliler bu meydan okumanın direkt olarak kendilerini hedef aldığını hemen anlamışlardı. Ve yine gazeteler aracılığı ile hemen gereken cevabı vermişlerdi:

'Fenerbahçe Kulübü yalnız kendi kadrosuyla bu maçı şart-sız olarak kabul eder.'

*Eski Taksim Kışlası'nın içinde kalan stadyumda
Fenerbahçe-İşgal Kuvvetleri maçı*

İstanbul'da büyük bir heyecan uyandıran bu maç 29 Haziran 1923 günü, Taksim Stadi'nda çok büyük bir seyirci topluluğu önünde oynanmıştı. Bu maçı izlemek üzere 'Iron Duck Zırhlısı' ile özel olarak gelen Malta Valisi Lord Plummerde işgal orduları başkomutanı General Harrington'la birlikte şeref köşesindeki yerini almıştı. Şeref köşesinin önündeki masanın üzerinde de maçın galibine verilecek olan 'General Harrington Kupası' duruyordu.

Fenerbahçe bu tarihi maça, hiç gol yemeden İstanbul şampiyonluğunu kazanan şu ünlü kadrosuyla çıktı: Şekip Kulaksızoğlu, Hasan Kâmil Sporel, Cafer Çağatay, Kadri, İsmet, Fahir-Sabih, Alaeddin Baydar, Zeki Rıza Sporel, Ömer Tanyeri, Bedri Gürsoy.

Büyük bir çekişme içinde başlayan ve hep aynı çekişmeyle geçen maçın ilk yarısını 1-0 yenik kapatan Fenerbahçe,

ikinci yarıda coşmuş ve klasik futbolunu ortaya koymaya başlamıştı. 60. dakikada Zeki Rıza'nın golüyle beraberliği yakalayan Sarı-Lacivertli takım bundan sonra daha da açılmıştı. 74. dakikada yine Zeki Rıza çok sert bir şutla Fenerbahçe'yi galip duruma yükseltmiş ve bundan sonra oyunda Sarı-Lacivertli takımın baskısı daha da artmıştı ve Fenerbahçe, güçlü rakibini eze eze yenmişti bu tarihi maçta. Maçtan sonra işgal orduları başkomutanı General Harrington, adını taşıyan bu büyük gümüş kupayı Fenerbahçe takımı kaptanı Hasan Kâmil Sporel'e verirken Taksim Stadi'nda fesler havada uçuşuyor ve yer yerinden oynuyordu adeta.

Top Zeki Rıza Sporel'de.

Şut ve gooooooooooollllllllllll!!!!

Fenerbahçeli futbolcular, ellerinde General Harrington Kupası olduğu halde seyircilerin omuzları üzerinde stattan çıkarılmışlar ve Beyoğlu caddelerinde, büyük sevgi gösterileri arasında dolaştırılmışlardı.

Bu galibiyet, milli bir zafer etkisi uyandırmıştı. Nitekim maç gecesi Lozan Konferansı'nda bulunan Türk Heyeti'ne

de bu galibiyet haberi ulaştığında heyet başkanı İsmet Paşa tarafından Fenerbahçe kulübüne; 'Heyetimiz namına hepinizi meserretle tebrik eder, gözlerinizden öperim' diye bir kutlama telgrafı gönderilmişti."

Bu maçın üzerine İngiliz kuvvetleri İstanbul'dan çekilmeden önce 30 Eylül 1923 tarihinde bir maç daha yapılmış ve Fenerbahçe bu maçı da 5-1 üstünlükle almıştı. Sizin anlayacağınız, İngilizler her anlamda mağlup olarak İstanbul'u terk etmişlerdir.

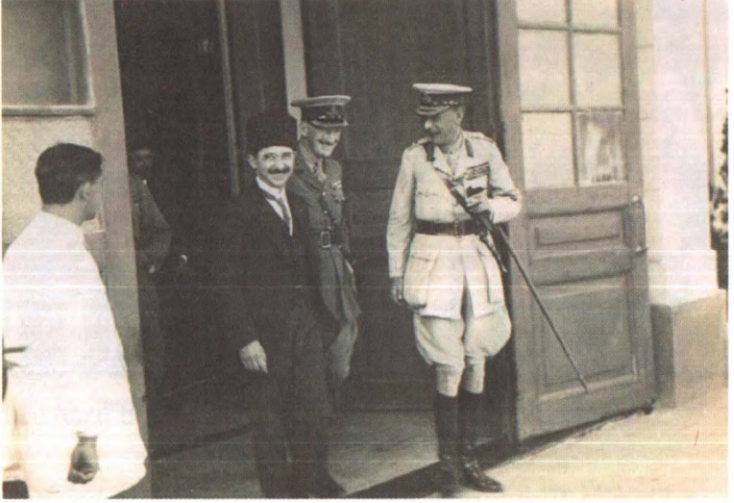
\\ İşgal kuvvetleri İstanbul'dan nasıl ayrılıyorlar?

Lloyd George hükümetinin düşmesi ve Lozan'dan sonra artık işgal kuvvetlerinin İstanbul'da kalmasını gerektirecek bir neden yoktur.

Yeni İngiliz hükümeti işgalin devam etmesinden yana değildir. İşgal İngiltere'ye her ay yaklaşık bir milyon sterline mal olmaktaydı ve savaştan bıkan halkın tepkisi büyümektedir. Artık halk askerlerin dönmesini istemekte, Türklerle bir savaşa daha girmeye karşı çıkmaktaydı.

Türk hükümeti ile İngiliz işgal kuvvetleri arasında İstanbul'a giriş çıkışta vize uygulaması konusunda anlaşmazlık çıksa da iki taraf da bir çatışma olasılığının gündeme gelmemesine özen göstermekteydi.

Lozan'dan sonra işgal kuvvetleri 25 Ağustos'ta İstanbul'dan ayrılma hazırlıklarına başladılar. El konan mülkler ve mallar Türklere geri verilir.

Veda partilerinden birinde İsmet Paşa ve General Harrington

29 Ağustos'ta General Harrington, Türk subaylarına bir çay partisi düzenler, Türk tarafı da 19 Eylül'de bir "garden party" ile karşılık verir. Artık antlaşma imzalanmış ve düşmanlığa son verilmiştir.

Aslında işgal başarısız olmuştur. İlk başta yapılan plan tutmamıştır. Bunu İngiliz komutanlar da itiraf etmektedir. Başta amaç Türkiye topraklarını bölmek, İstanbul'u tamamen ele geçirmek, belki de özerk bir yönetim kurmak hatta burayı Doğu'ya hükmeden bir ticaret merkezi yapmak iken, buradaki eski eserlere ve Kutsal Emanetler'e el koymak iken beş yıl başarısızlıkla geçmiş ve Anadolu'yu Yunan eliyle Hristiyanlaştırmak hayal olmuştur. Şövalyelerin oyununu Türk milleti bozmuştur.

İtilaf Devletleri ordusu, İstanbul'da ahlaki açıdan da çökmüş, tamamen dejenere olmuştu. İşgalin tutar yanı kalmadığı gibi, İtilaf Devletleri arasındaki anlaşmazlık ve Rothschild destekli liberal hükümetin düşmesi de işgalin siyasal desteğinin düşmesine yol açmıştı. Artık Şövalye planları bir başka bahara kalmıştı.

*İşgal kuvvetleri komutanları İstanbul'u terk ederken,
Selahattin Adil Paşa ile birlikte*

6 Ekim'de Türk Birinci Piyade Tümeni şehre girerken işgal kuvvetleri de Türk bayrağını selamlayarak şehirden ayrılır.

İngiliz Komiser Vekili Henderson'un General Harrington'a 29 Eylül 1923 günü yazdıkları oldukça anlamlıdır ve üzerinde düşünmeyi gerektirir:

“Birçokları tahliye nedeniyle üzüleceklerdir. Uzun bir süre bizi hatırlayacaklardır, kıtalarımızın İstanbul'da bulunmasını özleyeceklerdir.”

Henderson kimleri işaret ediyordu acaba? İşgal kuvvetlerini özleyenler hâlâ aramızda olabilirler mi? Ya da her an gelmek için hazır bekliyorlar mıdır?

\ Peki bu dönemde masonluk ya da ezoterik örgütler ne durumda? Hangi faaliyetlerin içindeler?

Mason locaları bu dönem de faaliyet göstermişlerdir. Bunlar içinde Ermeni locaları, özellikle Ermeni sorunu üzerine yoğunlaşmış ve bağımsız bir devlet, yani “Büyük Ermenistan” arzularında ısrarcı olmuşlardır.

İstanbul'un işgal yıllarında işgalcilerle birlik olan localar vardır.

Bunun yanında Türk Kurtuluş Hareketi'ni destekleyen localar da olmuştur.

İşgal yıllarında masonluk, sanılanın aksine çok kötü bir zmandan geçiyordu.

Daha I. Dünya Savaşı yıllarında, o zaman Harbiye Nazırı olan Enver Paşa masonik faaliyetlere kısıtlama getirmiş, Talat Paşa zamanının parlak günlerine son vermişti. Enver Paşa, mason localarını kapatmış, ancak bunlar bir yıl içinde, Talat Paşa'nın da gayreti ile yeniden açılmıştır.

Mondros sonrası dönemde İttihat ve Terakki'nin tarih sahnesinden çekilmesiyle mason locaları da büyük darbe almış, kimse locaya uğramaz olmuştu.

1922 yılında Jessua diye bir masonun yazdığı masonluk tarihi broşüründe ilginç ifadeler vardır:

“Bugün İstanbul'da mevcut biraderlerin sayısı tahminen 500 kadardır. Birkaç günden beri, 1 Mayıs 1922'de yeni binasına yerleşen Büyük Doğu, İstanbul'da ve taşrada uykuya yatmış masonları canlandırmaya çalışacaktır. Bunların sayısı birkaç yüzdür. Ancak şüpheli ya da herhangi bir sebeple buluşmuş kimseleri hiç acımadan dışlamakta kesin karardır. Türkiye Büyük Doğusu, mabetlerinde her türlü siyasi ve dini tartışmaları yasaklamaktadır. Bunlara sadece muntazam masonlar katılabilir.”

Orhan Koloğlu'nun doğru tespitine göre İttihatçıların masonluğu *“milliyetçi bir harekettir, din karşıtlığı bahis konusu değildir, Siyonizm ve Yahudilikle bir ilişkisi yoktur”*

Ancak İttihat ve Terakki'nin ülkeyi içine sürüklediği durum göz önüne alındığında, İttihatçıların “doğal toplanma yeri” olan masonluğa da büyük tepki olmuş, Kudüs'ün de kaybedilmesi ile masonluk tamamen Siyonist bir cemiyet olarak görülmüştür.

Bütün bunların yanında çok daha ilginç bir örgüt daha vardır: Tarikat-ı Salahîyye. Ezoterizmini Bektaşî tarikatından ve masonluktan alan bu örgüt, her iki öğretinin ezoterizmini almanın yanı sıra yapısını da almış ve Bektaşî ve masonluk karışımı bir yapıda çalışmalar yapmıştır. Kabul töreni ve işaret/kelime parolaları masonluğa benzeyen örgüt, çalışma bakımından Bektaşîliği andırmaktadır.

1920'lerin başında ortaya çıkan bu örgüt, Sultan Vahdettin'in yaverliğini de yapmış bir Bektaşî olan Hamdi Kiraz Paşa tarafından kurulmuştur.

Örgüt hem Bektaşîlerden hem de masonlardan yardım almış ve 1923'ten itibaren, ortadan kalktığı 1925'e kadar görünürde hilafeti savunmuştur. Maşrık-ı Azam-ı Osmaniye'nin yani Büyük Loca'nın büyük üstatlığını yapmış olan Rıza Tevfik'in de bu örgüte katılması ilginçtir. Rıza Tevfik'in, 1918'de büyük üstatlığa seçildiğinde, localar içindeki İttihat ve Terakki üyelerinin kimliğini açıklaması ve işlerini kaybetmelerine neden olması masonlardan büyük tepki çekmiş ve kendisi de istifa etmek zorunda kalmıştı; bunu da bir not olarak düşelim.

Bu örgüt 1925 yılında kapanmıştır. Gelecek araştırmacılara ışık tutmak amacıyla biz de bu örgütün adını buraya not düşmüş olduk.

\\ Neler yaşanmış, ne badireler atlatılmış gördük. Peki ne dersin? Tehlike tamamen geçti mi?

Aslında asıl macera burada başlıyor.

Çok açık olduğu üzere Şövalyeler amaçlarından vazgeçmiyor. Sadece planları bir yüzyıl kadar atıyor. Yüzeye çıkana kadar yeraltı faaliyetleri ile süreci olgunlaştırıyorlar.

Öte yandan Atatürk, İstanbul'a neden küskündü ve neden şehir kurtulduktan sonra dönmemişti bunu da düşünmek lazım. İstanbul elitleri işgal kuvvetleri ile işbirliği yapmış hatta bu beraberlikleri sayesinde iyice zenginleşmişlerdi. Atatürk onları içine sindiremiyor ve vatan haini olarak görüyordu.

Atatürk'ün çok sevdiği İstanbul ile barışması 1 Temmuz 1927 günü oldu. Ancak Atatürk'ün İstanbul elitleri ile mücadelesi bitmedi; Ankara'da yeni bir burjuva ve elit sınıf yaratmak

amacındaydı. Ancak aşırı derece bozulan sağlığı ve vakitsiz ölümü bunu gerçekleştirmesine izin vermedi.

Peki, sonra ne oldu? “Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir” diyen Atatürk’ün kurduğu Türkiye birçok manipülasyona maruz kalarak zor süreçlerden geçti.

Toplama kampları oldu, 6-7 Eylül olayları oldu, darbeler oldu, toplumu ayrıştıracak tohumlar yerleştirildi, çatlaklar depremler oluşturularak derinleştirilmeye çalışıldı, Şövalye faaliyetleri ekonomiye, siyasete saldırılar düzenlemeye devam etti, FETÖ gibi bir örgütün belki elli yıl önceden temellerini attı. Ve bugünlere geldik.

İşte bu aslında anlatmamız gereken bir başka ezoterik tarihtir.

Şövalye oyununa karşı yapacağımız en önemli karşı hamle kenetlenmektir. Bunun için çıkarılan suni kavgalarla birbirimize düşmememiz, tarihi şahsiyetlerimizi kavgalarımıza alet edip ayrışmamamızdır. Biz tek yumruk olursak bize bir şey yapamazlar.

KAYNAKÇA

BİZANS

ANGOLD Michael, *Byzantium, The Bridge from Antiquity to the Middle Ages*, Phoenix Press, London, 2001

BAILLY Auguste, *Bizans İmparatorluğu Tarihi* (çev. Haluk Şaman), Nokta Kitap, İstanbul, 2006

BARKER Ernest, *Bizans, Toplumsal ve Siyasal Düşünüş* (çev. Mete Tunçay), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 1982

BAŞTAV Şerif, *Bizans İmparatorluğu Tarihi, Son Devir (1261 - 1461)*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1989

BREHIER Louis, *Vie et Mort de Byzance*, Editions Albin Michel, Paris, 1969

BURCKHARDT Jacob, *The Age of Constantine the Great*, Vintage Books, New York, 1967

CHEYNET Jean-Claude, *Bizans Tarihi* (çev. İsmail Yerguz), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2005

ÇAKMAK Suat, *Konstantinopolis, Bizans'tan Kalanların İzinde*, Kerasus-Karadeniz Kitap, İstanbul, 2016

DİRİMTEKİN Feridun, *Fetihten Önce Haliç Surları*, İstanbul Enstitüsü, İstanbul, 1956

DUCELLIER Alain, *Les Byzantins*, Editions du Seuil, Paris, 1988

GREGORY Timothy, *Bizans Tarihi* (çev. Esra Ermert), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008

LEMERLE Paul, *Histoire de Byzance*, Presses Universitaires de France, Paris, 1943

LEVÇENKO M. V., *Kuruluşundan Yıkılışına Kadar Bizans Tarihi* (çev. Maide Selen), Özne Yayınları, İstanbul, 1999

LOT Ferdinand, *La Fin du Monde Antique et le Début du Moyen Age*, Albin Michel, Paris, 1968

MANGO Cyril, *Bizans, Yeni Roma İmparatorluğu* (çev. Gül Çağlalı Güven), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008

MORGAN Giles, *Bizans'ın Kısa Tarihi* (çev. Eylem Çağdaş Babaoğlu), Kalkedon Yayınları, İstanbul, 2010

NICOL Donald, *Bizans'ın Son Yüzyılları* (çev. Bilge Umar), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2016

NICOL Donald, *Konstantinos Paleologos* (çev. Efe Kurtluoğlu), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2013

NORWICH John Julius, *Bizans* (3 cilt, çev. Hamide Koyukan, Selen Hırçın Riegel), Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2013

OSTROGORSKY Georg, *Bizans Devleti Tarihi* (çev. Fikret Işıltan), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1981

PEKTAŞ Şerafettin, *100 Soruda Osmanlı Ekonomisi*, Ulak Yayıncılık, İstanbul, 2016

TUNAY İnci, *İstanbul Sur Kapıları*, İBB Kültür Aş Yayınları, İstanbul, 2014

USTA Aydın, *Sorularla Bizans İmparatorluğu*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2016

VASILYEV Alexander, *Bizans İmparatorluğu Tarihi* (çev. Tevabil Alkaç), Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2016

VRONIS Speros, *Byzantium and Europe*, Thames and Hudson, London, 1967

WARE Timothy, *The Orthodox Church*, Penguin Books, Middlesex, 1967

OSMANLI DÖNEMİ

AFYONCU Erhan, *Sahte Mesih*, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2013

AK Mahmut, AKALAN Kürşat, *Cem Sultan*, Park Kitap, İstanbul, 2011

ALLARD Guy, *Osmanlı Şehzadesi Cem Sultan* (çev. Işık Ergüden), İletişim Yayınları, İstanbul, 2006

ALMAZ Ahmet, *Tarihin Esrarengiz bir Sahifesi, "Dönmeler" ve "Dönmelerin Hakikati"*, Kültür Yayıncılık ve Dağıtım, İstanbul, 2002

BAER Marc David, *Selanikli Dönmeler* (çev. Sevinç Kayır), Doğan Kitap, İstanbul, 2011

DERVİŞ Hüdâ, *Türkiye'de Dönme Yahudi Gerçeği*, Özgü Yayınları, İstanbul, 2006

DÜZDAĞ Ertuğrul, *Yakın Tarihimizde Dönmelik ve Dönmeler*, Zvi-Geyik Yayınları, İstanbul, 2002

EROL Halit, *Şövalyelik ve Malta Şövalyeleri*, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2008

EYGİ Mehmed Şevket, *Yahudi Türkler yahut Sabetaycılar*, Zvi-Geyik Yayınları, İstanbul, 2000

GALANTİ Avram, *Sabetay Sevi ve Sabetaycılarının Gelenekleri* (çev. Erdoğan Ağca), Zvi-Geyik Yayınları, İstanbul, 2000

FLAVIGNY Bertrand Galimard, *Les Chevaliers de Malte, Des Hommes de Fer et de Foi*, Gallimard, Paris, 1998

FREELY John, *Kayıp Mesih, Sabetay Sevi'nin İzini Sürerken* (çev. Ayşegül Çetin Tekçe), Remzi Kitabevi, İstanbul, 2001

GALİP Selahattin, *Bütün Yönleriyle Dönmeler ve Dönmelik*, Geçit Kitabevi, İstanbul, 2004

KASTEIN Joseph, *Sabetay Sevi, İzmirli Mesih*, Kum Saati Yayınları, İstanbul, 2013

KÜÇÜK Abdurrahman, *Dönmeler Tarihi*, Rehber Yayıncılık, Ankara, 1993

MERT Timuçin, *Cem Sultan, Saltanattan Sürgüne*, Toplumsal Yayıncılık, İstanbul, 2012

OKUR Münevver, *Cem Sultan, Hayatı ve Şiir Dünyası*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992

ÖNDEŞ Osman, *Malta Kuşatması*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2011

SCHOLEM Gershom, *Sabetay Sevi* (çev. Eşref Bengi Özbi-
len), *Mistik Mesih*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2011

SCOGNAMILLO Giovanni, *İstanbul Gizemleri*, Altın Ki-
taplar, İstanbul, 1993

VATIN Nicolas, *Rodos Şövalyeleri ve Osmanlılar* (çev. Tülin
Altınova), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2004

ZORLU Ilgaz, *Evet, Ben Selanikliyim, Türkiye Sabetaycılığı*,
Belge Yayınları, İstanbul, 1999

MASONLUK

ACAR Yusuf, *Masonların Saklı Tarihi*, Nokta Kitap, İstanbul, 2016

AKİN Asım, *Tarih Boyunca Masonluk*, Hacettepe-Taş Ki-
tapçılık, Ankara, 1998

ARIÇ Sabahattin, *Masonların Dünyası*, Tekin Yayınevi, İs-
tanbul, 1992

ATABEK Reşat, *Masonluk Üzerine*, Mimar Sinan Yayınları,
İstanbul, 1994

AYFER Murat Özgen, *Anderson'un Kitabı*, Kendi Yayını,
Ankara, 2003

AYFER Murat Özgen, *Regius, Cooke ve Leland El Yazmaları*, Kendi Yayını, Ankara, ?

DOLUNAY Erol, *Eski Landmarklar ve Eski Mükellefiyetler ile Masonlukta İntizam ve Tanışma usullerine Dair*, Vatan Muh.: L. Yayınları, İstanbul, 2010

EGERAN Enver Necdet, *Gerçek Yüzüyle Masonluk*, Kendi Yayını, Ankara, 1972

GITTINS Ian, *Unlocking the Masonic Code*, Collins, London, 2007

LEWIS A., *The Genuine Secrets in Freemasonry*, Masonic Publishers Ltd, London, 1971

NAUDON Paul, *Masonluk* (çev. Samih Tiryakioğlu), Varlık Yayınları, İstanbul, 1994

NAUDON Paul, *Masonluğun Kökenleri* (çev. Can Kapyalı), Homer Kitabevi, İstanbul, 2007

REINALTER Helmut, *Masonluk* (çev. Kâzım Özdoğan), Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul, 2013

SANVER Remzi, *Masonluk, Işığın Arayanların Hikâyesi*, Kendi Yayını, İstanbul, 2000

SHUGARTS David, *Secrets of the Widow's Son*, Orion Books Ltd., London, 2005

İTTİHAT VE TERAKKİ DÖNEMİ

ADIGÜZEL Hüseyin, *İttihat ve Terakki Tarihi, Yalanlar ve Gerçekler*, Bilgeoğuz Yayınları, İstanbul, 2018

AHMAD Feroz, *Bir Kimlik Peşinde Türkiye* (çev. Sedat Cem Karadeli), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007

AHMAD Feroz, *İttihat ve Terakki, 1908-1914* (çev. Nuran Ülken), Sander Yayınları, İstanbul, 1971

AHMAD Feroz, *İttihatçılıktan Kemalizme* (çev. Fatmagül Berktaş), Kaynak + Yayınları, İstanbul, 1985

AKSOY Şerif, *İttihat ve Terakki*, Nokta Kitap, İstanbul, 2012

ALKAN Necmettin, *Selanik'in Yükselişi*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2012

ALKAN Necmettin, *Selanik İstanbul'a Karşı*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2011

ALKAN Necmettin, *ve Selanik Düştü*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2014

ALEM Jean-Pierre, *La Declaration Balfour, Aux Sources de l'Etat d'Israel*, Editions Complexe, Bruxelles, 1982

ANBAR Özdoğan, *1909 Ulusal Büyük Locanın Kuruluşuna Kadar Osmanlı Topraklarında Masonluk*, İtibarlı Kitaplar, İstanbul, 2013

ANDUZE Eric, *Osmanlı Türkiye'sinde Masonluk 1908-1924* (çev. Can Kapyalı), Sokak Kedisi, İstanbul, 2012

ARMAOĞLU Fahir, *Türk Siyasi Tarihi*, Kronik Kitap, İstanbul, 2017

BABÜRŞAH İlker, *Ah Şu İttihatçılar*, Kamer Yayınları, İstanbul, 2013

BALCIOĞLU Mustafa, BALCI Sezai, *Rothschildler ve Osmanlı İmparatorluğu*, Erguvani Yayınevi, Ankara, 2017

BAŞBUĞ İlker, *Osmanlı'dan Cumhuriyete Güç Odaklarının Mücadelesi*, Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul, 2018

BERKES Niyazi, *Türk Düşününde Batı Sorunu*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2015

BERKES Niyazi, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002

BERRIDGE G.R., *İngiliz Gizli Belgelerinde Yahudi Dönmesi İttihatçılar* (çev. Utku umut Bulsun), Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul, 2011

BLACK Jeremy, *Kısa İngiltere Tarihi* (çev. Ekin Duru), Say Yayınları, İstanbul, 2017

BLAISDELL Donald C., *Osmanlı İmparatorluğunda Avrupa Mali Denetimi 'Düyunuumumiye'* (çev. Ali İhsan Dalgıç), Doğu-Batı Yayınları, İstanbul, 1979

BLEDA Mithat Şükrü, *İmparatorluğun Çöküşü*, Remzi Kitabevi İstanbul, 1979

BUDAK Ömer, *Olaylar ve Anlaşmalar Işığında Devlet-i Aliyye'nin Yıkılış Süreci*, Kendi yayını, Ankara, 2016

CEMAL PAŞA, *Hatırat* (Haz. Metin Martı), Arma Yayınları, İstanbul, 1996

ÇAVDAR Tevfik, *İttihat ve Terakki*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1994

ÇİFT Pelin, HARMAN Ömer Faruk, *Kudüs'ün Gizemli Tarihi*, Destek Yayınları, İstanbul, 2016

DE REGLA Paul, *Hafiyeler Ülkesi Türkiye, Sultan Murat V ve Abdülhamit II* (çev. Teoman Tunçdoğan), Bileşim Yayınevi, İstanbul, 2005

DEMİREL Fatmagül, *Dolmabahçe ve Yıldız Saraylarında Son Ziyaretler*, Son Ziyafetler, Doğan Kitap, İstanbul, 2007

DUMONT Paul, *Osmanlıcılık, Ulusçu Akımlar ve Masonluk* (çev. Ali Berktaş), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2000

EKİNCİ Ekrem Buğra, *Osmanlı'nın Çöküşü, İmparatorluk İttihatçıların Elinde*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2014

ELDEM Edhem, *Bankalar Caddesi, Osmanlı'dan Günümüze Voyvoda Caddesi*, Osmanlı Bankası Bankacılık ve Finans Tarihi Belge ve Araştırma Merkezi, İstanbul, 2000

EMİROĞLU Kudret, *Anadolu'da Devrim Günleri, II. Meşrutiyet'in İlanı*, İmge Kitabevi, Ankara, 1999

ERASLAN Cezmi, OLGUN Kenan, *Osmanlı Devleti'nde Meşrutiyet ve Parlamento*, 3F Yayınevi, İstanbul, 2006

ERGİNSOY ABDURRAHMAN, *Türkiye'de Masonluğun Doğuşu ve Gelişmesi*, Tanyeri Muh.: Lo.: Yayınları, İstanbul, 1996

ERKOÇ Ethem, *Beşiktaş Muhafızı Yedi Sekiz Hasan Paşa ve Bir Devrin Hikâyesi*, Çorum Belediyesi Kültür Yayını, Çorum, 2015

GEORGEVITCH Vladan, *Türk Devrimi ve İstikbali* (çev. Hulki Demirel), İletişim Yayınları, İstanbul, 2005

GÖÇEK Fatma Müge, *Burjuvazinin Yükselişi, İmparatorluğun Çöküşü*, Ayraç Yayınevi, Ankara, 1999

GRANDA Cemal, *Atatürk'ün Uşağı İdim*, Hürriyet Yayınları, İstanbul, 1973

GÜRKAN Uluç, *Malta Yargılaması, Özgün İngiliz Belgeleriyle*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2014

IACOVELLA Angelo, *Gönye ve Hilal* (çev. Tülin Altınova), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1998

İĞDEMİR Uluğ, *Kuleli Vakası Hakkında Bir Araştırma*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2009

İPEK Nurdan, *Selanik ve İstanbul'da Yahudi Bankerler*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2011

JAMGOÇYAN Onnik, *Osmanlı İmparatorluğunda Sarraflık* (çev. Erol Üyepazarcı), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2014

KABACALI Alpay (Haz.), *Talât Paşa'nın Anıları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2015

KABASAKAL Mehmet, *Türkiye'de Siyasi Parti Örgütlenmesi 1908-1960*, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1991

KARAOSMANOĞLU Yakup Kadri, *Sodom ve Gomora*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2017

KARPAT Kemal, *Osmanlı Modernleşmesi*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2017

KARPAT Kemal, *Osmanlı'da Milliyetçiliğin Toplumsal Temelleri*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2017

KASABA Reşat, *Osmanlı İmparatorluğu ve Dünya Ekonomisi* (Çev. Kudret Emiroğlu), Belge Yayınları, İstanbul, 1993

KAŞIYUĞUN Ali, *Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na Girişi*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2015

KAZGAN Haydar, *Galata Bankerleri*, Türk Ekonomi Bankası AŞ Yayını, İstanbul, 1991

KAZGAN Haydar, *Osmanlı'da Avrupa Finans Kapitali I*, Roma Yayınları, Ankara, 2005

KIRAY Emine, *Osmanlı'da Ekonomik Yapı ve Dış Borçlar*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1993

KOCABAŞ Süleyman, *Osmanlı İmparatorluğu'nu Yikanlar*, Yakın Plan Yayınları, İstanbul, 2018

KOCAOĞLU Bünyamin, *Mütarekede İttihatçılık, İttihat ve Terakki Fırkası'nın Dağılması*, Temel Yayınları, İstanbul, 2006

KOÇ Murat, *Türk Romanında İttihat ve Terakki*, Temel Yayınları, İstanbul, 2005

KOLOĞLU Orhan, *Abdülhamit ve Masonlar*, Eylül Yayınları, İstanbul, 2001

KOLOĞLU Orhan, *Aydınlarımızın Bunalım Yılı 1918, Zaferi Nihai'den Tam Teslimiyete*, Boyut Kitapları, İstanbul, 2000

KOLOĞLU Orhan, *Bilimselden "Medyatik"e Tarih*, Destek Yayınevi, İstanbul, 2009

KOLOĞLU Orhan, *Cumhuriyet Döneminde Masonlar*, Eylül Yayınları, İstanbul, 2003

KOLOĞLU Orhan, *Hain'nâme*, Tarihçi Kitabevi, İstanbul, 2014

KOLOĞLU Orhan, *İttihatçılar ve Masonlar*, Eylül Yayınları, İstanbul, 2002

KOLOĞLU Orhan, *Osmanlı- İtalya, Libya Savaşında İttihatçılar, Masonlar ve Sosyalist Enternasyonal*, Ümit Yayıncılık, Ankara, 1999

KOLOĞLU Orhan, *Son Sadrazam*, Doğan Kitap, İstanbul, 2007

KORKMAZ Cemil Hakan, *İttihat ve Terakki*, Profil Yayıncılık, İstanbul, 2013

KURT Emin, GÜVENBAŞ Mesut, *Birinci Dünya Savaşı'nda İstanbul'a Yapılan Hava Saldırıları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2018

KÜÇÜKKILINÇ İsmail, *II. Meşrutiyet'in İlanında Halk Unsuru*, Cedit Neşriyat, Ankara, 2011

KÜLÇE Süleyman, *Firzovik Toplantısı ve Meşrutiyet*, Kitabevi, İstanbul, 2013

MÜHLMAN Carl, *İmparatorluğun Sonu 1914, Osmanlı Savaşa Neden ve Nasıl Girdi?* (çev. Kadir Kon), Timaş Yayınları, İstanbul, 2014

ORTAYLI İlber, *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2001

ORTAYLI İlber, *Osmanlı İmparatorluğunda Alman Nüfuzu*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1983

ORTAYLI İlber, ERİNÇ Erol Şadi, *İttihat ve Terakki*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2016

OSMANOĞLU Şadiye, *Babam Abdülhamit, Saray ve Sürgün Yılları*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2017

ÖKE Mim Kemal, *İngiliz Casusu Prof. Arminius Vambery'nin Gizli Raporlarında II. Abdülhamit ve Dönemi*, Üçdal Neşriyat, İstanbul, 1983

ÖZARSLAN Lütfi, *İttihat ve Terakki Cemiyeti, Türkler, Kürtler, Ermeniler, Rumlar ve Diğerleri*, Resse Yayınları, İstanbul, 2016

ÖZDEMİR Biltekin, *Osmanlı Devleti Dış Borçları*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2018

ÖZDEMİR Bülent, *İngiliz İstihbarat Raporlarında Fişlenen Türkiye*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2008

ÖZYÜKSEL Murat, *Osmanlı-Alman İlişkilerinin Gelişim Sürecinde Anadolu ve Bağdat Demiryolları*, Arba Yayınları, 1988

PAMUK Şevket, *Osmanlı Ekonomisi ve Kurumları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2016

QUATAERT Donald, *Osmanlı Devleti'nde Avrupa İktisadi Yayılımı ve Direniş, 1881-1908* (çev. Sabri Tekay), Yurt Yayınları, Ankara, 1987

RIEDLER Florian, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Muhalefet ve Meşruiyet*(çev. Azize F. Çakır), Picus Yayıncılık, İstanbul, 2012

SAYGI Tarık, *İngiliz Generali Townshend ve Türkler*, Parola Yayınları, İstanbul, 2016

SENCER Muammer, *Türkiye'nin Malî Tutsaklığı, Parvus Efendi*, May Yayınları, İstanbul, 1977

SOYSAL İlhami, *Kurtuluş Savaşı'nda İşbirlikçiler*, Gür Yayınları, İstanbul, 1985

ŞEN Ömer, *İmparatorluğu Kurtarmak*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2008

ŞENİ Nora, LE TARNEC Sophie, *Camondolar, Bir Hanedanın Çöküşü* (çev. Yaman Aksu), İletişim Yayınları, İstanbul, 2000

TANSU Samih Nafiz, *İki Devrin Perde Arkası*, Ararat Yayınevi, İstanbul, 1969

TANSU Samih Nafiz, *Ya Devlet Başa Ya Kuzgun Leşe, İttihat ve Terakki*, İlgi Kültür Sanat, İstanbul, 2016

TEMO İbrahim, *İbrahim Temo'nun İttihad ve Terakki Anıları*, Arba Yayınları, İstanbul, 1987

TEZCAN Semih, İŞMEN İsmail, *İlk Türk Masonları ve Sultan Murat V*, Mimar Sinan Yayınları, İstanbul, 1998

TUNCER Hüner, *19. Yüzyılda Osmanlı-Avrupa İlişkileri*, Ümit Yayıncılık, Ankara, 2000

TURAN Mustafa, *Taşkışla'da 31 Mart Faciası*, Aykurt Neşriyat, İstanbul, 1964

TÜRKOĞLU Enes, *Osmanlı'yı Yıkan Derin Devlet*, Tutku Yayınevi, Ankara, 2015

UNAT Faik Reşit, *İkinci Meşrutiyetin İlanı ve Otuzbir Mart Hâdisesi, II. Abdülhamit'in Son Mabeyn Kâtibi Ali Cevat Bey'in Fezlekesi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2014

ÜLMAN Halûk, *Birinci Dünya Savaşına Giden Yol*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1972

YAZICI Nevin, *Osmanlılık Fikri ve Genç Osmanlılar Cemiyeti*, T. C. Kültür Bakanlığı yayınları, Ankara, 2002

ZARCONÉ Thierry, *İslam'da Sır ve Gizli Cemiyetler* (çev. Ali Berktaş), Alkım Yayınevi, İstanbul, 2005

İSTANBUL'UN İŞGALİ

AKIN Mehmet Çetin, *Anadolu'da İtalyan İşgal Kuvvetleri*, Kardelen Yayınları, Konya, 2007

AKPINAR Hakan, *Derin Fedailer, Teşkilat-ı Mahsusa'nın Amansız Silahşorları*, Kamer Yayınları, İstanbul, 2018

ATA Ferudun, *İşgal İstanbul'unda Techir Yargılamaları*, Türk Tarih Kuru mu Yayınları, Ankara, 2005

ATA Ferudun, *Süleymaniyeli Nemrut Mustafa Paşa, Bir İşbirlikçinin Portresi*, Temel Yayınları, İstanbul, 2008

ATATÜRK Mustafa Kemal, *Nutuk, Cilt 1*, Türk Devrim Tarihi Enstitüsü, İstanbul, 1982

AYDEMİR Şevket Süreyya, *Tek Adam Mustafa Kemal, Cilt 1*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1987

BAKAR Bülent, *Beyaz Ruslar, Esir Şehrin Misafirleri*, Tarihçi Kitabevi, İstanbul, 2012

BOZKURT Abdurrahman, *İtilaf Devletlerinin İstanbul'da İşgal Yönetimi*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2014

CRİSS Bilge, *İşgal Altında İstanbul, 1918-1923* (çev. Ahmet Kaçmaz), İletişim Yayınları, İstanbul, 2014

ÇAKMAK A. Nedim, *İşgal Günlerindeki İşbirlikçiler*, Kamer Yayınları, İstanbul, 2013

ÇETİNER Yılmaz, *Son Padişah Vahdettin*, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1993

ÇİFT Pelin, ALTUNAY Erhan, *Ayasofya'nın Gizli Tarihi*, Destek Yayınları, 2018

ÇOLAK İsmail, *Son Osmanlı Vahdettin*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2011

DEMİR Mine, Mütareke Yılları İstanbul'unda Toplumsal Yapıyı Etkileyen Olaylardan Yansımalar, *Bartın Üniversitesi Çeşm-i Cihan Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları E-Dergisi, Cilt 1 Sayı 2*, Bartın Üniversitesi BAYTAM, Bartın, 2014

DUMESNIL Véra, *İşgal İstanbul'u* (çev. Emre Öktem), İstanbul Kitaplığı Yayınları, İstanbul, 1993

GÖZTEPE Tarık Mümtaz, *Mütareke Günleri* (Haz. Afşın Günaydın), Cümle Yayınları, Ankara, 2017

HEMINGWAY Ernest, *İşgal İstanbul'u ve İki Dünya Savaşından Mektuplar* (çev. M. Ali Kayabal), Milliyet Yayınları, İstanbul, 1979

JOHNSON Clarence Richard (Ed.), *İstanbul 1920* (çev. Sönmez Taner), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1995

KARAKAYA Ali, *İşgal Altında İstanbul*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2016

MACMILLAN Margaret, *Paris 1919, 1919 Paris Barış Konferansı ve Dünyayı Değiştiren Altı Ayın Hikâyesi* (çev. Belkıs Dişbudak), ODTÜ Yayıncılık, Ankara, 2004

OLCAY Osman, *Sèvres Andlaşmasına Doğru, Çeşitli Konferans ve Toplantıların Tutanakları ve Bunlara İlişkin Belgeler*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1981

ORAL Atilla, *Charles Harington*, Demkar Yayınevi, İstanbul, 2014

ORAL Atilla, *İşgalden Kurtuluşa İstanbul*, Demkar Yayınevi, İstanbul, 2013

ÖZAKMAN Turgut, *Vahdettin, M. Kemal ve Milli Mücadele, Yalanlar, Yanlışlar ve Yutturmacalar*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1997

ÖZER İlbeyi, *Mütareke Yıllarında Osmanlı Devletinde Görülen Sosyal Çöküntü ve Toplumsal Yaşam*, A.Ü. Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi OTAM Cilt 14, Sayı 14, Ankara, 2003

ÖZKAN Asaf, *İşgal İstanbul'unda İstihbarat ve Eylem, Mim Mim Grubu*, Salkımsöğüt Yayınevi, Erzurum, 2015

ÖZTÜRK İbrahim Sâdi, *Mondros, Sevr, Lozan Andlaşmaları*, Ankara Ticaret Odası Yayını, Ankara, 2004

PARLAK Türkmen, *Yunan Ege'ye Nasıl Geldi. İlk Günler*, İzmir Sosyal Hizmetler Vakfı Kültür Yayınları, İzmir, 1982

SATAN Ali, *Son Halife Abdülmecit Efendi*, Doğan Kitap, İstanbul, 2009

SELVİ Haluk, *İşgal ve Protesto*, Değişim Yayınları, İstanbul, 2007

SORGUN Taylan, *Mütareke Dönemi ve Bekirağa Bölüğü*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2017

SUNATA İ. Hakkı, *İstanbul'da İşgal Yılları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2016

SUNAY Cengiz, *Son Karar Misak-ı Milli*, Doğan Kitap, İstanbul, 2007

ŞAPOLYO Enver Behnan, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, Rafet Zaimler Kitabevi, İstanbul, 1973

TEMEL Mehmet, *İşgal Yıllarında İstanbul'un Sosyal Durumu*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998

TÜRKGELDİ Ali Fuad, *Görüp İşittiklerim*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1984

TÜRKMEN Zekeriya, *Mütareke Döneminde Ordunun Durumu ve Yeniden Yapılandırılması (1918-1920)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2001

VARDAR Devrim, *İstanbul'un İşgali, 1918-1923*, Doğu Kitabevi, İstanbul, 2011

WALDER David, *Savaşın Sonra Çanakkale Olayı, 1922* (çev. M. Ali Kayabal), Örgün Yayınevi, İstanbul, 2004

YAVUZ Resul, *İşgalin Sancılı Yılları*, Akis Kitap, İstanbul, 2011

YERASIMOS Stefanos, *İstanbul 1914-1923* (çev. Cüneyt Akalın), İletişim Yayınları, İstanbul, 2015

YILDIZTAŞ Mümin, *Yaralı Payitaht İstanbul'un İşgali*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2010

İSTANBUL'UN GİZLİ TARİHİ

Mesih beklentisi içinde olanlar dünyayı nasıl şekillendiriyor?

Kıyamet Bekçileri'ne göre Kutsal Kan İstanbul'a nasıl geldi?

Kehanetlerde Türkiye neden bu kadar önemli?

Türkiye'yi ele geçirme planlarını kehanetlere nasıl dayandırıyorlar?

Şövalyeler ve Papalık Osmanlı üzerinde hangi gizli planları kurdu?
İşbirlikçileri nasıl kullandılar?

Osmanlı'nın ilk masonları kimlerdi?

Mason locaları nasıl kuruldu?

Finansal kirli oyunun gizli tarihinde neler var?

Rothschild parası Osmanlı topraklarına nasıl geldi?

Osmanlı'yı paylaşma planında Amerika ne kadar etkili oldu?

İstanbul beş yıl boyunca nasıl işgal altında kaldı, neler yaşandı?

İşgalciler, içeride kimlerle anlaştılar?

twitter.com/GOKitapligi
instagram.com/gundemotesikitaqligi

KDV'den muaftır.

www.destekyayinlari.com

facebook.com/DestekYayinevi

twitter.com/destekyayinlari

instagram.com/destekyayinlari

www.destekdukkani.com

3-40 indirimli kitap satış sitesi

